

JUGOSLOVENSKI PREGLED

INFORMATIVNO-DOKUMENTARNE SVESKE

<i>Finansiranje budžeta Federacije, 1985—1989.</i>	377
<i>Medalje sportista Jugoslavije na olimpijadama, svetskim i evropskim prvenstvima</i>	383
<i>Učešće Jugoslavije na IX konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja</i>	413
<i>Skupovi nesvrstanih zemalja</i>	425

JUGOSLOVENSKI PREGLED

YU ISSN 0022—6114

Izlazi u mesečnim sveskama od januara 1957. godine (posebno izdanje za inostranstvo na engleskom jeziku — YUGOSLAV SURVEY — izlazi tromesečno).

Donosi sistematizovane faktografske informacije o političkom, privrednom, socijalnom i kulturnom životu Jugoslavije, koje se temelje na zvaničnim izvorima. U njihovom pripremanju — kao autori, recenzenti i konsultanti — učestvuju najpoznatiji stručnjaci i poznavaoči odgovarajućih oblasti.

Osnivač: *Savezna konferencija Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije*

Izdavač: *Novinsko-izdavačka radna organizacija Jugoslovenska stvarnost — OOUR Jugoslovenski pregled*

Generalni direktor NIRO Jugoslovenska stvarnost: *Naim Kurt*

Izdavački savet: *Boža Bajić, Ana Marija Bešker, Nikola Cvetković, Bogdan Dečermić, Zarko Dragović, Josip Druker, Milutin Folčić, Vasil Grivčev, Naim Kurt, Mirko Marinović, Dragomir Matović, Mihailo Milovanović, Vojo Rakić, Mihailo Stevović, Radovan Sturanović.*

Glavni i odgovorni urednik: *Josip Druker*

Redakcija: *Tomo Kojović, zamenik glavnog i odgovornog urednika; Ili Kovačević, Ana Trifunović, redaktori rubrika*

Tehnički urednik: *Emilija Rajčević*

Lektor: *Ljubica Marjanović*

FINANSIRANJE BUDŽETA FEDERACIJE, 1985—1989.*

Zakonom o finansiranju federacije¹ utvrđeno je da se funkcije federacije finansiraju iz izvornih prihoda i doprinosa republika i autonomnih pokrajina².

Izvori prihoda federacije su:

- carine i druge carinske dažbine i takse;
- savezne takse;
- deo osnovnog poreza na promet proizvoda i usluga;
- prihodi koji se ostvaruju na osnovu posebnih saveznih zakona;
- prihodi koje svojom delatnošću ostvaruju organi i organizacije federacije.

U periodu 1985—1989. nisu menjani izvori za finansiranje obaveza i funkcija federacije iz budžeta federacije.

Budžet federacije izražava se u produženoj budžetskoj godini, što se utvrđuje Zakonom o izvršenju budžeta federacije za godinu za koju se donosi budžet federacije.³

TABELA 1 — PRIHODI BUDŽETA FEDERACIJE PO VRSTAMA, 1985—1989.

	1985	1986	1987	1988	I—VII 1989
— U milionima dinara —					
Ukupno	696 035,1	1 431 558,4	3 048 949,7	8 298 470,4*	16 626 442
Izvorni prihodi	435 173,7	841 317,9	2 386 805,7	6 881 081,9	14 559 542
porez na promet proizvoda	264 174,4	490 642,7	1 538 151,6	4 271 667,2	10 677 707
carine i druge uvozne dažbine i takse	150 084,3	324 088,4	789 330,8	2 396 302,0	3 498 542
savezne administrativne takse	3 308,4	5 147,9	4 542,6	30 106,7	78 819
prihodi saveznih organa i organizacija	12 078,0	13 936,5	26 458,7	102 751,3	216 074
ostali prihodi	5 528,6	7 503,4	28 322,0	80 254,7	88 400
Sredstva NBJ	10 000,0	—	—	—	—
Doprinosi SR i SAP	250 861,4	590 240,5**	662 144,0**	1 417 388,5**	2 066 900***
— Struktura, u % —					
Ukupno	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Izvorni prihodi	62,52	58,77	78,28	82,92	87,57
deo prihoda od poreza na promet	37,95	34,27	50,45	51,47	64,22
carine i uvozne dažbine	21,56	22,64	25,89	28,88	21,04
takse	0,48	0,36	0,15	0,36	0,48
prihodi saveznih organa i organizacija	1,74	0,97	0,86	1,24	1,30
ostali prihodi	0,79	0,53	0,93	0,97	0,53
Sredstva NBJ	1,44	—	—	—	—
Doprinosi SR i SAP	36,04	41,23	21,72	17,08	12,43

* Višak prihoda od 534 063,4 mil. din.

** Prebijani doprinosi s dopunskim sredstvima 1986. godine 533 240,5 mil. din. (ukupni prihodi 1 374 558,4); u 1987. godini 621 800,0 mil. din. (ukupni prihodi 3 008 605,7); u 1988. godini 1 250 293,2 mil. din. (ukupni prihodi 8.131 375,1).

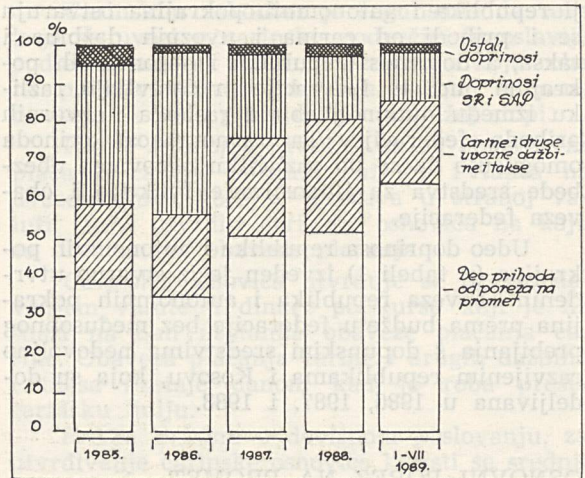
*** Obaveze za januar—jul, a uplaćeno na račun budžeta federacije 1 378 773 mil. din.

¹ »Službeni list SFRJ«, br. 15/77, 71/85, 71/86, 10/88, 31/88. i 16/89.

² O finansiranju federacije vidi: *Jugoslavenski pregled*, 1978, sv. 1, str. 8—12.

³ Imajući to u vidu, prihodi budžeta od carina i drugih uvoznih dažbina za robu uvezenu u godinu za koju je donet budžet i prihodi od osnovnog poreza na

GRAFIKON 1 — STRUKTURA PRIHODA BUDŽETA FEDERACIJE PO IZVORIMA, 1985—1989.

Od 14. jula 1989. izvorni prihodi koji pripadaju federaciji usmeravaju se u budžet federacije, čime je omogućeno da se sve funkcije i obaveze funkcije finansiraju iz budžeta federacije.⁴

U poslednjih pet godina prihodi od poreza na promet imaju najveći udeo u ukupnim prihodima budžeta federacije (tabela 1. i grafikon 1). Rast udela prihoda od poreza na promet u 1989. posledica je, između ostalog, usmeravanja svih prihoda od poreza na promet, koji su ranije pripadali drugim računim na nivou federacije, u budžet federacije.

⁴ Time je likvidiran tzv. vanbudžetski bilans federacije.

Prema Zakonu o finansiranju federacije, osim prihoda od poreza na promet, na teritoriji republika i autonomnih pokrajina ostvaruju se i prihodi od carina i uvoznih dažbina i taksa, a doprinosi republika i autonomnih pokrajina budžetu federacije predstavljaju razliku između ukupnog obima rashoda i izvornih prihoda federacije. Ta raznovrsnost prihoda omogućuje da se po različitim osnovama obezbede sredstva za finansiranje funkcija i obaveza federacije.

Udeo doprinosa republika i autonomnih pokrajina (u tabeli 1) izveden je iz stvarno utvrđenih obaveza republika i autonomnih pokrajina prema budžetu federacije bez međusobnog prebijanja s dopunskim sredstvima nedovoljno razvijenim republikama i Kosovu, koja su dodeljivana u 1986, 1987. i 1988.

OSNOVNI POREZ NA PROMET

Oporezivanje proizvoda i usluga regulisano je Zakonom o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu. Po ovom zakonu porez na promet se plaća prema mestu u kome je promet izvršen, odnosno prema mestu u kome je usluga izvršena.

Na osnovu Zakona o finansiranju federacije, do kraja 1986. osnovni porez na promet proizvoda raspoređivan je u srazmeri 50% budžetu federacije, 50% republikama i autonomnim pokrajinama. Počev od 1987. izmenom ovog zakona, odnos je promenjen, tako da federaciji pripada 75%, a republikama i autonomnim pokrajinama 25% ukupno ostvarenih prihoda od poreza na promet.

Posle uvođenja poreza na promet usluga, Zakonom o finansiranju federacije određeno je da 25% prihoda od osnovnog poreza na naknade za usluge pripada federaciji, a 75% republikama i autonomnim pokrajinama.

U 1988. a prvaj polovini 1989. deo prihoda koji pripadaju federaciji, osim budžeta federacije, usmeravan je za intervencije u privredi na nivou federacije, tako da je raspodela poreza na promet derivata nafte i prerađevina duvana posebno regulisana.

Na osnovu Zakona o dopunskim sredstvima republikama i autonomnim pokrajinama, u periodu 1986—1990. Autonomnoj Pokrajini Ko-

sovu ustupa se deo prihoda od osnovnog poreza na promet koji se ostvari na teritoriji te pokrajine. Visina tog dela zavisi od utvrđenih potreba i mogućnosti za obezbeđenje sredstava za brži razvoj Kosova.

Udeo pojedinih republika i autonomnih pokrajina u ukupno uplaćenim prihodima federacije od poreza na promet bio je različit i varira po godinama (tabela 2). Na ove razlike

TABELA 2 — PRIHODI OD POREZA NA PROMET UPLAĆENI NA RAČUN BUDŽETA FEDERACIJE

	1985	1986	1987	1988	I—VII 1989.
<i>U milionima dinara</i>					
Svega	264 174	490 643	1 538 152	4 271 667	10 677 707
Bosna i Hercegovina	38 143	71 783	205 173	586 640	1 511 771
Crna Gora	6 301	11 631	33 190	93 966	206 544
Hrvatska	70 202	131 777	402 910	1 165 507	2 804 944
Makedonija	14 050	24 753	73 492	200 003	503 565
Slovenija	38 848	76 385	274 835	755 753	1 853 184
Srbija, van pokrajina	63 517	113 594	372 436	997 806	2 706 659
Kosovo	6 514	12 386	29 136	54 639	86 965
Vojvodina	26 599	48 334	146 980	417 353	1 004 075
<i>Struktura, u %</i>					
Svega	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Bosna i Hercegovina	14,44	14,63	13,34	13,73	14,16
Crna Gora	2,38	2,37	2,16	2,20	1,93
Hrvatska	26,57	26,86	26,19	27,29	26,27
Makedonija	5,32	5,05	4,78	4,68	4,72
Slovenija	14,71	15,57	17,87	17,69	17,36
Srbija, van pokrajina	20,04	23,15	24,21	23,36	25,35
Kosovo	2,47	2,52	1,89	1,28	0,81
Vojvodina	10,07	9,85	9,56	9,77	9,40

uticali su mnogi činioci, među kojima su najznačajniji: obim potrošnje oporezovanih proizvoda koji ostvare potrošači na teritoriji određene republike, odnosno autonomne pokrajine, kretanje cena, struktura potrošnje, snabdevenost tržišta, raspoloživa sredstva stanovništva, troškovi života, malogranični promet i dr.

Iz navedenih razloga ostvareni udeo republika i autonomnih pokrajina u prihodima od poreza na promet uplaćenim u budžet federacije ne prati njihov ostvareni udeo u društvenom proizvodu Jugoslavije (tabela 3).

Poslednjih godina Srbija van teritorije pokrajina, zatim Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Crna Gora, a Kosovo u 1985. i 1986, imaju veći udeo u uplaćenim prihodima od poreza na promet budžetu federacije od udela u ostvarenom društvenom proizvodu Jugosla-

TABELA 3 — UDEO REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA U DRUŠTVENOM PROIZVODU JUGOSLAVIJE I U PRIHODIMA BUDŽETA FEDERACIJE OD POREZA NA PROMET

	Udeo u društvenom proizvodu Jugoslavije				Udeo u prihodima budžeta federacije od poreza na promet					
	1985	1986	1987	1988	I—VII 1989	1985	1986	1987	1988	I—VII 1989
Svega	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Bosna i Hercegovina	13,31	13,71	13,21	12,18	12,18	14,44	14,63	13,34	13,73	14,16
Crna Gora	2,10	2,08	1,90	1,97	1,97	2,38	2,37	2,16	2,20	1,93
Hrvatska	25,81	24,77	25,66	26,08	26,08	26,57	26,86	26,19	27,29	26,27
Makedonija	5,67	5,76	5,42	5,38	5,38	5,32	5,05	4,78	4,68	4,72
Slovenija	16,75	17,62	19,00	19,07	19,07	14,71	15,57	17,87	17,69	17,36
Srbija van pokrajina	23,11	23,18	22,12	22,27	22,27	24,04	23,15	24,21	23,36	25,35
Kosovo	2,43	2,41	2,26	2,25	2,25	2,47	2,52	1,89	1,28	0,81
Vojvodina	10,82	10,47	10,43	10,80	10,80	10,07	9,85	9,56	9,77	9,40

vije. Imajući u vidu da su stope poreza na promet jedinstvene na celoj teritoriji, očigledno je da je na nekim područjima rast prometa oporezovanih proizvoda veći od rasta društvenog proizvoda.

PRIHODI OD CARINA I DRUGIH UVOZNIH DAŽBINA I TAKSA

Obaveza plaćanja carine i uvoznih dažbina i taksa na uvezenu robu regulisana je posebnim saveznim zakonima. Tim zakonima Savezno izvršno veće je ovlašćeno da svojim odlukama propisuje visinu stopa pojedinih dažbina koje se plaćaju na uvezenu robu. Savezno izvršno veće takođe je ovlašćeno da svojim odlukama propisuje oslobađanje od plaćanja carine i uvoznih dažbina i taksa na uvoz određene robe ili uvoz robe za određene korisnike i nemane ili sniženje propisanih stopa, zavisno od utvrđene ekonomske politike za određenu godinu.

Saveznim zakonom propisano je, takođe, da se deo prihoda od carina i drugih uvoznih dažbina (izražen u procentu) ne unosi u budžet federacije već da se uplaćuje na određene račune za potrebe privrede. Ovaj procenat je utvrđen prilikom donošenja budžeta federacije za određenu godinu, odnosno pri donošenju rebalansa budžeta federacije, tako da je bio različit u pojedinim godinama.

Pri tome, zavisno od procenta izdvajanja ovih prihoda za potrebe privrede, kretao se i udeo ovih prihoda u ukupnim prihodima budžeta federacije do jula 1989, kada su svi prihodi po ovom osnovu uključeni u budžet federacije.

Na ukupno ostvarenje prihoda od carine i drugih uvoznih dažbina i taksa u pojedinim godinama utiču uglavnom sledeći činioci:

— vrednost izvršenog uvoza i prosečnog kursa stranih valuta;

— struktura uvezene robe (namenska i valutna);

— nivo carinske i vancarinske zaštite koji se utvrđuje svake godine, zavisno od ekonomske politike koja će se sprovesti u određenoj godini.

Uvoz robe u određenoj godini po namenskoj i valutnoj strukturi utvrđuje se projekcijom platnog bilansa Jugoslavije za određenu godinu, koja se izražava u dolarima.

TABELA 4 — VREDNOST UVEZENE ROBE I STEPEN OPTEREĆENJA CARINAMA, UVOZNIH DAŽBINAMA I TAKSAMAMA

	1985	1986	1987	1988	I—VII 1989
Uvoz, u milionima dolara	12 164	11 750	12 603	13 154	7 671
Carinska osnovica, u milijardama dinara	3 130	4 667	7 798	27 073	63 410
Ukupno opterećenje u %					
carinom	9,6	12,4	18,8	17,4	12,3
dažbinama i taksama	6,3	7,6	9,3	7,3	7,1
	3,3	4,8	9,5	10,1	5,2

Na uvezenu robu plaća se carina, uvozna dažbina i taksa.

Carinskim zakonom je regulisano da roba koja se uvozi u carinsko područje Jugoslavije podleže plaćanju carine, a propisima koja roba ne podleže obavezi plaćanja carine, odnosno na koju se robu plaća carina po nižoj stopi.

Da bi se mogla utvrditi visina obaveze za plaćanje carine, uvoznih dažbina i taksa na uvezenu robu koja se izražava u stranoj valuti, treba utvrditi carinsku osnovicu na koju se obračunava obaveza plaćanja.

Carinska osnovica utvrđuje se preračunavanjem valute u dinare po kursu koji je na snazi na dan nastanka obaveze plaćanja carine. Obaveza plaćanja carine i drugih dažbina i taksa nastaje danom kad je roba prešla carinsku liniju.

Prema Zakonu o deviznom poslovanju, za utvrđivanje carinske osnovice koristi se srednji kurs utvrđen na prethodnom Međubankarskom sastanku jedinstvenog deviznog tržišta u mesecu koji prethodi mesecu u kome je nastala obaveza plaćanja carine za robu koja se uvozi. Prema tome, vrednost kurseva stranih valuta preko carinske osnovice direktno utiče na visinu prihoda od carine i drugih uvoznih dažbina.

Carinskim zakonom i Zakonom o deviznom poslovanju utvrđeno je, dakle, da se obaveze za plaćanje carine i uvoznih dažbina na uvezenu robu utvrđuju po propisima na dan prelaska robe preko carinske linije, bez obzira na to kada je uvezena roba faktički ocarinjena, odnosno registrovana kao izvršen uvoz. Vreme carinjenja robe ne poklapa se s danom prelaska robe preko carinske linije, do čega dolazi s većim ili manjim zakašnjenjem. Kako zbog ove vremenske nepodudarnosti dolazi do nepravovremenog ostvarivanja prihoda budžeta od carina, predložena je izmena u Carinskom zakonu, tako da nastanak obaveze plaćanja carine nastaje danom podnošenja carinske deklaracije, što znači na dan carinjenja robe.

Na visinu prihoda od carine direktno utiče namenska struktura uvezene robe, odnosno svrstavanje uvezene robe po Carinskoj tarifi, kojom su propisane carinske stope. Prema tome, ako u strukturi ukupnog uvoza više učestvuju proizvodi koji imaju propisanu veću stopu carine, i prihodi od carine su veći, i obrnuto. Pored toga, na visinu prihoda od carine utiče i udeo u ukupnom uvozu robe, za koju se u određenoj godini posebnim odlukama vrši sniženje stopa carine ili oslobađanje za određene proizvode, korisnike ili namene.

Struktura ostvarenog uvoza i nivo oslobađanja i sniženja stopa carine u pojedinim godinama odražava se preko ostvarene stope prosečnog carinskog opterećenja uvezene robe (tabela 4).

Na visinu prihoda od uvoznih dažbina i taksa utiče, pre svega, visina propisanih stopa ovih dažbina, koje se utvrđuju svake godine odlukama Saveznog izvršnog veća. Tim odlukama propisuje se i oslobađanje ili sni-

ženje stopa za uvoz ostvaren s određenog područja (kliring i zemlje u razvoju), uvoz određene robe, uvoz za određene korisnike i uvoz za određene namene.

TABELA 5 — UKUPNI PRIHODI FEDERACIJE OD CARINA I DRUGIH UVOZNIH DAŽBINA I TAKSA NAPLAČENI NA TERITORIJI POJEDINIH REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA

	1985	1986	1987	1988	I—VII 1989
<i>U milionima dinara</i>					
Ukupno	150 084	324 088	789 330	2 396 302	3 498 542
Bosna i Hercegovina	16 359	34 029	72 618	218 063	311 370
Crna Gora	3 302	5 510	11 051	33 548	38 484
Hrvatska	35 270	76 485	176 021	553 546	832 653
Makedonija	9 005	17 177	41 045	134 193	206 414
Slovenija	34 970	85 559	224 959	687 739	997 084
Srbija, van pokrajina	35 720	75 188	180 757	522 394	766 181
Kosovo	3 002	5 834	11 840	28 755	45 481
Vojvodina	9 755	20 093	62 357	196 497	293 878
Federacija	2 701	4 213	8 682	21 567	6 997
<i>Struktura u %</i>					
Ukupno	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Bosna i Hercegovina	10,86	10,50	9,15	9,15	8,94
Crna Gora	2,24	1,66	1,42	1,43	1,05
Hrvatska	23,48	23,63	22,26	23,11	23,82
Makedonija	6,02	5,26	5,20	5,61	5,94
Slovenija	23,34	26,45	28,48	28,65	28,44
Srbija, van pokrajina	23,80	23,22	22,95	21,77	21,93
Kosovo	1,98	1,80	1,53	1,19	1,28
Vojvodina	6,51	6,18	7,87	8,22	8,36
Federacija	1,77	1,30	1,14	0,87	0,24

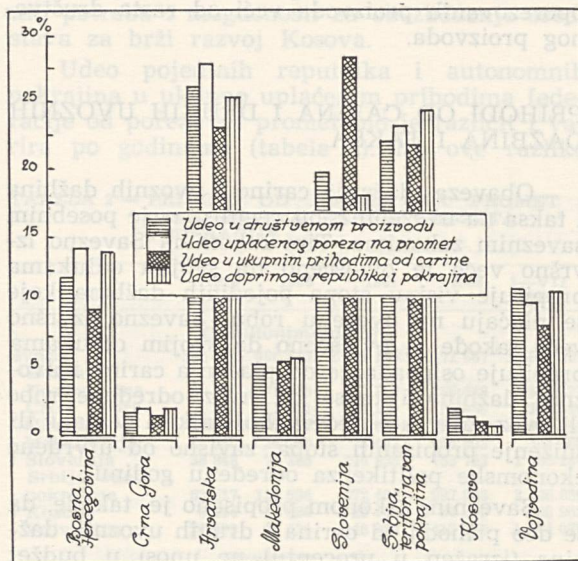
Udeo pojedinih republika i autonomnih pokrajina u ukupnim prihodima budžeta federacije od carine, uvoznih dažbina i taksa različit je po godinama, pri čemu je udeo Bosne i Hercegovine i Crne Gore neznatno smanjen, a Slovenije i Vojvodine povećan (tabela 5). Međutim, treba imati u vidu da naplata carine i uvoznih dažbina na jednoj teritoriji ne znači i opterećenje ukupnog dohotka te teritorije, odnosno mesto plaćanja carine i uvoznih dažbina ne poklapa se uvek s mestom korisnika uvezene robe.

Udeo republika i autonomnih pokrajina u ukupnim prihodima od carine, uvoznih dažbina i taksa, uplaćenih u budžet federacije, razlikuje se od njihovog udela u društvenom proizvodu Jugoslavije (tabela 6 i grafikon 2).

TABELA 6 — UDEO REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA U UKUPNOM DRUŠTVENOM PROIZVODU JUGOSLAVIJE I U UKUPNIM PRIHODIMA OD CARINA, UVOZNIH DAŽBINA I TAKSA UPLAĆENIH U BUDŽET FEDERACIJE

	Udeo u društvenom proizvodu				I—IX 1989	Udeo u ukupnim prihodima od carina, uvoznih dažbina i taksi				
	1985	1986	1987	1988		1985	1986	1987	1988	I—IX 1989
Ukupno	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Bosna i Hercegovina	13,31	13,71	13,21	12,18	12,18	10,86	10,50	9,15	9,15	8,94
Crna Gora	2,10	2,08	1,90	1,97	1,97	2,24	1,66	1,42	1,43	1,05
Hrvatska	25,81	24,77	25,66	26,08	26,08	23,48	23,63	22,26	23,11	23,82
Makedonija	5,67	5,76	5,42	5,38	5,38	6,02	5,26	5,20	5,61	5,94
Slovenija	16,75	17,62	19,00	19,07	19,07	23,34	26,45	28,48	28,65	28,44
Srbija bez pokrajina	23,11	23,18	22,12	22,27	22,27	23,80	23,22	22,95	21,77	21,93
Kosovo	2,43	2,41	2,26	2,25	2,25	1,98	1,80	1,53	1,19	1,28
Vojvodina	10,82	10,47	10,43	10,80	10,80	6,51	6,18	7,87	8,22	8,36
Federacija	—	—	—	—	—	1,77	1,30	1,14	0,87	0,24

GRAFIKON 2 — UDEO REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA U DRUŠTVENOM PROIZVODU JUGOSLAVIJE I U PRIHODIMA BUDŽETA FEDERACIJE U 1988.

U tom pogledu posebno se izdvaja Slovenija, u kojoj je znatno veći udeo u prihodima, i to s tendencijom rasta, od udela u društvenom proizvodu.

DOPRINOSI REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA

Na osnovu Zakona o finansiranju federacije (član 34. i 35), doprinosi republika i autonomnih pokrajina utvrđuju se u visini razlike između ukupnog iznosa rashoda u budžetu federacije i ukupnog iznosa izvornih prihoda federacije koji se rasporede u budžet federacije.

Osnovica za utvrđivanje doprinosa pojedinih republika i autonomnih pokrajina jeste iznos ostvarenog društvenog proizvoda ukupne privrede republike, odnosno autonomne pokrajine, po tekućim cenama, obračunatog po jedinstvenoj metodologiji.

Iznos doprinosa pojedinih republika i autonomnih pokrajina utvrđuje se u okviru

ukupnog iznosa tog doprinosa, srazmerno udelu republike, odnosno autonomne pokrajine, u društvenom proizvodu ukupne privrede Jugoslavije.

Za utvrđivanje osnovice koriste se službeni podaci Saveznog zavoda za statistiku o ostvarenom društvenom proizvodu ukupne privrede po tekućim cenama za poslednju godinu za koju se tim podacima raspolaze u vreme donošenja budžeta za narednu godinu. Ostvareni društveni proizvod ukupne privrede uzima se prema teritorijalnom principu realizacije i za istu kalendarsku godinu za sve republike i autonomne pokrajine.

S obzirom na to da se u vreme donošenja budžeta za određenu godinu najčešće raspolaze podacima o ostvarenom društvenom proizvodu za prethodnu godinu, a da se u rebalansu budžeta za rebalansirani iznos doprinosa najčešće raspolaze podacima o ostvarenom društvenom proizvodu za prethodnu godinu, ni udeo doprinosa republika i autonomnih pokrajina u budžetu federacije nije identičan njihovom udelu u ostvarenom društvenom proizvodu u toj godini, koji je poznat tek posle usvajanja i završnog računa budžeta federacije. Takve nesaglasnosti se ispravljaju u narednim godinama, s obzirom na to da je princip utvrđivanja obaveza republika i autonomne pokrajine i nije menjan od donošenja Zakona o finansiranju federacije.

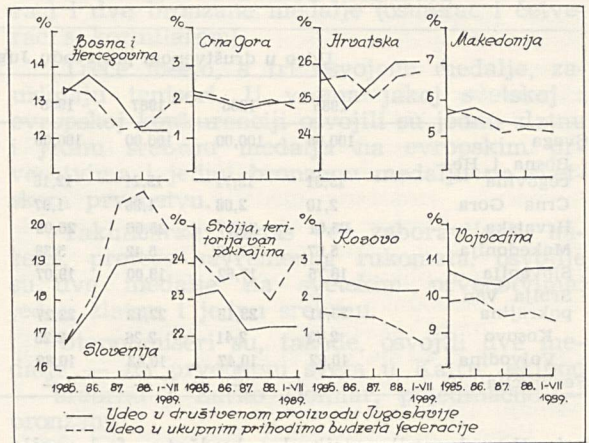
Osim toga, republike i autonomne pokrajine, na osnovu Zakona o dopunskim sredstvima republika i autonomnim pokrajinama u periodu 1986—1990, a pre toga na osnovu Društvenog plana Jugoslavije za period od 1981. do 1985, preuzimaju kao svoju obavezu 80% obaveza za doprinose Kosova.

Udeo doprinosa republika i autonomnih pokrajina u ukupno uplaćenim doprinosima i prometu iz godine u godinu se menja (tabela 7) i zavisi od ostvarenog i uplaćenog prometa oporezovanih proizvoda i usluga u određenoj godini.

OSTALI PRIHODI FEDERACIJE

Ostale prihode federacije čine prihodi od saveznih administrativnih taksa, prihodi organa i organizacija federacije i ostali prihodi.

GRAFIKON 3 — STRUKTURA PRIHODA BUDŽETA FEDERACIJE PO IZVORIMA, 1985—1989.

Ovi prihodi se ostvaruju na osnovu posebnih saveznih propisa i proističu iz delatnosti saveznih organa.

U 1985. korišćen je i kredit iz primarne emisije u iznosu od 10 milijardi dinara, što čini 1,44% od ukupnih prihoda u toj godini.

Udeo ostalih prihoda, bez primarne emisije, u ukupnim prihodima budžeta federacije bio je sledeći:

	U %
1985	3,01
1986	1,86
1987	1,94
1988	2,57
Januar—jul 1989	2,31

Kao što se vidi, udeo ovih prihoda je relativno mali.

* * *

Iz uporednog pregleda udela ukupnih prihoda budžeta federacije realizovanih iz pojedinih republika i autonomnih pokrajina i njihovog udela u ukupnom društvenom proizvodu Jugoslavije (tabela 8 i grafikon 3) vidi se da Slovenija i Srbija van pokrajina imaju u celom posmatranom periodu veći udeo up-

TABELA 7 — UDEO DOPRINOSA REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA I UPLAĆENOG POREZA NA PROMET U BUDŽETU FEDERACIJE

	Udeo doprinosa republika i autonomnih pokrajina					Udeo uplaćenog poreza na promet				
	1985	1986	1987	1988	I—IX 1989	1985	1986	1987	1988	I—IX 1989
Svega	100,00	100,00	100,00	100,00	1000,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Bosna i Hercegovina	13,84	13,80	13,58	13,78	13,45	14,44	14,63	13,34	13,73	14,16
Crna Gora	2,11	2,11	2,12	2,11	1,94	2,38	2,37	2,16	2,20	1,93
Hrvatska	25,87	25,97	25,79	25,20	26,14	26,57	26,86	26,19	27,29	26,27
Makedonija	5,89	5,96	5,79	5,86	5,52	5,32	5,05	4,78	4,68	4,72
Slovenija	15,18	15,66	17,39	17,89	19,35	14,71	15,57	17,87	17,69	17,36
Srbija van pokrajina	24,74	24,08	23,75	23,86	22,53	24,04	23,15	24,21	23,36	25,35
Kosovo	0,49	0,47	0,48	0,47	0,45	2,47	2,52	1,89	1,28	0,81
Vojvodina	11,88	11,95	11,10	10,83	10,62	10,07	9,85	9,56	9,77	9,40

TABELA 8 — UPOREDNI PREGLED UDELA UKUPNIH PRIHODA BUDŽETA FEDERACIJE REALIZOVANIH IZ POJEDINIH REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA I NJIHOVOG UDELA U UKUPNOM DRUŠTVENOM PROIZVODU JUGOSLAVIJE

	Udeo u društvenom proizvodu Jugoslavije					Udeo u ukupnim prihodima budžeta federacije					u %
	1985	1986	1987	1988	I—IX 1989	1985	1986	1987	1988	I—IX 1989	
	Svega	100,00	100,00	100,00	100,00	1000,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
Bosna i Hercegovina	13,31	13,71	13,21	12,18	12,18	13,41	13,33	12,30	12,37	12,95	
Crna Gora	2,10	2,08	1,90	1,97	1,97	2,24	2,11	1,95	1,95	1,76	
Hrvatska	25,81	24,77	25,66	26,08	26,08	25,62	25,73	25,08	25,68	25,73	
Makedonija	5,67	5,76	5,42	5,38	5,38	5,69	5,49	5,11	5,16	5,09	
Slovenija	16,75	17,62	19,00	19,07	19,07	16,82	18,10	20,57	20,99	19,99	
Srbija van pokrajina	23,11	23,18	22,12	22,27	22,27	24,25	23,55	23,76	22,98	24,19	
Kosovo	2,43	2,41	2,26	2,25	2,25	1,62	1,50	1,48	1,11	0,86	
Vojvodina	10,82	10,47	10,43	10,80	10,80	9,95	9,89	9,46	9,49	9,39	
Federacija	—	—	—	—	—	0,40	0,30	0,29	0,27	0,04	

laćenih ukupnih prihoda budžetu federacije od udela u društvenom proizvodu Jugoslavije.

Treba, međutim, imati u vidu da podaci za period januar—jul 1989. nisu sasvim pouzdani za sagledavanje stanja, pre svega zato što nisu izvršeni konačni obračuni i uplate poreza na promet. To može da dà pogrešnu sliku o stanju ostvarenih prihoda od poreza na promet za taj period.

Pored toga, ne postoje podaci o društvenom proizvodu za 1989. po republikama i autonomnim pokrajinama, već su, radi upoređenja,

korišćeni prethodni podaci o ostvarenom društvenom proizvodu za 1988.

Navedeni podaci o udelu republika i autonomnih pokrajina u finansiranju budžeta federacije ukazuju da je udeo republika i autonomnih pokrajina u prihodima budžeta federacije različit, ali bitnije ne odstupa od njihovog udela u društvenom proizvodu Jugoslavije.

IZVOR: Savezni sekretarijat za finansije, »Analiza učešća republika i autonomnih pokrajina u finansiranje budžeta federacije«, Beograd, septembar 1989.

TABELA 7 — UDELO DOKTRINA REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA U BUDŽETU FEDERACIJE

Udeo u ukupnim prihodima budžeta federacije	Udeo u društvenom proizvodu Jugoslavije					Udeo u ukupnim prihodima budžeta federacije				
	1985	1986	1987	1988	I—IX 1989	1985	1986	1987	1988	I—IX 1989
Svega	100,00	100,00	100,00	100,00	1000,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Bosna i Hercegovina	13,31	13,71	13,21	12,18	12,18	13,41	13,33	12,30	12,37	12,95
Crna Gora	2,10	2,08	1,90	1,97	1,97	2,24	2,11	1,95	1,95	1,76
Hrvatska	25,81	24,77	25,66	26,08	26,08	25,62	25,73	25,08	25,68	25,73
Makedonija	5,67	5,76	5,42	5,38	5,38	5,69	5,49	5,11	5,16	5,09
Slovenija	16,75	17,62	19,00	19,07	19,07	16,82	18,10	20,57	20,99	19,99
Srbija van pokrajina	23,11	23,18	22,12	22,27	22,27	24,25	23,55	23,76	22,98	24,19
Kosovo	2,43	2,41	2,26	2,25	2,25	1,62	1,50	1,48	1,11	0,86
Vojvodina	10,82	10,47	10,43	10,80	10,80	9,95	9,89	9,46	9,49	9,39
Federacija	—	—	—	—	—	0,40	0,30	0,29	0,27	0,04

MEDALJE SPORTISTA JUGOSLAVIJE NA OLIMPIJADAMA, SVETSKIM I EVROPSKIM PRVENSTVIMA

OPŠTI PREGLED

Istraživanja o uspesima jugoslovenskih sportista na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima i osvajanjima zlatnih, srebrnih i bronzanih medalja, obuhvataju period od 70 godina, tačnije od 1. decembra 1918. do 31. decembra 1988.¹

MEDALJE SVIH SPORTISTA. Od prvih osvojenih medalja 1922. do 1988. jugoslovenski sportisti, uključujući sportiste studente, invalide i lica oštećenog sluha, osvojili su 1949 medalja: 524 zlatne, 692 srebrne i 733 bronzane (tabela 1). Od toga su osvojili:

— na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i šahovskim olimpijadama — 47 zlatnih, 72 srebrne i 75 bronzanih;

— na svetskim prvenstvima i univerzijadama — 307 zlatnih, 283 srebrne i 284 bronzane;

— na evropskim prvenstvima — 270 zlatnih, 337 srebrnih i 374 bronzane.

U posmatranom sedamdesetogodišnjem periodu bilo je i godina kada jugoslovenski takmičari nisu uspevali da osvoje ni jednu medalju. Takvih godina bilo je u periodu između dva svetska rata 11, a u periodu posle drugog svetskog rata samo jedna, a to je prva posleratna godina (1945).

U periodu između dva svetska rata jugoslovenski sportisti na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima osvojili su 53 medalje u sedam sportskih grana.

Po broju osvojenih medalja na prvom mestu su gimnastičari sa 40 medalja: osam na olimpijskim igrama (tri zlatne, dve srebrne i tri bronzane) i 32 na svetskim prvenstvima (13 zlatnih, 11 srebrnih i osam bronzanih).

Na drugom mestu po broju osvojenih medalja nalazi se veslanje sa četiri medalje na otvorenim evropskim prvenstvima (u suštini svetskim prvenstvima, jer su na takmičenjima učestvovala i države van Evrope, koje su u

veslanju predstavljale velesile). Osvojili su jednu zlatnu (osmerac), jednu srebrnu (osmerac) i dve bronzane medalje (osmerac i četverac s kormilarem).

Treće mesto, s tri osvojene medalje, zauzimaju teniseri. U veoma jakoj svetskoj i evropskoj konkurenciji osvojili su jednu zlatnu i jednu srebrnu medalju na evropskim prvenstvima i jednu bronzanu medalju na svetskom prvenstvu.

Takmičarke, danas već zaboravljene, hazene, preteče savremenog rukometa, osvojile su dve medalje na svetskim prvenstvima: jednu zlatnu i jednu srebrnu.

Stonoteniseri su, takođe, osvojili dve medalje — na prvenstvu sveta u Kairu: ekipno — srebrnu i Žarko Dolinar, pojedinačno — bronzanu.

Bronzane medalje osvojili su fudbaleri na svetskom prvenstvu u Montevideu, i Anton Cerer na evropskom prvenstvu u plivanju.

Posmatrano po godinama, najuspešnija je bila 1922, kada su gimnastičari na svetskom prvenstvu osvojili 13 medalja, što je u to vreme za Jugoslaviju predstavljalo veliki uspeh. Uspešna je bila i 1930, u kojoj je osvojeno devet medalja: gimnastičari sedam, fudbaleri i takmičarke u hazeni po jednu medalju. Vrlo uspešna bila je i 1938. s osam osvojenih medalja: šest su osvojili gimnastičari, a po jednu plivači i teniseri. Slede 1926. sa šest medalja, 1928. sa pet, 1934. sa četiri itd.

Prvu medalju za Jugoslaviju osvojili su gimnastičari na svetskom prvenstvu u Ljubljani 1922, i to srebrnu u višeboju ekipno (Leon Štukelj, Stane Derganc, Peter Šumi, Stane Vidmar i Vladimir Simončič).

Prvu olimpijsku medalju, i to zlatnu, osvojio je gimnastičar Leon Štukelj na Olimpijadi u Parizu 1924.

Na evropskom prvenstvu prvu medalju osvojili su veslači, srebrnu u Bidgošću 1929 (osmerac).

U periodu posle drugog svetskog rata jugoslovenski sportisti osvojili su ukupno 1896 medalja: 505 zlatnih, 675 srebrnih i 716 bronzanih, od toga:

— na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i šahovskim olimpijadama (44 zlatne, 70 srebrnih i 72 bronzane);

— na svetskim prvenstvima i univerzijadama (195 zlatnih, 271 srebrnu i 273 bronzane);

— na evropskim prvenstvima (266 zlatnih, 334 srebrnih i 371 bronzanu).

Ako se izuzme 1945, koja je i ratna i posleratna godina, od 1946. do kraja 1988. nije bilo godine u kojoj sportisti iz Jugoslavije nisu, s manjim ili većim uspesima, učestvovali na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima.

Početak je bio skroman, jer su i uslovi za rad i bavljenje sportom, posebno vrhunskim, bili veoma skromni.

¹ Olimpijade (šahovske olimpijade), svetska prvenstva i evropska prvenstva.

Prvu posleratnu medalju za Jugoslaviju osvojio je, već 1946, Nenad Petrović na svetskom prvenstvu u problemskom šahu, i to zlatnu. Te godine srebrnu medalju osvojili su i teniseri Josip Palada i Dragutin Mitić na evropskom prvenstvu.

Sledeće 1947. broj medalja povećan je na tri. Ponovo su teniseri Josip Palada i Dragutin Mitić osvojili srebrnu medalju na evropskom prvenstvu. Bronzane medalje osvojili su na prvenstvu Evrope plivač Anton Cerer u disciplini 200 m prsno, čime je ponovio uspeh iz 1938, i plivač Marjan Stipetić na 1500 metara slobodnim stilom.

U prvoj posleratnoj olimpijskoj godini Jugosloveni su na Olimpijadi u Londonu 1948. osvojili dve srebrne medalje: Ivan Gubijan u bacanju kladiva i fudbalska reprezentacija.

Uspeši jugoslovenskih sportista po godinama bili su neujednačeni. Prema broju osvojenih medalja najuspešnija je bila olimpijska 1984, sa 116 medalja (31 zlatna, 39 srebrnih i 46 bronzanih), što predstavlja apsolutni rekord jugoslovenskih sportista. Od toga su sportisti iz 35 sportova osvojili 82, sportisti invalidi 33, sportisti oštećenog sluha jednu medalju. Na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama invalida i šahovskim olimpijadama osvojeno je 15 zlatnih, 15 srebrnih i 19 bronzanih medalja, na svetskim prvenstvima pet zlatnih, devet srebrnih i 11 bronzanih i na evropskim prvenstvima 11 zlatnih, 15 srebrnih i 11 bronzanih medalja.

Nešto manje uspešna bila je 1987, ali bez olimpijskih medalja. Na svetskim i evropskim prvenstvima osvojeno je isto tako rekordnih 110 medalja (27 zlatnih, 44 srebrne i 39 bronzanih).

I 1981. sa 100 osvojenih medalja može se ubrojati u veoma uspešne (32 zlatne, 35 srebrnih i 33 bronzane medalje).

Na osnovu broja osvojenih medalja, u veoma plodnu godinu mogu se ubrojati 1983. sa 95 osvojenih medalja, 1985. sa 82 medalje, 1970. i 1981. sa po 81 medaljom itd. U 1986. i 1988. osvojeno je po 76 medalja.

MEDALJE TAKMIČARA U 35 SPORTOVA (BEZ SPORTOVA STUDENATA, INVALIDA I LICA OŠTEĆENOG SLUHA). Ovi takmičari osvojili su ukupno 1429 medalja: 365 zlatnih, 503 srebrne i 561 bronzanu. Prema broju osvojenih medalja, najuspešniji su seniori, a slede seniorke, omladinci, pa omladinke, pionirke, kadeti, pioniri i kadetkinje.

Seniori su osvojili 814 medalja — 205 zlatnih, 287 srebrnih i 322 bronzane:

— na olimpijskim igrama i šahovskim olimpijadama — 25 zlatnih, 34 srebrne i 34 bronzane;

— na svetskim prvenstvima — 75 zlatnih, 118 srebrnih i 123 bronzane;

— na evropskim prvenstvima — 105 zlatnih, 135 srebrnih i 165 bronzanih;

Seniorke su osvojile 162 medalje — 45 zlatnih, 63 srebrne i 54 bronzane:

— na olimpijskim igrama i šahovskim olimpijadama — tri zlatne, šest srebrnih i šest bronzanih;

— na svetskim prvenstvima — 22 zlatne, 25 srebrnih i 14 bronzanih;

— na evropskim prvenstvima — 20 zlatnih, 28 srebrnih i 34 bronzane.

U sportovima u kojima zajednički nastupaju (tenis, stoni tenis i sl.) seniori i seniorke osvojili su 13 medalja: četiri zlatne, četiri srebrne i pet bronzanih.

Omladinci po broju osvojenih medalja zauzimaju treće mesto. Takmičari se na svetskim i evropskim prvenstvima, osvojili su 277 medalja: 69 zlatnih, 100 srebrnih i 108 bronzanih. Međutim, izvestan broj boljih omladinaca sportista nastupao je i u ekipama seniora i doprinosio osvajanju medalja. Takav je slučaj i s omladinkama, kao i s pionirskim kategorijama u omladinskim ekipama.

Omladinke su osvojile 87 medalja: 20 zlatnih, 28 srebrnih i 39 bronzanih. Na svetskim prvenstvima osvojile su 18 medalja — tri zlatne, pet srebrnih i deset bronzanih, a na evropskim 69 medalja — 17 zlatnih, 23 srebrne i 29 bronzanih.

Takmičeći se zajednički, omladinci i omladinke osvojili su na evropskim prvenstvima sedam medalja: tri zlatne, jednu srebrnu i tri bronzane.

Pionirke su na petom mestu po broju osvojenih medalja — pripale su im 23 medalje: sedam zlatnih, sedam srebrnih i devet bronzanih, tj. dve zlatne i jedna srebrna na svetskim, a pet zlatnih, šest srebrnih i devet bronzanih na evropskim prvenstvima.

Zajedno s pionirima osvojile su jednu bronzanu medalju na evropskom prvenstvu.

Kadeti su osvojili 21 medalju: sedam zlatnih, pet srebrnih i devet bronzanih, tj. dve srebrne i dve bronzane na svetskim, a sedam zlatnih, tri srebrne i sedam bronzanih na evropskim prvenstvima.

Pioniri su osvojili 17 medalja: četiri zlatne, pet srebrnih i osam bronzanih, od toga na svetskim prvenstvima tri zlatne i na evropskim jednu zlatnu, pet srebrnih i osam bronzanih.

Kadetkinje su osvojile sedam medalja: jednu zlatnu, tri srebrne i tri bronzane, od toga na svetskim prvenstvima jednu zlatnu, dve srebrne i jednu bronzanu i na evropskim jednu srebrnu i dve bronzane.

Od 35 sportova u kojima su osvajane medalje, po ukupnom broju osvojenih medalja na sva tri nivoa takmičenja (tabela 1) prvo mesto ubedljivo bi zauzeo stoni tenis sa 160 osvojenih medalja,¹ na drugom mestu je rvanje sa 121 medaljom, na trećem mestu karate sa 105 medalja osvojenih od 1968, kada su se samostalno uključili u takmičenje odvojivši se od džudoa, do 1988,

¹ U ovom sportu takmiči se ekipno, pojedinačno u parovima i mešovitim parovima u šest kategorija.

TABELA 1 — UKUPNO OSVOJENE MEDALJE PO SPORTSKIM GRANAMA, 1918—1988.

	Zlat-na	Sre-brna	Bron-zana	Ukup-no
1. Atletika	11	16	15	42
2. Auto-moto	2	1	—	3
3. Biciklizam	—	1	—	1
4. Boćanje	—	8	13	21
5. Boks	12	33	51	96
6. Dizanje tegova	—	—	1	1
7. Džudo	4	16	30	50
8. Fudbal	7	9	3	19
9. Gađanje na ledu	3	3	3	9
10. Gimnastika	34	22	24	80
11. Hazena	1	1	—	2
12. Jedriličarstvo	6	9	2	17
13. Kajakaštvo—kanuistika	13	23	18	54
14. Karate	28	34	43	105
15. Konjički sport	—	1	—	1
16. Košarka	19	20	18	57
17. Kuglanje	35	31	28	94
18. Nautika	2	6	4	12
19. Odbojka	—	—	3	3
20. Plivanje	13	18	14	45
21. Podvodne aktivnosti	8	12	7	27
22. Rukomet	9	6	8	23
23. Rvanje	24	51	46	121
24. Smučanje	8	13	14	35
25. Sportski ribolov	—	1	—	1
26. Sportsko vazduhoplovstvo	27	31	33	91
27. Stoni tenis	30	42	88	160
28. Streljaštvo	5	—	1	6
29. Streljaštvo	25	35	39	99
30. Šah	14	24	25	63
31. Tenis	16	17	5	38
32. Umetničko klizanje	—	1	—	1
33. Umetničko koturaljkanje	—	—	1	1
34. Vaterpolo	6	13	8	27
35. Veslanje	3	5	16	24
Svega	365	503	561	1 429

u slede streljaštvo sa 99 medalja, boks sa 96, kuglanje sa 94, sportsko vazduhoplovstvo sa 91, gimnastika sa 80, šah sa 63 itd. sve do šest sportova sa samo po jednom osvojenom medaljom (biciklizam, konjički sport, sportski ribolov, dizanje tegova, umetničko klizanje i umetničko koturaljkanje).

U nekim sportovima — mačevanju, ragbiju, hokeju na ledu, hokeju na travi i skokovima u vodu nije osvojena ni jedna medalja.

Stonoteniseri su prvi na rang-listi s najviše ukupno osvojenih medalja, a kuglaši su na prvom mestu po broju osvojenih *zlatnih medalja* (na svetskim prvenstvima osvojili su 25, a na evropskim 10 zlatnih medalja). Samo jednu zlatnu medalju manje osvojili su gimnastičari — 34, dok su stonoteniseri i ovde na visokom trećem mestu sa 30 zlatnih medalja. Sledi karate sa 28, sportsko vazduhoplovstvo sa 27, streljaštvo sa 25, rvanje sa 24, košarka sa 19 itd. do hazene s jednom osvojenom zlatnom medaljom.

Po broju osvojenih *srebrnih medalja* na prvom mestu je rvanje sa 51 medaljom (20 na svetskim, 25 na evropskim i šest na olimpijskim igrama), zatim stoni tenis sa 42 medalje, streljaštvo sa 35, karate sa 34, boks sa 33, kuglanje i sportsko vazduhoplovstvo sa po 31, šah sa 24 itd. Na začelju su hazena, auto-moto, konjički sport, umetničko klizanje i sportski ribolov sa po jednom srebrnom medaljom sa svetskih i evropskih prvenstava.

Po broju osvojenih *bronzanih medalja* na prvom mestu je stonotenis sa 88 medalja, zatim

TABELA 2 — OSVOJENE MEDALJE NA OLIMPIJSKIM IGRAMA I ŠAHOVSKIM OLIMPIJADAMA

	Zlat-na	Sre-brna	Bron-zana	Ukup-no
1. Atletika	—	2	—	2
2. Boks	3	2	6	11
3. Džudo	—	—	2	2
4. Fudbal	1	3	1	5
5. Gimnastika	5	2	4	11
6. Kajakaštvo—kanuistika	2	2	1	5
7. Košarka	1	4	2	7
8. Plivanje	1	1	—	2
9. Rukomet	3	1	1	5
10. Rvanje	4	6	6	16
11. Smučanje	—	3	1	4
12. Stoni tenis	—	1	1	2
13. Streljaštvo	2	—	1	3
14. Šah	2	7	11	20
15. Tenis	—	1	—	1
16. Vaterpolo	3	4	—	7
17. Veslanje	1	1	3	5
Svega	28	40	40	108

boks sa 51 medaljom, rvanje sa 46, karate sa 43, streljaštvo sa 39, sportsko vazduhoplovstvo sa 33, džudo sa 30, kuglanje sa 28 itd. Tabela se završava streljaštvom, dizanjem tegova i umetničkim koturaljkama sa po jednom osvojenom bronzanom medaljom.

Po broju medalja osvojenih na olimpijskim igrama, odnosno šahovskim olimpijadama (tabela 2), na prvom mestu je šah sa 20 medalja, na drugom rvanje sa 16 i na trećem boks i gimnastika sa po 11 medalja.

Redosled sportova po broju osvojenih medalja na svetskim prvenstvima (tabela 3) je sledeći: kuglanje (70 medalja), sportsko vazduhoplovstvo (47), kajakaštvo/kanuistika (44), gimnastika (40), rvanje (39), šah (35), smučanje (30), stoni tenis (29) i tako dalje.

TABELA 3 — OSVOJENE MEDALJE NA SVETSKIM PRVENSTVIMA

	Zlat-na	Sre-brna	Bron-zana	Ukup-no
1. Atletika	—	1	1	2
2. Biciklizam	—	1	—	1
3. Boćanje	—	7	7	14
4. Boks	1	6	9	16
5. Džudo	—	—	4	4
6. Fudbal	1	—	1	2
7. Gimnastika	17	13	10	40
8. Hazena	1	1	—	2
9. Jedriličarstvo	1	2	1	4
10. Kajakaštvo—kanuistika	10	18	16	44
11. Karate	—	2	5	7
12. Košarka	4	3	3	10
13. Kuglanje	25	23	22	70
14. Nautika	—	—	1	1
15. Plivanje	9	8	4	21
16. Podvodne aktivnosti i sportski ribolov na moru	5	7	3	15
17. Rukomet	6	5	7	18
18. Rvanje	5	20	14	39
19. Smučanje	7	10	13	30
20. Sportsko vazduhoplovstvo	10	20	17	47
21. Stoni tenis	3	10	16	29
22. Streljaštvo	2	—	1	3
23. Streljaštvo	5	9	3	17
24. Šah	10	13	12	35
25. Tenis	4	2	2	8
26. Vaterpolo	11	2	3	6
27. Veslanje	—	3	6	9
Svega	127	186	181	494

Najzad, po broju osvojenih medalja (tabela 4), na prvom mestu je stoni tenis (129 medalja), na drugom karate (98), na trećem streljaštvo (79), a slede boks (69), rvanje (66), džudo i sportstvo vazduhoplovstvo (po 44) itd.

TABELA 4 — OSVOJENE MEDALJE NA EVROPSKIM PRVENSTVIMA

	Zlatna	Srebrna	Bronzana	Ukupno
1. Atletika	11	13	14	38
2. Auto-moto	2	1	—	3
3. Bočanje	—	1	6	7
4. Boks	8	25	36	69
5. Dizanje tegova	—	—	1	1
6. Džudo	4	16	24	44
7. Fudbal	5	6	1	12
8. Gađanje na ledu	3	3	3	9
9. Gimnastika	12	7	10	29
10. Jedrilicaštvo	5	7	1	13
11. Kajakaštvo—kanuistika	1	3	1	5
12. Karate	28	32	38	98
13. Konjički sport	—	1	—	1
14. Košarka	14	13	13	40
15. Kuglanje	10	8	6	24
16. Nautika	2	6	3	11
17. Odbojka	—	—	3	3
18. Plivanje	3	9	10	22
19. Podvodne aktivnosti i sportski ribolov na moru	3	5	4	12
20. Rvanje	15	25	26	66
21. Smučanje	1	—	—	1
22. Sportski ribolov	—	1	—	1
23. Sportsko vazduhoplovstvo	17	11	16	44
24. Stoni tenis	27	31	71	129
25. Streljaštvo	3	—	—	3
26. Streljaštvo	18	26	35	79
27. Šah	2	4	2	8
28. Tenis	12	14	3	29
29. Umetničko klizanje	—	1	—	1
30. Umetničko koturaljanje	—	—	1	1
31. Vaterpolo	2	7	5	14
32. Veslanje	2	1	7	10
Svega	210	277	340	827

Sliku osvajača medalja upotpunjuje *redosled sportova prema broju osvojenih medalja po kategorijama takmičara*.

Među *seniorima* najuspešniji su rvači sa 90 osvojenih medalja, drugi su seniori sportskog vazduhoplovstva sa 88 medalja, treći bokseri sa 76, četvrti gimnastičari sa 68 i peti stonoteniseri sa 60 osvojenih medalja. Slede karatisti sa 46, kuglaši sa 41, kajakaši i kanuisti sa 39 medalja itd. Na začelju su seniori sportski ribolovci i dizači tegova sa po jednom medaljom.

Najuspešnije *seniorke* su kuglašice sa 29 osvojenih medalja, druge su seniorke iz streljaštva sa 27 medalja, treće seniorke karatisti sa 21, a slede plivačice sa 14, gimnastičarke sa 12, atletičarke sa 12 medalja itd. Na začelju su seniorke iz podvodnog ribolova i aktivnosti na moru, umetničkog klizanja i odbojke sa po jednom medaljom.

Od *omladinaca* prvo mesto zauzimaju strelci sa 43 medalje, drugi su karatisti sa 28, treći stonoteniseri sa 23, a zatim rvači i bokseri sa po 20, kuglaši sa 17 medalja, itd. Omladinci u sportskom vazduhoplovstvu, biciklizmu, konjičkom sportu i podvodnim aktivnostima osvojili su po jednu medalju.

Omladinke u stonom tenisu ubedljivo zauzimaju prvo mesto sa 30 osvojenih medalja, druge su omladinke u karateu sa devet medalja, a treće u kuglanju sa sedam medalja. Omladinke u šahu kajak/kanuu i streljačstvu osvojile su po jednu medalju.

Kadeti su osvajali medalje samo u četiri sporta — prvi su rvači sa 11, drugi košarkaši sa sedam, treći šahisti sa dve i poslednji karatisti sa jednom medaljom.

Kadetkinje su imale uspeha u dva sporta: u šahu su osvojile četiri i u košarci tri medalje.

Pioniri su u stonom tenisu osvojili 12 medalja, u tenisu tri i košarci tri medalje.

Pionirke su osvojile medalje u dva sporta: u stonom tenisu 13 i u šahu dve medalje.

Stalnost u kvalitetu i osvajanju medalja najizraženiji su u dva ekipna sporta — u košarci i rukometu. Fudbal odlikuje znatna neujednačenost u kvalitetu — od prvog do 23 mesta pri rangiranju vrednosti fudbala u Evropi.

Stalan kvalitet stonog tenisa došao je do punog izražaja. Od 1964. do 1988. nije bilo godine bez osvajanja trofeja na svetskim i evropskim takmičenjima. Na Olimpijadi u Seulu 1988, na kojoj je stoni tenis prvi put uvršten u olimpijski sport — stonoteniseri su osvojili dve medalje i nastavili s daljim uspesima.

I u streljaštvu su postizani veliki uspesi. Najveći je postignut na evropskim prvenstvima, da bi tek 1988. na Olimpijadi u Seulu bile osvojene prve olimpijske medalje: dve zlatne i jedna bronzana.

Ne računajući 1986, šahisti su takođe stalno osvajali medalje.

Od 1972. do 1988. i kuglaši su neprekidno osvajali medalje. Ukupno su ih osvojili 94.

U nekim sportovima, koji su se svojevremeno nalazili u centru pažnje i postignutim rezultatima i brojem osvojenih medalja, danas se ne postižu ni približni rezultati.

Od povlačenja Miroslava Cerara 1970, već 18 godina gimnastičari nisu osvojili ni jednu medalju na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima.

Posle odlaska Andree Husjak 1981, u nautici (skijanju na vodi) nije osvojena ni jedna medalja.

Ovo se dobrim delom odnosi i na plivanje, posebno u maratonu. Povlačenjem Boruta Petriča maratonca — i jedno i drugo plivanje znatno je osiromašeno u kvalitetu, pa samim tim i u osvajanju medalja.

Pregled *osvajača prve medalje po sportovima* otkriva da su, od 35 prvih medalja, jedna osvojena na olimpijskim igrama (srebrna), 12 na svetskim prvenstvima (dve zlatne, šest srebrnih i četiri bronzane), a 22 na evropskim prvenstvima (pet zlatnih, osam srebrnih i devet bronzanih).

OSVAJAČI PRVE MEDALJE, PO SPORTOVIMA:

ATLETIKA: Ivan Gubijan — srebrna medalja u bacanju kladiva na Olimpijadi u Londonu 1948.

AUTO-MOTO: Đani Šverko — zlatna medalja u kružnoj auto-trci za evropsko prvenstvo 1968. u automobilu do 1 000 ccm.

BICIKLIZAM: Miodrag Marinković — srebrna medalja na svetskom omladinskom prvenstvu — na krit. trci na 30 km u Lozani 1975.

BOČANJE: August Petrović, Stane Vrhovec, Drago Loboda i Emil Mahve (ekipno) bronzana medalja na evropskom prvenstvu u San Remu 1964.

BOKS: Pavle Šovljanski — bronzana medalja na evropskom prvenstvu u Oslu 1949.

DIZANJE TEGOVA: Andrija Maleč — bronzana medalja na evropskom prvenstvu u Milanu 1951.

DŽUDO: Mladen Mastela — srebrna medalja na evropskom prvenstvu u Beču 1959.

FUDBAL: Milovan Jakšić, Milutin Ivković, Dragan Mihajlović, Milorad Arsenijević, Ljubiša Stefanović, Milovan Đokić, Aleksandar Tirnanić, Blagoje Marjanović, Ivan Bek, Đorđe Vujadinović, Branislav Sekulić, Dragutin Najdanović — bronzana medalja na svetskom prvenstvu u Montevideu 1930.

GAĐANJE NA LEDU: Karel Kobiljar — zlatna medalja na evropskom prvenstvu u Puchbergu 1960.

GIMNASTIKA: Leon Stukelj, Stane Derganc, Petar Šumi, Stane Vidmar, Vladimir Simončić (višeboj) ekipno — srebrna medalja na svetskom prvenstvu u Ljubljani 1922.

HAZENA: Ema Gršetić, Pipsi Broder, Vera Kremzir, Nada Kremzir, Nada Bobinski, Zlata Tonković, Ivka Tonković — srebrna medalja na svetskom prvenstvu u Pragu 1930.

JEDRILIČARSTVO: Anton Grego i Simo Nikolić — zlatna medalja na omladinskom evropskom prvenstvu (klasa »Slijukas») u Koprnu 1961.

KAJAKAŠTVO—KANUISTIKA: Milan Zadel — bronzana medalja na svetskom prvenstvu na divljim vodama (F-1 slalom) u Meranu 1953.

KARATE: Vladimir Jorga, Berislav Jandrić, Čedomir Vugrinić, Stjepan Mikulek, Slobodan Vučinić — bronzana medalja na evropskom prvenstvu u Parizu 1968.

KONJČKI SPORT: Vladan Marinkov — srebrna medalja na omladinskom evropskom prvenstvu u Rotterdamu 1963.

KOŠARKA: Marjan Kandus, Radivoj Korać, Vitak Ajnselt, Miha Logar, Zeljko Troškot, Slobodan Gordić, Ivo Daneu, Zvonimir Petričević, Sreten Danojlović, Miodrag Nikolić — srebrna medalja na evropskom prvenstvu u Beogradu 1961.

KUGLANJE: Ante Karadole, Ivan Car, Vladimir Putanec, Josip Perišić, Juraj Šoprek, Josip Berlan, Božo Kombol, August Nadinčić (ekipno) — bronzana medalja na evropskom prvenstvu u Beču 1949.

NAUTIKA: Dragoljub Kokotović — srebrna medalja na evropskom prvenstvu u motonautici u klasi CU 500 ccm u Makarskoj 1969.

ODBOJKA: Nataša Luković, Stefanija Milošev, Branka Milošević, Tilka Zavrnik, Danica Glumac, Desanka Končar, Aleksandra Magušar, Liza Valentan, Gordana Tkačuk, Anica Flis — bronzana medalja na evropskom prvenstvu u Parizu 1951.

PLIVANJE: Anton Cerer — bronzana medalja na evropskom prvenstvu na 200 m prsno u Londonu 1938.

PODVODNE AKTIVNOSTI I SPORTSKI RIBOLOV NA MORU: Matko Armanda, Zvonko Balenović, Mate Štakula, Edo Zele, Božidar Medur, Ugor Legac, Bruno Hočevar, Silvano Družeta (ekipno) — srebrna medalja na svetskom prvenstvu u podvodnom lovu u Malom Lošinju 1957.

RUKOMET: Jelena Genčić, Nevenka Ljubić, Anka Evetović, Vlasta Nikler, Marta Hegediš, Ladislava Horak, Katarina Hosi-Tičić, Nada Vučković, Vukosava Lukin, Marija Sabljak, Branka Mihalić, Erika Tot, Ankica Ostrun, Nada Rukavina — bronzana medalja na svetskom prvenstvu u Beogradu 1957.

RVANJE: Milorad Arsić — bronzana medalja na svetskom prvenstvu u Karlsruheu 1955.

SMUČANJE: Bojan Križaj — zlatna medalja na omladinskom evropskom prvenstvu u Majrhofenu 1975.

SPORTSKI RIBOLOV: Mithad Čehajić — srebrna medalja na evropskom prvenstvu u Hanoveru 1981.

SPORTSKO VAZDUHOPLOVSTVO: Stjepan Bernfest — zlatna medalja na svetskom prvenstvu u modelarstvu u Trolhetenu 1950.

STONI TENIS: Ladislav Heksner, Maks Marinko, Tibor Harangozo, Zarko Dolinar, Alek Heršković (ekipno) — srebrna medalja na svetskom prvenstvu u Kairu 1939.

STRELIČARSTVO: Bojan Ploj — zlatna medalja na evropskom prvenstvu u gađanju fite na 90 metara u Kečkemetu 1983.

STRELJAŠTVO: Stjepan Pauhardt, Jovan Kratohvil, Peter Cestnik, Momir Marković, Marinko Mihorko — srebrna medalja na svetskom prvenstvu u gađanju vojničkom puškom 3×20 u Buenos Airesu 1949.

ŠAH: Nenad Petrović — zlatna medalja na svetskom prvenstvu u problemskom šahu 1946.

TENIS: Josip Palada, Franja Punčec, Franja Kukuljević (ekipno) — srebrna medalja na evropskom prvenstvu u Berlinu 1938.

UMETNIČKO KLIZANJE: Sanda Dubravčić — srebrna medalja na evropskom prvenstvu u Innsbrucku 1981.

UMETNIČKO KOTURALJKANJE: Barbka Senk i Mitja Šketa — bronzana medalja na evropskom prvenstvu u Milanu 1969.

VATERPOLO: Zdravko Kovačić, Lovro Štakula, Ivo Kurtini, Zdravko Ježić, Lovro Radonić, Božo Grkinić, Veljko Bakašun, Hrvoje Kačić — bronzana medalja na evropskom prvenstvu u Beču 1950.

VESLANJE: Drago Glavinović, Josip Gatin, Mića Ljubić, Emil Brainović, Petar Kukoč, Josip Mrklić, Andro Zeželj, Duško Zeželj, kormilar Kamil Raić (osmerac) — srebrna medalja na otvorenom evropskom prvenstvu u Bidgošću 1929.

U redosledu najuspešnijih takmičara i takmičarki — osvajača deset i više medalja, na prvom mestu je Dragutin Šurbek (stoni tenis) sa rekordnih 36 medalja. Na drugom i trećem mestu nalaze se Miroslav Cerar (gimnastika) i Anton Stipančić (stoni tenis) sa po 30 medalja. Za njima je Gordana Perkušina (stoni tenis) sa 20 medalja, zatim četiri takmičara sa po 17 i tako redom do 12 takmičara i takmičarki sa po 10 osvojenih medalja.

NAJUSPEŠNIJI TAKMIČARI I TAKMIČARKE PO BROJU OSVOJENIH MEDALJA

Takmičar — takmičarka	Sport	Broj osvojenih medalja
1—2. Dragutin Šurbek	stoni tenis	36
Miroslav Cerar	gimnastika	30
3—4. Anton Stipančić	stoni tenis	30
Gordana Perkušin	stoni tenis	20
5—8. Leon Stukelj	gimnastika	17
Svetozar Gligorić	šah	17
Dušan Dačić	karate	17
Ilija Jorga	karate	17
9—13. Mirjana Mašić-Jovović	streljaštvo	16
Nikola Drugaš	kuglanje	16
Miro Steržaj	kuglanje	16
Ištvan Korpa	stoni tenis	16
Ilija Lupulesku	stoni tenis	16
14—17. Matija Ljubek	kajak/kanu	14
Velibor Dimitrijević	karate	14
Krešimir Čosić	košarka	14
Borislav Ivkov	šah	14
18. Aleksandar Matanović	šah	13
19—25. Dražen Dalipagić	košarka	12
Dragan Kićanović	košarka	12
Miroslav Liović	kuglanje	12
Eržebet Palatinuš	stoni tenis	12
Marjan Kovačević	šah	12
Bojana Šumonja	karate	12
Edvard Vecko	stoni tenis	12
26—31. Radomir Mudrić	karate	11
Desanka Perović-Pešut	streljaštvo	11
Zoran Primorac	stoni tenis	11
Josip Primožić	gimnastika	11
Ratko Radovanović	košarka	11
Milan Velimirović	šah	11
32—43. Dragoslav Božović	karate	10
Rajmond Debevec	streljaštvo	10
Mirza Delibašić	košarka	10
Dubravka Fabri	stoni tenis	10
Zeljko Jerkov	košarka	10
Zoran Kalinić	stoni tenis	10
Marijana Nenadić	karate	10
Mirko Nišović	kajak/kanu	10
Bruno Parma	šah	10
Biserka Perman	kuglanje	10
Dujam Smoljanović	kuglanje	10
Rajko Žižić	košarka	10

Među 43 najuspešnijih prema broju osvojenih medalja osam je takmičarki i 35 takmičara. Zastupljeno je osam sportova. Među najuspešnijima je stoni tenis sa 10 takmičara i takmičarki, zatim karate i košarka sa po sedam takmičara i takmičarki, šah sa šest takmičara, kuglanje sa pet takmičara i takmičarki, gimnastika sa tri takmičara, streljaštvo sa tri takmičara i takmičarke, i kajak-kanu sa dva takmičara.

Po četiri i više zlatnih medalja osvojili su sportisti iz 12 sportova. Boks i podvodna aktivnost sa sportskim ribolovom na moru imali su samo po jednog predstavnika, kajak-kanu, streljaštvo, plivanje/maraton, sportsko vazduhoplovstvo i tenis po dva predstavnika, gimnastika četiri predstavnika, stoni tenis pet predstavnika, kuglanje i karate po šest, dok su košarkaši zastupljeni sa deset predstavnika — osvajača zlatnih medalja na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima.

TAKMIČARI I TAKMIČARKE
SA ČETIRI I VIŠE ZLATNIH MEDALJA

16 medalja

1. Miroslav Cerar gimnastika

8 medalja

2. Leon Štukelj gimnastika

7 medalja

3—5. Dragan Kičanović košarka
Dragutin Šurbek stoni tenis
Mirjana Mašić-Jovović streljaštvo

6 medalja

6—14. Matija Ljubek kajak/kanu
Krešimir Čosić košarka
Mirza Delibašić košarka
Zeljko Jerkov košarka
Rajko Žižić košarka
Nikola Dragaš kuglanje
Biserka Perman kuglanje
Miro Steržaj kuglanje
Anton Stipančić stoni tenis

5 medalja

15—20. Ilija Jorga karate
Dražen Dalipagić košarka
Miroslav Liović kuglanje
Zoran Kalinić stoni tenis
Desanka Perović-Pešut streljaštvo
Monika Seles tenis

4 medalje

21—43. Mate Parlov boks
Josip Primožić gimnastika
Peter Šumi gimnastika
Mirko Nišavić kajak - kanu
Dušan Dačić karate
Radomir Mudrić karate
Katarina Rolović karate
Bojana Šumonja karate
Semir Usenagić karate
Vinko Jelovac košarka
Ratko Radovanović košarka
Zoran Slavnić košarka
Ratomir Tvrdić košarka
Štefica Krištof kuglanje
Dujam Smoljanović kuglanje
Veljko Rogošić plivanje/maraton
Atina Bojadži-Vidaković plivanje/maraton
Arturo Štifanić podvodne aktivnosti
Branko Leskošek sportsko vazduhopl.
Anton Videnšek sportsko vazduhopl.
Ilija Lunulesku stoni tenis
Edvard Vecko stoni tenis
Mima Jaušovec tenis

Po pet i više srebrnih medalja osvojili su sportisti iz 12 sportova. Najveći broj predstavnika imao je šah — sedam, stoni tenis — šest, karate i košarka po četiri, kuglanje — tri, streljaštvo — dva i boks, kanu, plivanje, sportsko vazduhoplovstvo i rvanje po jednog.

TAKMIČARI I TAKMIČARKE
SA PET I VIŠE SREBRNIH MEDALJA

10 medalja

1—2. Svetozar Gligorić šah
Dragutin Šurbek stoni tenis

9 medalja

3—4. Gordana Perkušin stoni tenis
Anton Stipančić stoni tenis

8 medalja

5. Aleksandar Matanović šah

7 medalja

6—7. Krešimir Čosić košarka
Borislav Ivkov šah

6 medalja

8—16. Dušan Dačić karate
Velibor Dimitrijević karate
Ivo Daneu košarka
Momir Petković rvanje
Ilija Lupulesku stoni tenis
Rajmond Debevec streljaštvo
Marjan Kovačević šah
Bruno Parma šah
Milan Velimirović šah

5 medalja

17—34. Miroslav Cerar gimnastika
Mirko Nišavić kajak - kanu
Dragoslav Božović karate
Ilija Jorga karate
Radivoj Korać košarka
Trajko Rajković košarka
Štefica Krištof kuglanje
Dujam Smoljanović kuglanje
Miro Steržaj kuglanje
Borut Petrić plivanje
Emil Fresl sportsko vazduh.
Ištvan Korpa stoni tenis
Zoran Primorac stoni tenis
Goran Maksimović streljaštvo
Petar Trifunović šah
Petar Bukić vaterpolo
Igor Milanović vaterpolo
Goran Radenović vaterpolo

Po pet i više bronzanih medalja osvojili su takmičari i takmičarke iz osam sportova. Najveći je broj stonotenisera — 11, zatim karatista — pet, kuglaša — četiri, strelaca i šahista, po tri, košarkaša i gimnastičara po jedan i rvač — jedan.

TAKMIČARI I TAKMIČARKE SA PET I VIŠE
BRONZANIH MEDALJA

16 medalja

1. Dragutin Šurbek stoni tenis

15 medalja

2. Anton Stipančić stoni tenis

9 medalja

3—5. Miroslav Cerar gimnastika
Ilija Jorga karate
Gordana Perkušin stoni tenis

8 medalja

6—7. Nikola Dragaš kuglanje
Ištvan Korpa stoni tenis

7 medalja	
8—9. Dušan Dačić Eržebet Palatinuš	karate stoni tenis
6 medalja	
10—17. Velibor Dimitrijević Dragoljub Kopitović Ratko Radovanović Zdravko Boljat Ilija Lupulesku Edvard Vecko Svetozar Gligorić Borislav Ivkov	karate karate košarka kuglanje stoni tenis stoni tenis šah šah
5 medalja	
18—31. Leon Stukelj Marijana Nenadić Aleksandar Petrović Miroslav Liović Miro Steržaj Milan Nenadić Zlatko Čordaš Jasna Fazlić Zoran Kalinić Mirjana Resler Mirjana Mašić-Jovović Branislav Lončar Zoran Simović Aleksandar Matanović	gimnastika karate košarka kuglanje kuglanje rvanje stoni tenis stoni tenis stoni tenis stoni tenis streljaštvo streljaštvo streljaštvo šah

MEDALJE U STUDENTSKOM SPORTU.
Na sportskim igrama studenata jugoslovenski studenti takmičili su se u dve kategorije: senjori i seniorke. Prvu medalju osvojili su na Međunarodnoj zimskoj sportskoj nedelji FISU 1951. u Bad Gaštajnu. Tada je Ivo Razboršek osvojio zlatnu medalju u smučarskim skokovima.

Od 1951. do 1988. senjori i seniorke takmičili su se u 17 sportskih grana i osvojili 163 medalje, od toga na takmičenjima svetskog ranga 161 medalju, a na evropskim prvenstvima samo dve medalje.

Najuspešnija je bila 1987. godina (14. letnja univerzijada u Zagrebu i 13. zimska univerzijada u Srpskom Plesu), kada je osvojeno 26 medalja. Uspešnije godine bile su još 1953, 1957. i 1959, kada su studenti osvajali po 11 medalja.

Senjori su osvojili 121 medalju — 26 zlatnih, 50 srebrnih i 45 bronzanih:

— na šahovskim olimpijadama — četiri srebrne i tri bronzane;

— na univerzijadama i sličnim takmičenjima — 26 zlatnih, 44 srebrne i 42 bronzane;

— na evropskim takmičenjima — dve srebrne.

Seniorke su osvojile 38 medalja i sve na takmičenjima svetskog ranga: 12 zlatnih, 11 srebrnih i 38 bronzanih.

Na svetskim prvenstvima senjori i seniorke osvojili su zajednički četiri medalje: jednu zlatnu, jednu srebrnu i dve bronzane.

Među najboljim takmičarima i takmičarkama, sa tri i četiri medalje, posmatrano po sportovima, nalaze se: stoni tenis — pet takmičara i takmičarki, vaterpolo — tri takmičara, plivanje — dve takmičarke, smučanje — dvojica takmičara, košarka — dvojica takmičara, veslanje — dvojica takmičara i šah i džudo — po jedan takmičar.

Po četiri medalje na studentskim sportskim igrama osvojili su troje takmičara: Hilda Čajger (plivanje), Eržebet Korpa (stoni tenis) i Mirjana Šegrt (plivanje).

Po tri medalje osvojilo je 15 takmičara: Boris Čukvas (vaterpolo), Božidar Đurašković (šah), Janez Gorišek (smučanje), Eva Jeler (stoni tenis), Olivera Krivokapić (košarka), Lazar Kurteš (stoni tenis), Bela Mesaroš (stoni tenis), Mirko Milakov (veslanje), Saša Mimić (veslanje), Milan Muškatirović (vaterpolo), Ante Nardeli (vaterpolo), Viktor Lučić (stoni tenis), Cveto Pavčić (smučanje), Aleksandar Petrović (košarka) i Goran Žuvela (džudo).

MEDALJE SPORTISTA INVALIDA.
Sportisti invalidi takmiče se u 12 sportskih grana, ali samo u osam sportova u međunarodnoj konkurenciji: atletici, golbalu, plivanju, sedećoj odbojci, smučanju, stonom tenisu, streljaštvu i šahu.

Takmiče se u kategoriji seniora i seniorki, i to: paraplegičari, slepi, amputiranci, distrofičari i cerebralni paraličari.

Prvu medalju, i to zlatnu, sportisti invalidi osvojili su na šahovskoj olimpijadi u Mešedeu 1951. Ekipa je nastupila u sastavu: Dragoljub Baretić, Milenko Čabarkapa, Marko Đukanović i Milutin Šakić.

Od 1961. do 1988. osvojili su 278 medalja, od toga 93 zlatne, 104 srebrne i 81 bronzanu:

— na šahovskim olimpijadama i paraolimpijadama — 19 zlatnih, 27 srebrnih i 31 bronzanu;

— na svetskim prvenstvima — 15 zlatnih, 20 srebrnih i 18 bronzanih;

— na evropskim prvenstvima — 59 zlatnih, 57 srebrnih i 32 bronzane.

Najuspešnija je bila 1984. godina sa 33 osvojene medalje, zatim 1981. sa 30 osvojenih medalja, 1970. sa 28 medalja, 1979. sa 27 medalja, 1983. i 1985. sa po 24 medalje itd.

Invalidi su stalno osvajali medalje od 1975. do 1988, a u 1988. na paraolimpijskim igrama u Seulu osvojili su 20 medalja: četiri zlatne, sedam srebrnih i devet bronzanih.

Po broju osvojenih medalja najuspešniji su atletičari i atletičarke, najviše paraplegičari, a zatim slepi.

Senjori su osvojili 184 medalje — 63 zlatne, 62 srebrne i 59 bronzanih:

— na šahovskim olimpijadama i paraolimpijadama — 15 zlatnih, 22 srebrne i 27 bronzanih;

— na svetskim prvenstvima — 13 zlatnih, 14 srebrnih i 15 bronzanih;

— na evropskim prvenstvima — 35 zlatnih, 26 srebrnih i 17 bronzanih.

Seniorke su osvojile 94 medalje — 30 zlatnih, 42 srebrne i 22 bronzane medalje:

— na paraolimpijadama — četiri zlatne, pet srebrnih i četiri bronzane;

— na svetskim prvenstvima — dve zlatne, šest srebrnih i tri bronzane;

— na evropskim prvenstvima — 24 zlatne, 31 srebrnu i 15 bronzanih.

U osvajanju medalja učestvovalo je 120 takmičara i takmičarki.

Deset najuspešnijih takmičara i takmičarski sportista invalida po broju osvojenih medalja su: sa 18 medalja Milka Milinković — paraplegičar (atletika), sa 11 medalja Milenko Čabarkapa — slep (šah), Drago Čavar — distrofičar (šah), Ante Pehar — slep (atletika), Marjan Peternel — paraplegičar (atletika) i Tatjana Šušterčić — paraplegičar (atletika); sa 10 medalja Slobodan Adžić — amputirac (atletika), Željko Dereta — paraplegičar (atletika), Jože Okoren — paraplegičar (atletika) i Nada Vuksanović — slepa (atletika).

Od navedenih 10 takmičara, po četiri su osvojili medalje iz atletike i šaha, dva iz golbala i jedan iz stonog tenisa.

Sportisti invalidi sa četiri i više zlatnih medalja su: osam medalja Drago Čavar — distrofičar (šah); sedam medalja Milka Milinković — paraplegičar (atletika); šest medalja Ante Pehar — slep (atletika); po pet medalja Miroslav Jančić — slep (atletika), Anica Radej — paraplegičar (atletika) i Tatjana Šušterčić — paraplegičar (atletika); po četiri medalje Milenko Čabarkapa — slep (šah), Muhamed Arnautović — slep (golbal), Dragan Sremčević — slep (golbal), Nada Vuksanović — slepa (atletika), Jože Okoran — paraplegičar (atletika), Ratko Pavlović — distrofičar (šah), Simo Petković — distrofičar (šah) i Franc Šimonić — amputirac (stoni tenis).

U osvajanju zlatnih medalja učestvovala su tri distrofičara, četiri paraplegičara, šestoro slepih i jedan amputirac.

Sportisti invalidi osvajači pet i više srebrnih medalja su: sa osam medalja Refija Okić — slepa (atletika); sa šest medalja Milenko Čabarkapa — slep (šah), Nikola Dragun — slep (šah), Milka Milinković — paraplegičar (atletika) i Tatjana Šušterčić — paraplegičar (atletika) i sa pet medalja Marko Đukanović — slep (šah).

Najzad, dvoje sportista invalida osvojilo je po pet bronzanih medalja. To su Slobodan Adžić — amputirac (atletika) i Milka Milinković — paraplegičar (takođe atletika).

MEDALJE SPORTISTA OŠTEĆENOG SLUHA. Sportisti oštećenog sluha učestvuju na međunarodnim takmičenjima u 13 sportskih grana: atletici, biciklizmu, gimnastici, košarci, odbojci, rvanju, rukometu, skokovima u vodu, smučanju, stonom tenisu, streljaštvu, fudbalu i šahu.

Prva medalja osvojena je 1949. Štafeta 4 × 100 metara u atletici, u sastavu Dragoslav Janičijević, Milenko Svirčević, Gojko Đolić i Božidar Tironi, osvojila je bronzanu medalju na VI svetskim igrama u Kopenhagenu.

Od 1949. do kraja 1988. osvojili su 79 medalja: 27 zlatnih, 23 srebrne i 29 bronzanih.

Seniori su osvojili 71 medalju — 25 zlatnih, 20 srebrnih i 26 bronzanih:

— na II zimskoj olimpijadi — jednu srebrnu i jednu bronzanu;

— na svetskim prvenstvima — 25 zlatnih, 19 srebrnih i 23 bronzane;

— na evropskim prvenstvima — dve bronzane.

Seniorke su osvojile osam medalja — dve zlatne, tri srebrne i tri bronzane:

— na svetskim prvenstvima — jednu zlatnu, dve srebrne i tri bronzane;

— na evropskim prvenstvima — jednu zlatnu i jednu srebrnu.

Najuspešnija je bila 1969, kada su na XI svetskim igrama u Beogradu osvojili 17 medalja, što je apsolutni rekord za sportiste oštećenog sluha. U uspešne godine mogle bi se ubrojati 1957. sa 11 osvojenih medalja, 1973. i 1977. sa po devet osvojenih medalja.

Najuspešniji takmičari i takmičarke oštećenog sluha (sa četiri i više osvojenih medalja) su: sa 13 medalja Rista Kojić (streljaštvo), sa 7 medalja Milosav Vesković (streljaštvo), sa 6 medalja Mirko Jerman (biciklizam) sa 5 medalja Ivan Rumenović (rukomet), Ivan Straga (rukomet), Dušan Jakob (rvanje), Hajrudin Galizović (streljaštvo) i sa 4 medalje Zlatibor Cvetković, Slobodan Divac, Aleksandar Lazić, Petar Milisavljević, Slobodan Pešić, Branko Seleš, Zoran Stokić i Dušan Vasić (svi fudbal), Katica Štulac (streljaštvo), Jože Korec (šah) i Abid Šabotić (šah).

U osvajanju četiri i više (pet) zlatnih medalja učestvovali su predstavnici samo iz dva sporta: fudbala i rukometa. Po pet zlatnih medalja osvojili su rukometaši Ivan Rumenović i Ivan Straga, dok su po četiri zlatne medalje osvojili fudbaleri Dušan Vasić, Aleksandar Lazić, Petar Milisavljević, Branko Seleš i Zoran Stokić.

Po broju srebrnih, odnosno bronzanih medalja, od sportista oštećenog sluha ističe se Rista Kojić, koji je u streljaštvu osvojio šest srebrnih i pet bronzanih medalja.

ATLETIKA

U protekle 44 godine, od 1945. do kraja 1988, atletičari i atletičarke osvajali su medalje u toku 24 godine, dok su 20 godina ostajali bez medalja.

Uspešna nastupanja bila su u godinama 1973—1978, pri čemu je 1974. bila najuspešnija — na prvenstvu Evrope osvojeno je sedam medalja. U 1980. osvojene su tri, a u 1983. četiri medalje. U ostalim godinama osvajane su uglavnom jedna, najviše dve medalje.

Učestvujući na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima, atletičari su osvojili 42 medalje: 11 zlatnih, 16 srebrnih i 15 bronzanih.

Seniori su osvojili 21 medalju, seniorke 12, omladinci tri i omladinke šest medalja. Medalje je osvojilo 27 takmičara: 18 takmičara po jednu, pet takmičara po dve, Vera Nikolić, Jelica Pavličić, Snežana Pajkić i Lučiano Sušanjan po tri i Nenad Stekić četiri medalje.

Najveći uspesi postignuti su na evropskim prvenstvima — osvojeno je 38 medalja, od toga 20 na takmičenjima u dvoranama (13 medalje osvojili su seniori).

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili dve medalje:

- 1948. u Londonu, Ivan Gubijan (klativo) — srebrnu;
- 1956. u Melburnu, Franja Mihalić (maraton) — srebrnu.

Na svetskim prvenstvima omladinke su osvojile dve medalje:

- 1986. u Atini, Snežana Pajkić (3 000 m) — bronzanu;
- 1988. u Sadberiu, Snežana Pajkić (1500 m) — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili 19 medalja — sedam zlatnih, šest srebrnih i šest bronzanih:

- 1950. u Briselu, Petar Šegedin (3 000 m prepone) — srebrnu;
- 1958. u Oslu, Stanko Lorger (110 m prepone) — srebrnu;
- 1970. u Beču, u dvorani, Jože Međimurec (800 m) — bronzanu;
- 1973. u Roterdamu, u dvorani, Lučiano Sušan (400 m) — zlatnu;
- 1974. u Rimu, Lučiano Sušan (800 m) — zlatnu, Nenad Stekić (skok udalj) — srebrnu; u Geteborgu, u dvorani, Lučiano Sušan (800 m) — zlatnu;
- 1975. u Katovicama, u dvorani, Josip Alebić (400 m) — srebrnu;
- 1976. u Monaku, u dvorani, Milovan Savić (800 m) — bronzanu;
- 1978. u Pragu, Miloš Srejšević (troskok) — zlatnu, Nenad Stekić (skok udalj) — srebrnu;
- 1980. u Zidelfingenu, u dvorani, Zlatan Saračević (kugla) — zlatnu, Nenad Stekić (skok udalj) — srebrnu, Ivan Ivančić (kugla) — bronzanu;
- 1981. u Grenoblu, u dvorani, Zlatan Saračević (kugla) — bronzanu;
- 1982. u Milanu, u dvorani, Vladimir Milić (kugla) — zlatnu, Jovan Lazarević (kugla) — bronzanu;
- 1983. u Budimpešti, u dvorani, Dragan Zdravković (3 000 m) zlatnu, Ivan Ivančić (kugla) — bronzanu.

Seniorke su osvojile 12 medalja — tri zlatne, četiri srebrne i pet bronzanih:

- 1962. u Beogradu, Olga Gere (skok uvis) — srebrnu;
- 1966. u Budimpešti, Vera Nikolić (800 m) — zlatnu; u Dortmundu, u dvorani, Olga Gere (skok uvis) — srebrnu;
- 1967. u Pragu, Ljiljana Petnjarić (400 m) — bronzanu;
- 1969. u Atini, Vera Nikolić (800 m) — bronzanu;
- 1971. u Helsinkiju, Vera Nikolić (800 m) — zlatnu;
- 1974. u Rimu, Nataša Urbančić (koplje) — bronzanu; u Geteborgu, u dvorani, Jelica Pavličić (400 m) — zlatnu;
- 1976. u Monaku, u dvorani, Jelica Pavličić (400 m) — srebrnu;
- 1977. u San Sebastijanu, u dvorani, Jelica Pavličić (400 m) — bronzanu;
- 1985. u Kotbusu, u dvorani, Danica Živanov (koplje) — srebrnu;
- 1986. u Madridu, u dvorani, Slobodanka Čolović (800 m) — bronzanu.

Omladinci su osvojili tri medalje — jednu srebrnu i dve bronzane:

- 1970. u Parizu, Nenad Stekić (skok udalj) — bronzanu;
- 1974. u Atini, Milivoj Srejšević (troskok) — bronzanu;
- 1983. u Beču, Andrej Marinković (skok udalj) — srebrnu.

Omladinke su osvojile četiri medalje — jednu zlatnu, dve srebrne i jednu bronzanu:

- 1974. u Atini, Zora Tometić (800 m) — srebrnu;
- 1983. u Beču, Tamara Malešev (skok uvis) — srebrnu;
- 1987. u Birmingemu, Snežana Pajkić (1500 m) — zlatnu, Irena Dominc (400 m prepone) — bronzanu.

AUTO-MOTO

Na dve kružne auto-trke *evropskih prvenstava* tri člana Auto-moto saveza osvojila su tri medalje: dve zlatne i jednu srebrnu. Medalje su osvojili:

- 1968. na kružnoj auto-trci, Đani Šverko (klasa do 1 000 ccm) — zlatnu, Srđan Janković (klasa do 1 000 ccm) — srebrnu;
- 1982. pet moto-trka: kroz Italiju, SR Nemačku, Englesku, Holandiju i Španiju — Zdravko Matulja (klasa do 500 ccm) — zlatnu.

BOČANJE

Takmičari iz Jugoslavije prvi uspeh u bočanju postigli su osvajanjem bronzane medalje na evropskom šampionatu 1964. Od tada, sve do 1978, dakle 12 godina, čekalo se na osvajanje sledećih medalja. Od ove godine, s izuzetkom 1981, seniori i omladinci s uspehom su se takmičili na svetskim i evropskim prvenstvima. Najuspešnije su bile 1985, sa četiri osvojene medalje, i 1987, sa tri medalje.

Na 19 nastupanja i takmičenja osvojena je 21 medalja. Seniori su osvojili deset, a omladinci 11 medalja.

Na takmičenjima je učestvovao 41 senior i omladinac: 19 takmičara osvojilo je po jednu medalju, devet po dve, sedam po tri, tri po četiri medalje, Dinko Beatović i Vlado Obrić po pet i Jože Požar — šest medalja.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili pet medalja — tri srebrne i dve bronzane:

- 1978. u Makonu, ekipno (četvorke) — bronzanu;
- 1979. u Melburnu, ekipno (parovi) — bronzanu;
- 1982. u Grenoblu, ekipno (četvorke) — srebrnu;
- 1985. u Melburnu, ekipno (parovi) — srebrnu, Jože Požar (izbijanje) — srebrnu.

Omladinci su osvojili devet medalja — četiri srebrne i pet bronzanih:

- 1978. u Kordinjanu, ekipno (četvorke) — bronzanu;
- 1980. u Nici, ekipno (četvorke) — srebrnu;
- 1983. u Gapu, ekipno (četvorke) — srebrnu;
- 1984. u Kordinjanu, ekipno (četvorke) — bronzanu;
- 1985. u Mesmehelenu, ekipno (četvorke) — bronzanu;
- 1987. u Medeu, ekipno (parovi) — bronzanu, Valter Ivančić — bronzanu;
- 1988. u Melburnu, ekipno (parovi) — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili pet medalja — jednu srebrnu i četiri bronzane:

- 1964. u San Remu, ekipno (parovi) — bronzanu;
- 1980. u Albergu, ekipno (četvorke) — bronzanu;
- 1984. u Kuneu, ekipno (četvorke) — bronzanu;
- 1986. u Ljubljani, ekipno (četvorke) — bronzanu;
- 1987. u Saluzu, ekipno (četvorke) — srebrnu.

Omladinci su osvojili dve bronzane medalje:

— 1979. u Raumhajmu, ekipno (četvorke) — bronzanu;

— 1982. u Tienenu, ekipno (parovi) — bronzanu.

BOKS

Bokseri su nastupili na 36 takmičenja i osvojili 94 medalje. Počeli su s jednom bronzanom 1949, da bi krajem 1988. osvojili ukupno 12 zlatnih, 33 srebrne i 51 bronzanu medalju.

Kao i u ostalim sportovima u Jugoslaviji, i u boksu je dolazilo do povremenih oscilacija, a svih 96 medalja osvojeno je u 30 godina nastupanja na velikim međunarodnim takmičenjima. Od 1967. do 1988. (22 godine) ni jedna godina nije prošla bez osvojene medalje. Najveći uspeh postignut je 1978, kada je osvojeno devet medalja, ali su isto tako bile uspešne i 1974, 1976, 1984, i 1985, u kojima su seniori i omladinci osvajali po šest medalja. U ovih pet najuspešnijih godina osvojene su 33 medalje, ili oko 37% od ukupno osvojenih medalja.

Od 96 medalja, seniori su osvojili 76, a omladinci 20 medalja. U osvajanju medalja učestvovalo je 60 boksera, od toga je 43 boksera osvojilo po jednu medalju, sedam po dve, pet po tri, Tadija Kačar, Miodrag Perunović i Dragoslav Jakovljević po četiri, Mate Parlov osvojio je pet medalja i Mirko Puzović sedam medalja.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili 11 medalja — tri zlatne, dve srebrne i šest bronzanih:

— 1968. u Meksiko Sitiju, Zvonimir Vujin — bronzanu;

— 1978. u Minhenu, Mate Parlov — zlatnu, Zvonimir Vujin — bronzanu;

— 1976. u Montrealu, Tadija Kačar — srebrnu, Ace Rusevski — bronzanu;

— 1980. u Moskvi, Slobodan Kačar — zlatnu;

— 1984. u Los Angelesu, Ante Josipović — zlatnu, Redžep Redžepovski — srebrnu, Mirko Puzović — bronzanu, Aziz Salihu — bronzanu;

— 1988. u Seulu, Damir Skaro — bronzanu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili 16 medalja — jednu zlatnu, šest srebrnih i devet bronzanih:

— 1974. u Havani, Mate Parlov — zlatnu, Dragomir Vujković — bronzanu, Rajko Milić — bronzanu;

— 1978. u Beogradu, Fazlija Sačirović — srebrnu, Bratislav Ristić — srebrnu, Memet Bogujevci — srebrnu, Miodrag Perunović — srebrnu, Tadija Kačar — srebrnu, Dragomir Vujković — srebrnu, Slobodan Kačar — bronzanu;

— 1982. u Minhenu, Sami Buzoli — bronzanu, Milivoj Labudović — bronzanu, Nusret Redepi — bronzanu, Pero Tadić — bronzanu;

— 1986. u Rimu, Mirko Puzović — bronzanu, Damir Skaro — bronzanu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili 49 medalja — šest zlatnih, 18 srebrnih i 25 bronzanih:

— 1949. u Oslu, Pavle Sovljanski — bronzanu;

— 1951. u Milanu, Kosta Leković — srebrnu, Milivoj Bulat — bronzanu;

— 1953. u Varšavi, Stevan Redli — bronzanu, Tomislav Krizmanić — bronzanu;

— 1955. u Berlinu, Ilija Lukić — bronzanu, Pavle Sovljanski — bronzanu;

— 1957. u Pragu, Dragoslav Jakovljević — srebrnu, Ilija Lukić — bronzanu, Branislav Davidović — bronzanu;

— 1959. u Lucernu, Miodrag Mitrović — bronzanu, Dragoslav Jakovljević — bronzanu;

— 1961. u Beogradu, Petar Benedek — srebrnu, Ljubiša Mehović — srebrnu, Dragoslav Jakovljević — bronzanu;

— 1963. u Moskvi, Branislav Petrić — srebrnu, Dragoslav Jakovljević — bronzanu;

— 1967. u Rimu, Zvonimir Vujin — srebrnu;

— 1969. u Bukureštu, Mate Parlov — srebrnu;

— 1971. u Madridu, Mate Parlov — zlatnu, Svetomir Belić — srebrnu;

— 1973. u Beogradu, Marjan Beneš — zlatnu, Mate Parlov — zlatnu, Zoran Jovanović — srebrnu, Zivorad Jelisić — bronzanu;

— 1975. u Katovicama, Bratislav Ristić — srebrnu, Bajram Hašani — bronzanu, Radovan Bisić — bronzanu;

— 1977. u Haleu, Ace Rusevski — zlatnu, Memet Bogujevci — bronzanu;

— 1979. u Kelnu, Miodrag Perunović — zlatnu, Sreten Mirković — srebrnu, Tadija Kačar — srebrnu;

— 1981. u Tampereu, Mirko Puzović — srebrnu, Sami Buzoli — srebrnu, Miodrag Perunović — srebrnu, Aziz Salihu — bronzanu;

— 1983. u Varni, Mirko Puzović — srebrnu, Sami Buzoli — srebrnu, Nusret Redepi — bronzanu, Pero Tadić — bronzanu;

— 1985. u Budimpešti, Ljubiša Simić — zlatnu, Dragan Konovalov — srebrnu, Mirko Puzović — bronzanu, Dragan Vasiljević — bronzanu, Pero Tadić — bronzanu, Aziz Salihu — bronzanu;

— 1987. u Torinu, Dragan Zivadinović — bronzanu, Đorđe Petronijević — bronzanu.

Omladinci su osvojili 20 medalja — dve zlatne, sedam srebrnih i 11 bronzanih:

— 1970. u Miškolcu, Dragan Todorović — srebrnu;

— 1972. u Bukureštu, Branislav Vakić — srebrnu, Milisav Popović — srebrnu, Dragan Petrović — bronzanu, Aleksandar Popović — bronzanu, Radoslav Zunjanić — bronzanu;

— 1974. u Kijevu, Tadija Kačar — srebrnu, Zoran Stefanov — bronzanu, Ace Rusevski — bronzanu;

— 1976. u Izmiru, Mirko Puzović — zlatnu, Dejan Marović — bronzanu, Miodrag Perunović — bronzanu, Slobodan Radulović — bronzanu;

— 1978. u Dablinu, Daut Dauti — srebrnu, Mirko Petković — srebrnu;

— 1982. u Sverinu, Musafet Limanovski — bronzanu;

— 1984. u Tampereu, Ratko Drašković — zlatnu, Zdenko Mutić — srebrnu;

— 1986. u Kopenhagenu, Dragan Tomašević — bronzanu;

— 1988. u Gdanjsku — Soni Vujanović — bronzanu.

DŽUDO

Prvo uspešno nastupanje i osvajanje medalja na prvenstvu Evrope džudisti su imali 1959. Od tada do 1966. oni su stalno osvajali medalje. Nešto veća pauza u uspešnim nastupanjima bila je između 1970. i 1973, a zatim ponovo dolaze uspešne godine (od 1974. do 1981). Uspešan trend u osvajanju medalja nastavljen je i od 1984. do 1988.

Džudisti su učestvovali na 35 takmičenja (seniori, seniorke i omladinci) i osvojili ukupno 50 medalja: četiri zlatne, 16 srebrnih i 30 bronzanih. Seniori su osvojili 29, seniorke šest i omladinci 15 medalja.

U osvajanju medalja učestvovala su 52 takmičara i takmičarke: 40 takmičara osvojilo je po jednu medalju, osam takmičara po dve, Radovan Krajnović, Stojan Stojaković i Goran Žuvela po tri i Slavko Obadov četiri medalje.

Za džudiste je najuspešnija bila 1976, kada je osvojeno šest medalja. Manje uspešna

bila je 1965, kada su osvojene četiri medalje, dok su u toku šest godina osvajane po tri medalje.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili dve medalje:

- 1976. u Montrealu, Slavko Obadov — bronzanu;
- 1980. u Moskvi, Radomir Kovačević — bronzanu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili dve medalje:

- 1979. u Parizu, Radomir Kovačević — bronzanu;
- 1981. u Mastrihtu, Vojo Vujević — bronzanu.

U kategoriji *omladinaca* osvojene su takođe dve medalje:

- 1976. u Madridu, Anton Leskovar — bronzanu;
- 1977. u Berlinu, Davor Vukorepa — bronzanu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili 25 medalja — dve zlatne, osam srebrnih i 15 bronzanih:

- 1959. u Beču, Mladen Mastela — srebrnu, Dmi-tar Sijan — bronzanu;
- 1960. u Amsterdamu, Stojan Stojaković — dve bronzane;
- 1961. u Milanu, Borivoje Cvejić — bronzanu;
- 1962. u Esenu, Zvonko Žnidaršič — srebrnu, Jože Hauptman — bronzanu, Borivoje Cvejić — bronzanu;
- 1963. u Zenevi, Jože Hauptman — zlatnu, Dragutin Krajnović — srebrnu, Stojan Stojaković — bronzanu;
- 1966. u Lionu, Slobodan Kraljević — srebrnu, Radovan Krajnović — srebrnu;
- 1968. u Lozani, Radovan Krajnović — srebrnu;
- 1969. u Ostendu, Stanko Topolčnik — bronzanu;
- 1974. u Londonu, Goran Žuvela — zlatnu;
- 1975. u Lionu, ekipno — bronzanu;
- 1976. u Kijevu, Goran Žuvela — bronzanu, Momi-r Lučić — bronzanu, Radovan Kovačević — bronzanu;
- 1978. u Helsinkiju, Dragan Kosić — bronzanu;
- 1979. u Briselu, Slavko Obadov — srebrnu;
- 1985. u Hamaru, Dragan Kusmuk — bronzanu;
- 1986. u Novom Sadu, ekipno — bronzanu;
- 1987. u Parizu, Dragomir Bečanović — srebrnu.

Seniorke su osvojile šest medalja — dve srebrne i četiri bronzane:

- 1976. u Beču, Marija Angelović — srebrnu;
- 1977. u Minhenu, Mileva Vasić — srebrnu;
- 1980. u Udinama, Mileva Smiljanić — bronzanu, Marija Angelović — bronzanu;
- 1981. u Madridu, Verona Nad — bronzanu;
- 1984. u Beču, Marica Arsenović — bronzanu.

Omladinci su osvojili 13 medalja — dve zlatne, šest srebrnih i pet bronzanih:

- 1964. u Berlinu, Matijaž Smolnikar — srebrnu, Stevan Kokanović — bronzanu;
- 1965. u Hagu, Matijaž Smolnikar — zlatnu, Slobodan Kraljević — srebrnu, Henrik Gračnik — srebrnu, Radovan Krajnović — srebrnu;
- 1968. u Londonu, Slavko Obadov — bronzanu;
- 1978. u Miškolcu, Fabijan Marjan — srebrnu;
- 1979. u Edinbugu, Franc Očko — zlatnu;
- 1981. u San Marinu, Stefan Čuk — bronzanu;
- 1986. u Leodingu, Srdan Čelić — bronzanu;
- 1987. u Vroclavu, Ivan Todorov — srebrnu, Dragoslav Zarić — bronzanu.

FUDBAL

U periodu između dva svetska rata, posle četiri veoma uspešna nastupanja gimnastičara i osvajanja prve medalje u veslanju, na međunarodnoj sportskoj sceni s uspehom su nastupili i fudbaleri. U Svetskom prvenstvu u

Montevideu, fudbaleri su osvojili bronzanu medalju. Sledeću medalju osvojili su 1952. na Olimpijadi u Londonu. Do kraja 1988. osvojili su još 16, odnosno ukupno 18 medalja. U brojnim i teškim eliminatorskim takmičenjima omladinci su uspešno pratili seniore i osvojili samo jednu medalju manje. Sem jedne olimpijske zlatne medalje, ostalih šest zlatnih medalja osvojili su omladinci i seniori-amateri. Seniori su osvojili deset, a omladinci devet medalja.

U osvajanju 19 medalja učestvovalo je 240 fudbalera, i to samo u završnim takmičenjima. Od toga 216 je osvojilo po jednu medalju, 22 po dve (među njima su i Rajko Mitić i Stjepan Bobek sa po dve srebrne olimpijske medalje), Mehmed Baždarević osvojio je tri i Blagoje Vidinić četiri medalje.

Najuspešnija je bila 1978, kada su osvojene tri medalje: omladinci dve i seniori-amateri jednu. U uspešne godine mogu se ubrojati i 1960. i 1974. sa po dve osvojene medalje.

Od 1948. do 1960. na četiri Olimpijade uzastopce fudbaleri su nastupali uvek uspešno osvajanjem visokih mesta i olimpijskih medalja.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili pet medalja — jednu zlatnu, tri srebrne i jednu bronzanu:

- 1948. u Londonu — srebrnu;
- 1952. u Helsinkiju — srebrnu;
- 1956. u Melburnu — srebrnu;
- 1960. u Rimu — zlatnu;
- 1964. u Pasadeni — bronzanu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili samo jednu medalju:

- 1930. u Montevideu — bronzanu.

Omladinci su, takođe, osvojili samo jednu medalju:

- 1987. u Santjagu — zlatnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili četiri medalje — dve zlatne i dve srebrne:

- 1960. u Parizu — srebrnu;
- 1968. u Rimu — srebrnu;
- 1974. na Rijeci, amateri — zlatnu;
- 1978. u Atini, amateri — zlatnu.

Omladinci su osvojili osam medalja — tri zlatne, četiri srebrne i jednu bronzanu:

- 1951. u Kanu — zlatnu;
- 1953. u Briselu — srebrnu;
- 1962. u Bukureštu — srebrnu;
- 1966. u Beogradu — bronzanu;
- 1974. u Malmeu — srebrnu;
- 1978. u Mostaru, mladi do 21 godine — zlatnu;
- 1979. u Beču — zlatnu.

GAĐANJE NA LEDU

Predstavnici ovog sporta sedam puta su nastupali na prvenstvima Evrope, i to uspešno: osvojili su devet medalja — po tri zlatne, srebrne i bronzane. Prvu su osvojili 1960, a poslednju 1975.

U osvajanju medalja učestvovalo je pet takmičara: tri takmičara osvojili su po jednu medalju, Ivan Piber osvojio je dve, a Karel Kobiljar četiri medalje. Na takmičenjima su učestvovali samo seniori.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili devet medalja — tri zlatne, tri srebrne i tri bronzane:

- 1960. u Pušbergu, Karel Kobiljar — zlatnu;
- 1961. u Regenu, Karel Kobiljar — srebrnu;
- 1962. u Vipitenu, Karel Kobiljar — zlatnu, France Božič — bronzanu;
- 1965. na Bledu, Karel Kobiljar — srebrnu;
- 1966. u Davosu, Ivan Piber — bronzanu;
- 1969. u Klagenfurtu, Ivan Piber — zlatnu, Stanko Pulec — bronzanu;
- 1975. u Kranjskoj Gori, Mihael Smolej — srebrnu.

GIMNASTIKA

Od 53 medalje osvojene pre drugog svetskog rata, 40 medalja su osvojili gimnastičari. Gimnastika je jedini sport u kome su Jugosloveni pre drugog svetskog rata i posle rata osvojili podjednak broj medalja: po 40. Svih 40 medalja pre rata osvojeno je na olimpijskim igrama i svetskim prvenstvima. Odnos u broju medalja osvojenih na olimpijskim igrama i svetskim prvenstvima pre i posle drugog svetskog rata je sledeći: na olimpijskim igrama pre rata osam, posle rata tri medalje; na svetskim prvenstvima pre rata 13 zlatnih, 11 srebrnih i osam bronzanih — prema četiri zlatne, dve srebrne i dve bronzane medalje osvojene posle rata. U predratnom periodu seniorke su osvojile četiri medalje: dve srebrne i dve bronzane. Od 1945. do 1970. godine, 29 medalja je osvojeno na evropskim prvenstvima.

Od ukupno 80 osvojenih medalja, seniori su osvojili 68, a seniorke 12. Ukupno su u osvajanju medalja učestvovala 32 takmičara i takmičarke. Tako je 15 takmičara osvojilo po jednu medalju, devet takmičara po dve, jedan takmičar tri, jedan takmičar — četiri, dva takmičara po pet medalja, Peter Šumi osvojio je devet, Josip Primožič — 11, Leon Štukelj — 17 i Miroslav Cerar — 30 medalja.

Uspesna nastupanja i pre i posle drugog svetskog rata više su rezultat jednog vrhunskog gimnastičara ili gimnastičarke, odnosno gimnastičke višebojske ekipe od pet do šest vrhunskih vežbača svetskog formata, formiranih u pojedinim periodima. Njihovim povlačenjem s gimnastičkih vežbališta stvarala se i stvara praznina koja može da potraje više godina, pa i decenija. Ovo potvrđuje slučaj Miroslava Cerara: od njegovog prvog nastupanja na međunarodnim takmičenjima 1958. do poslednjeg takmičenja 1970, od 40 osvojenih medalja Cerar je sam osvojio 30. Povlačenjem Cerara krajem 1970. pa sve do danas, dakle za 17 godina Jugoslavija nije osvojila ni jednu medalju na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima.

I u ovom sportu ima neujednačenosti u osvajanju medalja, posmatrano po godinama. To se u istoj meri odnosi i na predratni

i posleratni period. Najuspešnije su bile 1922. i 1963, u kojima je osvajano po 13 medalja. Relativno uspešnije bile su 1930. godina, sa sedam, kao i 1926, 1938. i 1961, sa po šest osvojenih medalja. Od 1961. do 1970. stalno su osvajane medalje sabirajući isključivo učešće Miroslava Cerara na međunarodnim takmičenjima.

I još jedan zanimljiv podatak: Miroslav Cerar, Leon Štukelj, Josip Primožič i Peter Šumi osvojili su 56 medalja pojedinačno i pet medalja nastupajući u višeboju ekipno, što je više od 70% svih medalja osvojenih na međunarodnim takmičenjima koja se u ovoj obradi evidentiraju.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili 11 medalja — pet zlatnih, dve srebrne i četiri bronzane:

- 1924. u Parizu, Leon Štukelj (višeboj i vratilo) — dve zlatne;
- 1928. u Amsterdamu, Leon Štukelj (krugovi) — zlatnu, (višeboj) — bronzanu; Josip Primožič (krugovi) — srebrnu; ekipno (višeboj) — bronzanu; Stane Derganc (preskok) — bronzanu;
- 1936. u Berlinu, Leon Štukelj (krugovi) — srebrnu;
- 1946. u Tokiju, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — zlatnu, (vratilo) — bronzanu;
- 1968. u Meksiko Sitiju, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — zlatnu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili 34 medalje — 17 zlatnih, devet srebrnih i osam bronzanih:

- 1922. u Ljubljani, Peter Šumi (višeboj, krugovi, vratilo) — tri zlatne, (konj sa hvataljkama) — srebrnu, Leon Štukelj (krugovi, razboj, vratilo) — tri zlatne, (konj sa hvataljkama) — srebrnu, Stane Derganc (razboj) — srebrnu, (višeboj) — bronzanu, Vladimir Simončić (razboj) — srebrnu, ekipno (višeboj) — srebrnu, Stane Vidmar (razboj) — srebrnu;
- 1926. u Lionu, Peter Šumi (višeboj) — zlatnu, Leon Štukelj (krugovi, vratilo) — dve zlatne, (razboj) — bronzanu, ekipno (višeboj) — srebrnu, Josip Primožič (vratilo) — srebrnu;
- 1930. u Luksemburgu, Josip Primožič (višeboj, parter, razboj, konj sa hvataljkama) — četiri zlatne, Peter Šumi (konj sa hvataljkama) — srebrnu, ekipno (višeboj) — bronzanu, Leon Štukelj (vratilo) — bronzanu;
- 1938. u Pragu, ekipno (višeboj) — bronzanu, Josip Primožič (razboj) — bronzanu;
- 1958. u Moskvi, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — bronzanu;
- 1962. u Pragu, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — zlatnu, (razboj) — zlatnu;
- 1966. u Dortmundu, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — zlatnu, (razboj) — bronzanu;
- 1970. u Ljubljani, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — zlatnu.

Seniorke su osvojile šest medalja — četiri srebrne i dve bronzane:

- 1938. u Pragu, ekipno (višeboj) — srebrnu, Milena Sket (greda) — srebrnu, (preskok) — bronzanu, ekipno (kompozicija) — bronzanu;
- 1950. u Bazelu, ekipno (kompozicija) — srebrnu, Tereza Kočiš (parter) — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili 23 medalje — deset zlatnih, pet srebrnih i osam bronzanih:

- 1957. u Parizu, Ivan Čaklec (konj sa hvataljkama) — bronzanu;
- 1961. u Luksemburgu, Miroslav Cerar (u ukupnom plasmanu, krugovi, razboj, konj sa hvataljkama) — četiri zlatne, (preskok, parter) — dve bronzane;
- 1963. u Beogradu, Miroslav Cerar (u ukupnom plasmanu, konj sa hvataljkama, krugovi, vratilo) — četiri zlatne, (preskok) — srebrnu, (parter, preskok) — dve bronzane;

— 1965. u Antverpenu, Miroslav Cerar (razboj) — zlatnu, (konj sa hvataljkama, parter) — dve srebrne, (krugovi) — bronzanu;

— 1967. u Tampereu, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — srebrnu, (vrtilo) — bronzanu;

— 1969. u Varšavi, Miroslav Cerar (konj sa hvataljkama) — zlatnu, (razboj) — srebrnu, (vrtilo) — bronzanu.

Seniorke su osvojile šest medalja — dve zlatne, dve srebrne i dve bronzane:

— 1963. u Beogradu, Mirjana Bilić (u ukupnom plasmanu, parter) — dve zlatne, (greda) — bronzanu, Tereza Kočiš (greda, razboj) — dve srebrne, (parter) — bronzanu.

JEDRILIČARSTVO

Nastupajući na 15 takmičenja², jedriličari su osvojili ukupno 17 medalja. Seniori su osvojili 11 i omladinci šest medalja. Prvo uspešno nastupanje imali su omladinci osvajanjem zlatne medalje 1961. na evropskom prvenstvu.

Medalje je osvajalo 27 takmičara, od kojih 26 na jedrilicama i jedan takmičar na dasci za jedrenje. Od 27 takmičara, 21 je osvojio po jednu medalju, četiri takmičara po dve, a Anton Grego i Simo Nikolić po pet medalja.

Uspešna nastupanja s osvajanjem medalja izrazito su neujednačena, i vremenski i prema broju medalja. Relativno uspešne godine bile su 1964, 1967, 1971. i 1984, kada su osvajane po dve medalje. Najuspešnija je 1987, u kojoj su jedriličari osvojili tri medalje.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili dve medalje — jednu srebrnu i jednu bronzanu:

— 1967. u Hasauu, Anton Grego i Simo Nikolić (klasa šljuka) — bronzanu;

— 1984. na otvorenom prvenstvu, Dušan Puh (jedrenje na dasci) — srebrnu.

Omladinci su osvojili dve medalje: jednu zlatnu i jednu srebrnu:

— 1987. u Kopru, Mirko Kocijančić i Željko Planinšić (klasa »470«) — zlatnu, Matjaž Antonac i Dabor Glavina (klasa »470«) — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili devet medalja — četiri zlatne i pet srebrnih:

— 1964. u San Remu, Anton Grego i Simo Nikolić (klasa šljuka) — srebrnu;

— 1966. u Karlašamu, Anton Grego i Simo Nikolić (klasa šljuka) — zlatnu;

— 1967. u Izmiru, Drago Babić i Časlav Ružić (klasa šljuka) — srebrnu;

— 1968. u Izmiru, Anton Grego i Simo Nikolić (klasa šljuka) — srebrnu;

— 1971. u Mošćenickoj Dragi, Branko Širola i Ante Ivančić (klasa šljuka) — zlatnu, (klasa flyinf Dutcherman) — srebrnu;

— 1976. u Helerupu, Mirko Volarić i Željko Petrović (klasa kadeti) — zlatnu;

— 1977. u Istanbulu, Fabris Minski (klasa Finn) — srebrnu;

— 1978. u Marstrandu, Fabris Minski (klasa Finn) — zlatnu.

² U ovom sportu, pored takmičenja na jedrilicama raznih klasa, takmiči se i u jedrenju na dasci.

Omladinci su osvojili četiri medalje — jedna zlatna, dve srebrne i jedna bronzana:

— 1961. u Kopru, Anton Grego i Simo Nikolić (klasa šljuka) — zlatnu;

— 1964. u Lago D'Arta, Ratko Kujundžić i Zlatko Korošec (klasa šljuka) — srebrnu;

— 1984. u Italiji, ekipno (klasa Optimist) — srebrnu;

— 1987. u Solunu, ekipno (klasa Optimist) — bronzanu.

KAJAKAŠTVO I KANUISTIKA

Od 1953. do kraja 1988. kajakaši i kanuisti osvojili su 54 medalje — 13 zlatnih, 23 srebrne i 18 bronzanih. Najveći broj medalja osvojili su seniori — 39, zatim omladinci 12, dok su omladinke osvojile samo jednu medalju. Seniorke nisu posebno osvojile ni jednu medalju, ali su u parovima sa seniorima osvojile jednu zlatnu i jednu srebrnu medalju.

Posmatrano po godinama, sve medalje su osvojene na takmičenjima u toku 18 godina, i to s učestvovanjem na 27 takmičenja. Kontinuitet u osvajanju medalja ostvaren je od 1981. do 1988. U ovom jednogodišnjem periodu osvojeno je 30 medalja. Najveći broj medalja — po šest osvojen je 1983. i 1987. Nešto manje uspešne bile su 1963, 1985. i 1986, kada je osvojeno po pet medalja.

U osvajanju medalja učestvovalo je 39 takmičara i takmičarki: 26 takmičara osvojilo je po jednu medalju, pet takmičara po dve, četiri takmičara po tri, jedan takmičar četiri, Milan Janić osvojio je osam, Mirko Nišavić deset, Matija Ljubek 14 medalja.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili pet medalja — dve zlatne, dve srebrne i jednu bronzanu medalju:

— 1976. u Montrealu, Matija Ljubek — zlatnu i bronzanu;

— 1984. u Los Angelesu, Matija Ljubek—Mirko Nišavić — zlatnu i srebrnu, Milan Janić — srebrnu.

Na svetskim prvenstvima u konkurenciji seniora osvojene su 34 medalje — osam zlatnih, 15 srebrnih i 11 bronzanih:

— 1953. u Meranu, Milan Zadel — bronzanu;

— 1955. u Tacenu, Joze Ilija — bronzanu;

— 1959. u Trentinjanu, Pavel Bone — srebrnu;

— 1961. u Rotervajseriču, Pavel Bone — bronzanu;

— 1965. u Spitalu, ekipno — srebrnu;

— 1975. u Beogradu, Matija Ljubek — bronzanu;

— 1978. u Beogradu, Milan Janić — zlatnu i srebrnu, Matija Ljubek — zlatnu i bronzanu;

— 1979. u Duisburgu, Milan Janić — zlatnu;

— 1981. u Notingemu, Matija Ljubek — srebrnu i Milan Janić — srebrnu;

— 1982. u Beogradu, Milan Janić — zlatnu, Matija Ljubek—Mirko Nišavić — zlatnu i srebrnu;

— 1983. u Tampereu, Matija Ljubek—Mirko Nišavić — zlatnu i bronzanu, Milan Janić — srebrnu;

u Meranu, ekipno — srebrnu, Srečko Masle — bronzanu, Jože Vidmar — bronzanu;

— 1985. u Mechelenu, Matija Ljubek—Mirko Nišavić — zlatnu i srebrnu; u Garmiš Paterkinhenu, ekipno — srebrnu, Srečko Masle — srebrnu;

— 1986. u Montrealu, Ivan Šabijan — srebrnu i bronzanu;

— 1987. u Duisburgu, Ivan Šabijan — zlatnu; u Sent Moricu, ekipno — srebrnu i bronzanu, Srećko Masle—Andrej Grobiša — srebrnu, Jernej Abramič — srebrnu, Marjan Strukelj — bronzanu.

U konkurenciji *omladinaca* osvojeno je sedam medalja — jedna zlatna, dve srebrne i četiri bronzane:

— 1963. u Jajcu, Zlatimir Suvački—Ferenc Hampamer — srebrnu, Ferenc Hampamer — bronzanu;
— 1985. u Augsburgu, ekipno — bronzanu;
— 1986. u Spitalu, Marko Černe — zlatnu, Boštjan Žitnik — srebrnu, Tomaž Stokelj — bronzanu;
— 1988. u La Sea d'urgalu, Andraš Vehovar — bronzanu.

U konkurenciji *omladinki* osvojena je jedna medalja:

— 1963. u Jajcu, ekipno — bronzana.

Seniori i seniorke zajednički osvojili su dve medalje:

— 1963. u Lieseru, Alenka Bernot—Justin Bernot — zlatnu, Dare Bernot—Natan Bernot — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima omladinci su osvojili pet medalja — jednu zlatnu, tri srebrne i jednu bronzanu:

— 1961. u Poznanju, Velimir Aleksić — zlatnu;
— 1975. u Rimu, Milan Janić — bronzanu;
— 1979. u Tampereu, Mirko Nišavić — dve srebrne, Jovan Đolić — srebrnu.

KARATE

Posle odvajanja od džudoa i stvaranjem Karate saveza, ovaj sport se relativno brzo afirmisao na međunarodnim takmičenjima, stvarajući vrhunske karatiste koji su se s velikim uspehom borili ekipno i pojedinačno u slobodnim borbama i karate-takmičenjima.

U toku 17 godina, od 21 godine koliko se takmiče na međunarodnoj sportskoj sceni, od 1968. do kraja 1988. sportisti karatisti nisu osvajali medalje 1973, 1974, 1985. i 1987. Izuzetno je bio uspešan period od 1980. do 1984. U toku ovih pet godina osvojene su 62 od ukupno 105 osvojenih medalja, s tim što su samo u 1980. osvojili 16 medalja.

Seniori su osvojili 46, seniorke 21, omladinci 28, omladinke devet medalja i kadeti jednu medalju. U osvajanju medalja učestvovala su 92 takmičara i takmičarke: 49 je osvojilo po jednu medalju, 16 po dve, sedam po tri, pet po četiri, tri takmičara po pet, jedan takmičar šest medalja, dva po sedam, jedan takmičar osvojio je osam medalja, jedan takmičar devet, dok su Marijana Nenadić i Dragošlav Božović osvojili po deset medalja, Radomir Mudrić 11, Bojana Šumonja 12, Velibor Dimitrijević 14, a Dušan Dačić i Ilija Jorga po 17 medalja.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili pet medalja jednu srebrnu i četiri bronzane:

— 1972. u Parizu, Istvan Sipter (sl. borba) — bronzanu;
— 1977. u Tokiju, ekipno (kate) — bronzanu;
— 1980. u Bremenu, Dušan Dačić (sl. borba) — srebrnu i ekipno, (kate) — bronzanu;
— 1986. u Sidneju, ekipno (kate) — bronzanu.

Seniorke su osvojile dve medalje — jednu srebrnu i jednu bronzanu:

— 1980. u Bremenu, ekipno (kate) — bronzanu;
— 1983. u Kairu, ekipno (kate) — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili 41 medalju — deset zlatnih 14 srebrnih i 17 bronzanih:

— 1968. u Parizu, ekipno (sl. borba) — bronzanu;
— 1969. u Londonu, ekipno (sl. borba) — bronzanu, Ilija Jorga (sl. borba) — bronzanu;
— 1970. u Hamburgu, ekipno (sl. borba) — bronzanu;
— 1971. u Londonu, Ilija Jorga (sl. borba) — zlatnu, ekipno (sl. borba) — srebrnu;
— 1972. u Milanu, ekipno (sl. borba) — bronzanu, Ilija Jorga (sl. borba) — bronzanu;
— 1975. u Milanu, Dragošlav Božović (sl. borba) — srebrnu, ekipno (sl. borba) — bronzanu;
— 1976. u Milanu, ekipno (sl. borba) — zlatnu, Dragošlav Božović (sl. borba) — srebrnu, Ilija Jorga — zlatnu, ekipno (kate) — srebrnu;
— 1977. u Esenu, ekipno (kate) — srebrnu, Dušan Dačić (sl. borba) — srebrnu, Velibor Dimitrijević (kate) — bronzanu;
— 1978. u Beogradu, ekipno (sl. borba) — zlatnu, Dušan Dačić (sl. borba) — bronzanu, ekipno (kate) — zlatnu, Ilija Jorga (kate) — zlatnu, Velibor Dimitrijević (kate) — bronzanu;
— 1979. u Brislu, ekipno (sl. borba) — srebrnu, ekipno (kate) — zlatnu, Velibor Dimitrijević (kate) — srebrnu;
— 1980. u Bregencu, ekipno (sl. borba) — bronzanu, ekipno (kate) — srebrnu, Ilija Jorga (kate) — bronzanu;
— 1981. u Mančesteru, ekipno (sl. borba) — bronzanu, Velibor Dimitrijević (kate) — zlatnu, ekipno (kate) — bronzanu, Dušan Dačić (kate) — bronzanu;
— 1982. u Cirihi, ekipno (sl. borba) — srebrnu, Velibor Dimitrijević (kate) — zlatnu, ekipno (kate) — srebrnu;
— 1983. u Minhenu, Velibor Dimitrijević (kate) — srebrnu, Nazim Kurtović (sl. borba) — bronzanu;
— 1984. u Dablinu, ekipno (kate) — srebrnu, Velibor Dimitrijević (kate) — srebrnu;
— 1986. u Madridu, Samir Usenagić (sl. borba) — zlatnu, ekipno (kate) — bronzanu.

Seniorke su osvojile 19 medalja — pet zlatnih, šest srebrnih i osam bronzanih:

— 1976. u Milanu, ekipno (kate) — srebrnu, Bojana Šumonja (kate) — bronzanu;
— 1977. u Esenu, ekipno (kate) — srebrnu, Bojana Šumonja (kate) — srebrnu;
— 1978. u Beogradu, ekipno (kate) — zlatnu, Bojana Šumonja (kate) — zlatnu, Nada Golubović-Jahić (kate) — bronzanu;
— 1979. u Briselu, ekipno (kate) — zlatnu, Marijana Nenadić (kate) — zlatnu, Bojana Šumonja (kate) — srebrnu;
— 1980. u Bregencu, ekipno (kate) — bronzanu, Marijana Nenadić (kate) — bronzanu;
— 1981. u Mančesteru, ekipno (kate) — zlatnu, Marijana Nenadić (kate) — bronzanu;
— 1982. u Cirihi, Marijana Nenadić (kate) — srebrnu, ekipno (kate) — bronzanu;
— 1983. u Minhenu, ekipno (kate) — bronzanu;
— 1984. u Dablinu, ekipno (kate) — srebrnu, Katarina Rolović (kate) — bronzanu.

Omladinci su osvojili 28 medalja — devet zlatnih, sedam srebrnih i 12 bronzanih:

— 1980. u Bregencu, Nazim Kurtović (sl. borba) — zlatnu, ekipno (sl. borba) — bronzanu, Dragoljub Kopitović (sl. borba) — bronzanu, Fadil Tahiri (sl. borba) — bronzanu, Miroslav Turčinović (sl. borba) — bronzanu, ekipno (kate) — srebrnu, Božidar Vuksanović (kate) — srebrnu;
— 1981. u Brešiji, Miroslav Turčinović (sl. borba) — srebrnu, Dragoljub Kopitović (sl. borba) — bronzanu, Ninoslav Glišić (sl. borba) — bronzanu;
— 1982. u Gentu, Samir Usenagić (sl. borba) — zlatnu i srebrnu, Zdravko Krulj (sl. borba) — bronzanu, Miodrag Vušović (sl. borba) — bronzanu, ekipno (kate) — zlatnu;
— 1983. u Skoplju, ekipno (sl. borba) — zlatnu, Boris Škofjek (sl. borba) — zlatnu, Dragoljub Ilić (sl. borba) — srebrnu, ekipno (kate) — srebrnu;

— 1984. u Dublinu, Slavoljub Piper (sl. borba) — zlatnu, Nenad Marović (sl. borba) — zlatnu, Samir Usenagić (sl. borba) — zlatnu, Cedomir Vragović (sl. borba) — srebrnu, ekipno (sl. borba) — bronzanu, Demai Gani (sl. borba) — bronzanu, Nenad Batočanin (sl. borba) — bronzanu;

— 1988. u Šopronju Boris Kremenović (sl. borba) — zlatnu, Borislav Markišić (sl. borba) — bronzanu.

Omladinke su osvojile devet medalja — četiri zlatne, četiri srebrne i jednu bronzanu:

— 1980. u Bregencu, ekipno (kate) — srebrnu;
— 1981. u Brešiji, ekipno (kate) — srebrnu;
— 1982. u Gentu, ekipno (kate) — zlatnu, Katarina Rolović (kate) — zlatnu, Lujza Gaševa (kate) — srebrnu;

— 1983. u Skoplju, ekipno (kate) — zlatnu, Katarina Rolović (kate) — zlatnu;

— 1984. u Dublinu, Dušica Paunović (kate) — srebrnu, Katarina Rolović (kate) — bronzanu.

Kadeti su na evropskom šampionatu osvojili jednu medalju:

— 1988. u Šopronju, Srđan Maraš (sl. borba) — srebrnu.

KOŠARKA

S izuzetkom 1962. i 1964. godine, za 26 godina, na 55 takmičenja, košarkaši su osvojili 57 medalja i zauzeli prvo mesto po uspesima u ekipnim sportovima na međunarodnim takmičenjima. Prvu medalju osvojili su 1961.

Učestvujući na takmičenjima u šest kategorija, osvojili su sedam olimpijskih medalja, deset medalja na svetskom i 40 medalja na prvenstvima Evrope.

U toku 26 godina košarkaši su osvojili 19 zlatnih, 20 srebrnih i 18 bronzanih medalja. Seniori su osvojili 24 medalje, seniorke sedam, omladinci deset, omladinke šest, kadeti sedam i kadetkinje tri medalje.

Medalje je osvojilo 307 takmičara i takmičarki. Tako je 161 takmičar osvojio po jednu medalju, 73 takmičara po dve, 25 po tri, 19 po četiri, osam takmičara po pet, pet takmičara po šest, pet takmičara po sedam, tri takmičara po osam, jedan takmičar devet, tri takmičara po deset, jedan takmičar 11, dva takmičara po 12 i jedan takmičar 14 medalja.

Od istaknutih košarkaša Radivoj Korać osvojio je sedam medalja, Rajo Trajković — osam, Ivo Daneu — devet, Mirza Delibašić, Željko Jerkov i Rajko Žižić po deset, Ratko Radovanović — 11, Dražen Dalipagić i Dragan Kićanović po 12 i Krešimir Ćosić 14 medalja.

Najuspešnija je bila 1987, kada je u pet kategorija osvojeno pet medalja. Medalja manje osvojena je u 1980. i 1981. godini, odnosno po četiri medalje, od kojih su četiri olimpijske i četiri s prvenstva Evrope.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili pet medalja — jednu zlatnu, tri srebrne i jednu bronzanu:

— 1968. u Meksiko Sitiju — srebrnu;

— 1976. u Montrealu — srebrnu;

— 1980. u Moskvi — zlatnu;

— 1984. u Los Angelesu — bronzanu;

— 1988. u Seulu — srebrnu.

Seniorke su osvojile dve medalje:

— 1980. u Moskvi — bronzanu;

— 1988. u Seulu — srebrnu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili osam medalja — tri zlatne, tri srebrne i dve bronzane:

— 1963. u Rio de Žaneiru — srebrnu;

— 1966. u Santjagu — zlatnu (nezvanično prvenstvo sveta);

— 1967. u Montevideu — srebrnu;

— 1970. u Ljubljani — zlatnu;

— 1974. u San Huanu — srebrnu;

— 1978. u Manili — zlatnu;

— 1982. u Kolumbiji (Kali) — bronzanu;

— 1986. u Madridu — bronzanu.

Omladinci su osvojili jednu medalju:

— 1987. u Bormiju — zlatnu.

Omladinke su osvojile jednu medalju:

— 1985. u Kolorado Springsu — bronzanu.

Na evropskim prvenstvima seniorke su osvojili 11 medalja — tri zlatne, pet srebrnih i tri bronzane:

— 1961. u Beogradu — srebrnu;

— 1963. u Vroclavu — bronzanu;

— 1965. u Moskvi — srebrnu;

— 1969. u Napulju — srebrnu;

— 1971. u Esenu — srebrnu;

— 1973. u Barseloni — zlatnu;

— 1975. u Beogradu — zlatnu;

— 1977. u Liježu — zlatnu;

— 1979. u Torinu — bronzanu;

— 1981. u Pragu — srebrnu;

— 1987. u Atini — bronzanu.

Seniorke su osvojile pet medalja — tri srebrne i dve bronzane:

— 1968. u Mesini — srebrnu;

— 1970. u Roterdamu — bronzanu;

— 1978. u Poznanju — srebrnu;

— 1980. u Banjaluci — bronzanu;

— 1987. u Kadizu — srebrnu.

Omladinci su osvojili devet medalja — pet zlatnih, dve srebrne i dve bronzane:

— 1972. u Zadru — zlatnu;

— 1974. u Orleanu — zlatnu;

— 1976. u Santjago Kamposteli — zlatnu;

— 1978. u Teramu — bronzanu;

— 1980. u Celju — srebrnu;

— 1982. u Dimitrovgradu — srebrnu;

— 1984. u Katrinholmu — bronzanu;

— 1986. u Gmundenu — zlatnu;

— 1988. u Srbobranu — zlatnu.

Omladinke su osvojile pet medalja — jednu zlatnu, dve srebrne i dve bronzane:

— 1967. u Kaljariju — bronzanu;

— 1973. u San Remu — srebrnu;

— 1984. u Toledu — zlatnu;

— 1986. u Perudi — srebrnu;

— 1988. u Velikom Trnovu — bronzanu.

Kadeti su osvojili sedam medalja — pet zlatnih i dve bronzane:

— 1971. u Gorici — zlatnu;

— 1973. u Aneriju — bronzanu;

— 1975. u Atini — bronzanu;

— 1979. u Damasku — zlatnu;

— 1983. u Tibingenu — zlatnu;

— 1985. u Ruseu — zlatnu;

— 1987. u Gmundenu — zlatnu.

Kadetkinje su osvojile tri medalje — jednu srebrnu i dve bronzane:

- 1982. u Usikaupunskiju — srebrnu;
- 1985. u Tuzli — bronzanu;
- 1987. u Gorzovu — bronzanu.

KUGLANJE

Kuglaši su uspeh na međunarodnim takmičenjima zabeležili 1949. Zatim dolaze tri godine neuspaha, da bi od 1953, uglavnom s manjim ili većim uspehom, nastupali i osvajali medalje, uz pauziranje 1954, 1961, 1963, 1965, 1967, 1969. i 1971. Od 1972. do kraja 1988. kuglaši su neprekidno osvajali medalje.

Učestvujući na međunarodnim takmičenjima u četiri kategorije, kuglaši su u toku 30 godina na 30 nastupanja osvojili 94 medalje: 35 zlatnih, 31 srebrnu i 28 bronzanih. Najuspešniji su bili 1964, 1982, 1983, 1984. i 1988, kada su osvojili po šest medalja.

U osvajanju medalja učestvovalo je 140 takmičara i takmičarki: 81 osvojio je po jednu medalju, 25 po dve, 12 po tri, sedam po četiri, četiri po pet, tri takmičara po šest, dva takmičara po sedam, jedna takmičarka devet, dva takmičara po deset, Miroslav Liović — 12, Nikola Dragaš i Miro Steržaj po 16 medalja.

Seniori su osvojili 41 medalju, seniorke 29, omladinci 17 i omladinke sedam medalja.

Na *svetskim prvenstvima seniori* su osvojili 32 medalje — 11 zlatnih, šest srebrnih i 15 bronzanih:

- 1953. u Beogradu, ekipno — zlatnu, Zvonko Kružić — bronzanu;
- 1955. u Esenu, ekipno — srebrnu;
- 1957. u Beču, ekipno — zlatnu (svetski rekord u disciplini 6×200 sa 5045 čunjeva);
- 1959. u Bautzenu, ekipno — zlatnu (svetski rekord u disciplini 6×200 sa 5302 čunja), Dujam Smoljanović — srebrnu (svetski rekord u disciplini 1×200 sa 947 čunjeva, u sklopu ekipe), Vlado Martelanc — bronzanu;
- 1966. u Bukureštu, ekipno — bronzanu;
- 1968. u Lincu, Miro Steržaj — zlatnu, Miro Steržaj i Jože Turk (parovi) — srebrnu;
- 1972. u Splitu, Nikola Dragaš — zlatnu (svetski rekord u disciplini 3×200 sa 2901 čunjom), ekipno — bronzanu;
- 1974. u Epelhajmu, Nikola Dragaš — zlatnu, Nikola Dragaš i Miro Steržaj (parovi) — srebrnu, ekipno — bronzanu;
- 1976. u Beču, ekipno — zlatnu, Nikola Dragaš — zlatnu, Nikola Dragaš i Miro Steržaj (parovi) — srebrnu;
- 1978. u Lucernu, Miro Rako i Zdravko Boljat (parovi) — bronzanu;
- 1980. u Mangaliji, ekipno — bronzanu, Laslo Jeger — bronzanu, Nikola Dragaš i Laslo Jeger (parovi) — bronzanu;
- 1982. u Brnu, Zdravko Boljat i Mile Parčina (parovi) — srebrnu, ekipno — bronzanu, Miroslav Liović — bronzanu;
- 1984. u Ljubljani, ekipno — bronzanu, Franjo Mihajlović — bronzanu, Nikola Dragaš i Zdravko Boljat (parovi) — bronzanu;
- 1986. u Minhenu, ekipno — bronzanu;
- 1988. u Budimpešti, ekipno — zlatnu, Boris Urbanc — zlatnu, Nikola Dragaš i Boris Urbanc (parovi) — zlatnu.

Seniorke su osvojile 25 medalja — deset zlatnih, 11 srebrnih i četiri bronzane:

- 1953. u Beogradu, Jelica Jakovac-Sincek — zlatnu (svetski rekord u disciplini 1×100 sa 417 čunjeva), ekipno — srebrnu;
- 1955. u Esenu, Francka Erjavec — zlatnu (svetski rekord u disciplini 1×100 sa 432 čunja), ekipno — srebrnu;

- 1957. u Beču, Zita Pipinić — srebrnu;
- 1962. u Bratislavi, ekipno — zlatnu;
- 1966. u Bukureštu, Gorinka Erski — srebrnu;
- 1968. u Lincu, Gorinka Kovrlja — srebrnu;
- 1970. u Bolcanu, Eva Ludvik i Irena Kaločaj (parovi) — bronzanu;
- 1972. u Splitu, ekipno — srebrnu;
- 1976. u Beču, Janja Marinc i Magda Urh (parovi) — zlatnu, ekipno — srebrnu;
- 1978. u Lucernu, ekipno — srebrnu;
- 1980. u Mangaliji, Stefica Krištof i Biserka Perman (parovi) — zlatnu, Stefica Krištof — srebrnu;
- 1982. u Brnu, ekipno — zlatnu, Biserka Perman — zlatnu, Stefica Krištof — srebrnu;
- 1984. u Ljubljani, Stefica Krištof i Biserka Perman (parovi) zlatnu (svetski rekord sa 920 čunjeva), ekipno — srebrnu, Biserka Perman — bronzanu;
- 1986. u Minhenu, Marika Nad — zlatnu (svetski rekord sa 480 čunjeva);
- 1988. u Budimpešti, ekipno — zlatnu, Biserka Perman — bronzanu, Olivera Busić i Vesna Zunev (parovi) — bronzanu.

Omladinci su osvojili deset medalja — četiri zlatne, pet srebrnih i jednu bronzanu:

- 1983. u Poreču, Miroslav Liović — zlatnu, Vladimir Galjanić i Miroslav Liović (parovi) — zlatnu, Benjamin Nad — srebrnu, ekipno — srebrnu, Vladimir Galjanić — bronzanu;
- 1985. u Frankfurtu, ekipno — srebrnu;
- 1987. u Ingelhajmu, Predrag Sopko — zlatnu, Predrag Sopko i Bogdan Hribar (parovi) — zlatnu, ekipno — srebrnu, Damir Dundić, srebrnu.

Omladinke su osvojile tri medalje — jednu srebrnu i dve bronzane:

- 1983. u Poreču, Ivanka Čulić i Ljiljana Zorec (parovi) — bronzanu;
- 1985. u Frankfurtu, Marina Marković i Eržebet Nad (parovi) — srebrnu, ekipno — bronzanu.

Na *evropskim prvenstvima seniori* su osvojili devet medalja — četiri zlatne, tri srebrne i dve bronzane:

- 1949. u Beču, Stanko Hladnik — zlatnu, ekipno — bronzanu;
- 1956. u Erfurtu, ekipno — srebrnu;
- 1958. u Minhenu, ekipno — srebrnu (takmičilo se samo ekipno);
- 1960. u Zagrebu, ekipno — srebrnu (takmičilo se samo ekipno);
- 1964. u Budimpešti, ekipno — zlatnu (svetski rekord u disciplini 6×200 sa 5410 čunjeva), Miro Steržaj — zlatnu (svetski rekord u disciplini 2×200 sa 1881 čunjom), Franc Mlakar i Miro Steržaj (parovi) — zlatnu, Franc Mlakar — bronzanu.

Seniorke su osvojile četiri medalje — dve zlatne, jednu srebrnu i jednu bronzanu:

- 1956. u Erfurtu, ekipno — srebrnu;
- 1960. u Zagrebu, ekipno — zlatnu (takmičilo se samo ekipno);
- 1964. u Budimpešti, Cvetka Čadež i Barbara Bulić (parovi) — zlatnu, Barbara Bulić — bronzanu.

Omladinci su osvojili sedam medalja — tri zlatne, tri srebrne i jednu bronzanu:

- 1973. u Perovu, ekipno — srebrnu;
- 1977. u Zagrebu, ekipno — srebrnu;
- 1979. u Augsburgu, ekipno — zlatnu, Miroslav Liović i Đula Mohačić (parovi) — bronzanu;
- 1981. u Beču, Miroslav Liović — zlatnu, Miroslav Liović i Ervino Fabac (parovi) — zlatnu, ekipno — srebrnu.

Omladinke su osvojile četiri medalje — jednu zlatnu, jednu srebrnu i dve bronzane:

- 1975. u Budimpešti, ekipno — zlatnu, Marica Varga i Elizabeta Čolakovska (parovi) — srebrnu;
- 1977. u Zagrebu, ekipno — bronzanu;
- 1979. u Augsburgu, ekipno — bronzanu.

NAUTIKA

Jugoslovenski sportisti takmičili su se u dve discipline: motonautici i skijanju na vodi. Prema broju osvojenih medalja bili su nešto uspješniji u skijanju na vodi. Dvojica takmičara u motonautici osvojila su pet medalja, dok su dvojica takmičara i jedna takmičarka u skijanju na vodi osvojili sedam medalja: ukupno 12 medalja.

Prve medalje osvojene su 1969, a sledeće tek 1978. Ova godina bila je i najuspešnija — osvojene u četiri medalje. Kontinuitet uspešnih nastupanja ostvaren je od 1978. do 1981. Od tada do kraja 1988. u ovom sportu nije osvojena ni jedna medalja.

U motonautici osvojena je jedna zlatna, tri srebrne i jedna bronzana medalja. U skijanju na vodi osvojena je jedna zlatna, tri srebrne i tri bronzane medalje. Samo pet takmičara i takmičarki učestvovalo je u osvajanju svih 12 medalja. Dvojica takmičara osvojila su po jednu medalju, jedan takmičar dve, Andrea Husjak i Miodrag Radovanović po četiri medalje.

Seniori su osvojili šest, omladinci dve i omladinke četiri medalje.

Na svetskim prvenstvima u motonautici *seniori* su osvojili jednu medalju:

— 1978. u Aronzou, Miodrag Radovanović — bronzanu

Na evropskim prvenstvima u motonautici i skijanju na vodi *seniori* su osvojili jednu zlatnu, tri srebrne i jednu bronzanu medalju:

— 1969. u Makarskoj, Dragoljub Kokotović (motonautika) — srebrnu; u Rajflicu, Nikolaj Sos (skijanje na vodi) — bronzanu;

— 1978. u Amsterdamu, Miodrag Radovanović (motonautika) — srebrnu; Na šest trka u šest zemalja, Miodrag Radovanović (motonautika) — zlatnu;

— 1979. na šest trka u šest zemalja, Miodrag Radovanović (motonautika) — srebrnu.

Omladinci su osvojili dve bronzane medalje:

— 1979. u Zagrebu, Rajko Simić (skijanje na vodi — skokovi) — bronzanu;

— 1980. u Madridu, Rajko Simić (skijanje na vodi — skokovi) — bronzanu.

Omladinke su osvojile četiri medalje — jednu zlatnu i tri srebrne:

— 1978. u Juvaskuli, Andrea Husjak (skijanje na vodi — skokovi) — srebrnu;

— 1979. u Zagrebu, Andrea Husjak (skijanje na vodi — skokovi) — srebrnu;

— 1980. u Madridu, Andrea Husjak (skijanje na vodi — skokovi) — srebrnu;

— 1981. u Zambukiju, Andrea Husjak (skijanje na vodi — skokovi) — zlatnu.

ODBOJKA

U odnosu na kvalitet ovog sporta u Jugoslaviji rezultati postignuti na međunarodnim takmičenjima izrazito su slabi: samo tri bronzane medalje osvojene od 1951. do 1988. ne predstavljaju pravo merilo vrednosti od-

bojkaškog sporta, imajući u vidu masovnost i popularnost odbojke u Jugoslaviji.

U osvajanju medalja učestvovala je 31 takmičar i takmičarka: 28 je osvojilo po jednu medalju, a Vladimir Bogoevski, Vinko Dobrić i Slobodan Lozančić po dve medalje. Seniori su osvojili dve, a seniorke jednu medalju.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili:

— 1975. u Beogradu — bronzanu;

— 1979. u Parizu — bronzanu.

Seniorke su osvojile:

— 1951. u Parizu — bronzanu.

PLIVANJE

Prva medalja osvojena je 1939. To je i jedina medalja koju su plivači osvojili pre drugog svetskog rata. Zanimljivo je da je plivač koji je 1939. osvojio bronzanu medalju isti uspeh ponovio i osam godina kasnije, u istoj disciplini i s istim rezultatom.

Od 1947. do 1988. osvojene su 44 medalje, s medaljom osvojenom 1939. U posleratnom periodu dolazilo je do izrazitih oscilacija u trajanju od tri i više godina, kada nije osvajana ni jedna medalja. Nešto je ujednačeniji period od 1960. do 1983, ali se ponavljaju povremeni prekidi od jedne ili dve godine, kada se ostajalo bez trofeja.

U najuspešnijim godinama osvajane su po tri medalje. Takvih godina bilo je šest. Ipak, 1968. mogla bi se smatrati najuspešnijom, s obzirom na osvojene dve prve olimpijske medalje, za sada i jedine s olimpijskih igara.

Svih devet zlatnih medalja na svetskim prvenstvima osvojili su plivači — maratonci i pokazali vrednost jugoslovenskog plivanja u ovoj najtežoj plivačkoj disciplini.

Seniori su osvojili 25 medalja, seniorke 14, omladinci četiri i omladinke dve medalje. U osvajanju 45 medalja učestvovalo je 17 takmičara i takmičarki: sedam takmičara osvojilo je po jednu medalju, četiri takmičara po dve (među njima je i Đurđa Bjedov s jedine dve osvojene olimpijske medalje), Mirjana Šegrt i Darjan Petrić osvojili su po tri, Veljko Rogošić četiri, Diki Bojadži šest, a Atina Bojadži-Vidaković i Borut Petrić — po osam medalja. Znači samo četiri plivača i dve plivačice osvojili su 32 medalje.

Od ukupnog broja osvojenih medalja, plivači-maratonci osvojili su 19, ili gotovo 45%. Braća Borut i Darjan Petrić izborili su se za 11 medalja, ili više od 25%.

Na olimpijskim igrama seniorke su osvojile dve medalje — jednu zlatnu i jednu srebrnu:

— 1968. u Meksiko Sitiju, Đurđa Bjedov (100 m prsno) — zlatnu i (200 m prsno) — srebrnu.

Na *svetskim prvenstvima seniori* su osvojili 13 medalja — pet zlatnih, četiri srebrne i četiri bronzane:

- 1960. u Napulju, Diki Bojadži (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — zlatnu;
- 1961. u Napulju, Diki Bojadži (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — bronzanu;
- 1962. u Ohridu, Diki Bojadži (maraton: Peštani—Struga—Ohrid, 36 km) — srebrnu;
- 1964. u Ohridu, Klime Savin (maraton: Peštani—Struga—Ohrid, 36 km) — Diki Bojadži (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — bronzanu;
- 1965. u Ohridu, Diki Bojadži (maraton: Peštani—Struga—Ohrid, 36 km) — bronzanu;
- 1966. u Ohridu, Diki Bojadži (maraton: Peštani—Struga—Ohrid, 36 km) — srebrnu;
- 1971. u Napulju, Veljko Rogošić (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — zlatnu;
- 1972. u Napulju, Veljko Rogošić (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — zlatnu;
- 1973. u Napulju, Veljko Rogošić (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — zlatnu;
- 1974. u Napulju, Veljko Rogošić (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — zlatnu;
- 1978. u Zapadnom Berlinu, Borut Petrič (1500 m slobodno) — srebrnu;
- 1982. u Gvajakilu, Darjan Petrič (1500 m slobodno) — bronzanu.

Seniorke su osvojile osam medalja: četiri zlatne i četiri srebrne. Svih osam medalja osvojila je Atina Bojadži-Vidaković u maratonskom plivanju, na relacijama od 33 do 60 kilometara. Medalje su osvojile:

- 1962. u Ohridu, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Peštani—Struga—Ohrid, 36 km) — zlatnu, u Bejrutu, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Saida—Bejrut, 40 km) — zlatnu;
- 1963. u Napulju, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — zlatnu; u Ismailiji, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Kabret—Ismailija, 60 km) — srebrnu;
- 1965. u Ohridu, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Peštani—Struga—Ohrid, 36 km) — srebrnu;
- 1966. u Ohridu, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Peštani—Struga—Ohrid, 36 km) — zlatnu, u Napulju, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — srebrnu;
- 1968. u Napulju, Atina Bojadži-Vidaković (maraton: Kapri—Napulj, 33 km) — srebrnu.

Na *evropskim prvenstvima seniori* su osvojili 12 medalja — jednu zlatnu, tri srebrne i osam bronzanih:

- 1939. u Londonu, Anton Cerer (200 m prsno) — bronzanu;
- 1947. u Monte Karlu, Anton Cerer (200 m prsno) — bronzanu, Marjan Stipetič (1500 m slobodno) — bronzanu;
- 1950. u Beču, štafeta (4 × 200 m kraul) — bronzanu, Boris Škanata (100 m ledno) — bronzanu;
- 1977. u Jenčepingu, Borut Petrič (1500 m slobodno) — bronzanu;
- 1981. u Splitu, Borut Petrič (400 m kraul) — zlatnu i (1500 m slobodno) — srebrnu, Darjan Petrič (400 m kraul) — bronzanu;
- 1983. u Rimu, Borut Petrič (400 m kraul) — srebrnu, (1500 m slobodno) — srebrnu, Darjan Petrič (400 m kraul) — bronzanu.

Seniorke su osvojile četiri medalje — tri srebrne i jednu bronzanu.

- 1954. u Torinu, Eša Ligorio (400 m kraul) — bronzanu;
- 1970. u Barseloni, Mirjana Šegrt (100 m kraul) — srebrnu, (200 m kraul) — srebrnu i (200 m beteflaj) — srebrnu.

Omladinci su osvojili četiri medalje — dve zlatne, jednu srebrnu i jednu bronzanu:

- 1976. u Oslu, Borut Petrič (1500 m slobodno) — zlatnu, (400 m slobodno) — srebrnu;
- 1988. u Amersfortu, Miloš Milošević (100 m delfin) — zlatnu, Gregor Jurak (400 m slobodno) — bronzanu.

Omladinke su osvojile dve srebrne medalje:

- 1987. u Rimu, Anamarija Petričević (200 m mešovito) — srebrnu, (400 m mešovito) — srebrnu.

PODVODNE AKTIVNOSTI I SPORTSKI RIBOLOV NA MORU

U podvodnim aktivnostima prve medalje na prvenstvu sveta osvojene su 1957. na Jadranu, u Malom Lošinju. Do sledećih medalja čekalo se šest godina, zatim sledi period čekanja od tri godine i tako sve do 1981, od kada su medalje osvajane svake godine do kraja 1988, izuzev 1985. godine. Uspeh postignut u 1964, kada je na prvenstvu Evrope osvojeno pet medalja, do sada nije ponovljen. Po tri medalje osvojene su u 1957. i 1968.

Na 16 takmičenja osvojeno je ukupno 27 medalja: seniori 24, seniorke jednu i omladinci jednu, zajednički seniori i seniorke jednu. Medalje je osvajalo 48 takmičara i takmičarki: 25 takmičara osvojilo je po jednu medalju, 12 takmičara po dve, osam takmičara po tri, Joško Radman osvojio je pet, a Vinko Splivalo i Artur Štifanić po šest medalja.

Na *svetskim prvenstvima seniori* su osvojili 13 medalja — pet zlatnih, šest srebrnih i dve bronzane:

- 1957. u Malom Lošinju, ekipno (podvodni lov) — srebrnu, Matko Armanda (podvodni lov) — srebrnu, Zvonko Balenović (podvodni lov) — bronzanu;
- 1971. u Kinsali, ekipno (udičarenje) — zlatnu, Arturo Štifanić (udičarenje) — zlatnu;
- 1972. u Murteru, ekipno (dubinski lov) — zlatnu, Branko Felker (dubinski lov) — zlatnu;
- 1979. u Prokiju, Joško Radman (udičarenje) — srebrnu, ekipno (udičarenje) — bronzanu;
- 1981. u Hajligenhafenu, ekipno (udičarenje) — srebrnu;
- 1983. u Kiberonu, ekipno (udičarenje) — zlatnu;
- 1984. u Barbateu, ekipno (udičarenje) — srebrnu;
- 1987. u Istambululu, ekipno (podvodni ribolov) — srebrnu.

Seniorke su osvojile jednu medalju:

- 1987. u Lenjingradu, ekipno (podvodna orijentacija) — srebrnu.

Na *evropskim prvenstvima seniori* su osvojili 11 medalja — tri zlatne, četiri srebrne i četiri bronzane:

- 1964. u Varhemindeu, ekipno (lov na mestu — udičarenje) — zlatnu, Arturo Štifanić (udičarenje) — zlatnu, Vinko Splivalo (udičarenje) — srebrnu, ekipno (ukupni plasman) — srebrnu, ekipno (lov na plovak bacanjem) — bronzanu;
- 1968. u Zadru, Milan Ivoš (dubinsko udičarenje) — zlatnu, ekipno (dubinsko udičarenje) — srebrnu, ekipno (udičarenje) — bronzanu;
- 1970. u Barseloni, Marin Kustić (plivanje perajima) — srebrnu;
- 1982. u Primorskom, ekipno (podvodni lov) — bronzanu;
- 1988. u La Rošelu, ekipno (udičarenje) — bronzanu.

Zajednički seniori i seniorke osvojili su jednu medalju:

- 1986. u Vidinu, ekipno (podvodna orijentacija) — srebrnu.

Omladinci su osvojili svoju prvu medalju:

— u Trstu, ekipno (udičarenje) — bronzanu.

RUKOMET

Pored fudbala i košarke, rukomet spada među najpopularnije ekipe sportove u Jugoslaviji. Na svetsku međunarodnu sportsku scenu prve su s uspehom nastupile seniorke osvajanjem bronzane medalje na prvenstvu sveta 1957. Posle sedam godina, one su ponovile uspeh na svetskom prvenstvu — osvojile su srebrnu medalju. Seniori su svoju prvu medalju na prvenstvu sveta osvojili tek 1970, i to bronzanu.

U nastupanjima kada su osvajane medalje na olimpijskim igrama i svetskim prvenstvima (u rukometu se ne organizuje evropsko prvenstvo) postoje samo tri perioda kada je ostvaren izvesni kontinuitet u osvajanju medalja. To su periodi 1971—1974, 1979—1982. i 1984—1988. Uspeh ostvaren 1977, osvajanjem tri medalje više nije ponovljen. U uspešne mogu se ubrojati još četiri godine, kada su osvajane po dve medalje.

Ukupno su osvojene 23 medalje. Seniori su osvojili sedam, seniorke osam, omladinci pet i omladinke tri medalje. U osvajanju medalja nastupilo je 213 takmičara: 137 takmičara osvojilo je po jednu medalju, 38 takmičara po dve, 25 takmičara po tri, osim takmičara po četiri, Svetlana Anastasovski i Svetlana Kitić-Dašić po pet, Mirjana Đurica, Minko Bašić i Veselin Vujović po šest medalja.

Na omladinskim igrama seniori su osvojili — dve zlatne i jednu bronzanu:

— 1972. u Minhenu — zlatnu;
— 1984. u Los Anđelesu — zlatnu;
— 1998. u Seulu — bronzanu.

Seniorke su osvojile dve medalje — jednu zlatnu i jednu srebrnu:

— 1980. u Moskvi — srebrnu;
— 1984. u Los Anđelesu — zlatnu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili četiri medalje — jednu zlatnu, jednu srebrnu i dve bronzane:

— 1970. u Parizu — bronzanu;
— 1974. u Berlinu — bronzanu;
— 1982. u Dortmundu — srebrnu;
— 1986. u Cirihi — zlatnu.

Seniorke su osvojile šest medalja — dve zlatne, dve srebrne i dve bronzane:

— 1957. u Beogradu — bronzanu;
— 1965. u Dortmundu — srebrnu;
— 1971. u Arnhemu — srebrnu;
— 1973. u Beogradu — zlatnu;
— 1977. u Lineburgu — zlatnu;
— 1982. u Budimpešti — bronzanu.

Omladinci su osvojili pet medalja — dve zlatne, jednu srebrnu i dve bronzane:

— 1977. u Štokholmu — bronzanu;
— 1979. u Kopenhagenu — srebrnu;
— 1981. u Portu — zlatnu;

— 1985. u Vastu — bronzanu;
— 1987. u Rijeci — zlatnu.

Omladinke su osvojile tri medalje, kao i seniorke — jednu zlatnu, jednu srebrnu i jednu bronzanu:

— 1977. u Bukureštu — zlatnu;
— 1979. u Prištini — bronzanu;
— 1981. u Montrealu — srebrnu.

RVANJE

Prema broju osvojenih medalja na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima rvanje se nalazi među najtrofejnijim sportovima u Jugoslaviji — zauzima drugo mesto. Od 1955, kada su osvojili prvu medalju, do kraja 1988, samo su u toku tri godine ostajali bez medalja.

Rvači su na 59 takmičenja osvojili 121 medalju: 24 zlatne, 51 srebrnu i 46 bronzanih. Veoma uspešna bila je 1970. godina sa 16 osvojenih medalja. Uspešne su bile i 1986, sa 12 i 1969, 1982. i 1984, sa po devet medalja. Seniori su osvojili 90, omladinci 20 i kadeti 11 medalja.

Medalje je osvojilo 50 takmičara. Od ovog broja 21 takmičar osvojio je po jednu medalju, devet takmičara po dve, pet takmičara po tri, dva takmičara po četiri, tri takmičara po pet (jedan od njih je i Branislav Simić, osvajač prve zlatne olimpijske medalje u rvanju), četiri takmičara po šest, Stevan Horvat, Boško Marinko i Momir Petković po sedam, Sreten Damjanović, Šaban Trstena i Milan Nenadić po devet medalja.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili 16 medalja — četiri zlatne, šest srebrnih i šest bronzanih:

— 1960. u Rimu, Branislav Martinović — srebrnu;
— 1964. u Tokiju, Branislav Simić — zlatnu, Branislav Martinović — bronzanu;
— 1968. u Meksiko Siti, Stevan Horvat — srebrnu, Branislav Simić — bronzanu;
— 1972. u Minhenu, Josip Čorak — srebrnu, Milan Nenadić — bronzanu;
— 1976. u Montrealu, Momir Petković — zlatnu, Ivica Frgić — srebrnu;
— 1980. u Moskvi, Šaban Seidi — bronzanu;
— 1984. u Los Anđelesu, Vlado Lisjak — zlatnu, Šaban Trstena — zlatnu, Refik Memišević — srebrnu, Jažef Tertelji — bronzanu, Šaban Seidi — bronzanu;
— 1988. u Seulu, Šaban Trstena — srebrnu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili 35 medalja — pet zlatnih, 17 srebrnih i 13 bronzanih.

— 1955. u Karlsruheu, Milorad Arsić — bronzanu;
— 1956. u Istanbulu, Branislav Simić — srebrnu;
— 1958. u Budimpešti, Borivoje Vukov — bronzanu;
— 1961. u Jokohami, Stevan Horvat — srebrnu, Branislav Martinović — bronzanu;
— 1962. u Toledu, Stevan Horvat — srebrnu;
— 1963. u Helsinborgu, Borivoje Vukov — zlatnu, Stevan Horvat — zlatnu, Branislav Simić — srebrnu, ekipno — bronzanu;
— 1965. u Tampereu, Stevan Horvat — srebrnu;
— 1966. u Toledu, Stevan Horvat — zlatnu;
— 1969. u Mar de Plati, Sreten Damjanović — srebrnu, Milan Nenadić — bronzanu;
— 1970. u Edmontonu, Slavko Koletić — srebrnu, ekipno — bronzanu, Boško Marinko — bronzanu, Milan Nenadić — bronzanu;

- 1971. u Sofiji, Sreten Damnjanović — zlatnu, Momir Kecman — srebrnu;
- 1973. u Teheranu, Sreten Damnjanović — srebrnu, Milan Nenadić — srebrnu;
- 1978. u Meksiko Sitiju, Ivica Frgić — srebrnu, Momir Petković — srebrnu, Refik Memišević — bronzanu;
- 1979. u San Diegu, Momir Petković — srebrnu;
- 1981. u Oslu, Refik Memišević — zlatnu, Momir Petković — srebrnu, Karolj Kasap — bronzanu;
- 1982. u Katovicama, Refik Memišević — srebrnu, Karolj Kasap — bronzanu; u Edmontonu, Šaban Trstena — bronzanu;
- 1983. u Kijevu, Jožef Tertelji — srebrnu, Karolj Kasap — bronzanu;
- 1987. u Klermonferanu, Sabo Nandor — srebrnu.

Omladinci su osvojili dve medalje — jednu srebrnu i jednu bronzanu:

- 1977. u Las Vegasu, Šaban Seidi — srebrnu;
- 1981. u Vankuveru, Vlado Lisjak — bronzanu.

Kadeti su osvojili dve medalje — obe srebrne:

- 1985. u Klermonferanu, Bojan Marković — srebrnu, Stevan Mladenović — srebrnu.

Na *evropskim prvenstvima seniori* su osvojili 39 medalja — 10 zlatnih, 15 srebrnih i 14 bronzanih.

- 1966. u Esenu, Boško Marinko — bronzanu, Branislav Martinović — bronzanu;
- 1967. u Mančesteru, Ramiz Tefikov — srebrnu, Tefik Demiri — bronzanu;
- 1968. u Vesterosu, Milan Nenadić — srebrnu;
- 1969. u Modeni, Boško Marinko — zlatnu, Sreten Damnjanović — zlatnu, Milan Nenadić — zlatnu, Josip Corak — zlatnu, Karlo Čović — srebrnu, Momir Kecman — srebrnu, ekipno — bronzanu;
- 1970. u Husgavarni, Pavle Filkovski — bronzanu; u Berlinu, Milan Nenadić — zlatnu, ekipno — srebrnu, Boško Marinko — srebrnu, Sreten Damnjanović — srebrnu, Momir Kecman — srebrnu, Josip Corak — bronzanu;
- 1972. u Katovicama, Darko Nišavić — bronzanu, Sefer Salioviski — bronzanu;
- 1973. u Helsinkiju, Sreten Damnjanović — bronzanu, Ivica Frgić — bronzanu;
- 1975. u Ludvigshafenu, Ivica Frgić — zlatnu;
- 1976. — u Lenjingradu, Kiro Ristov — srebrnu;
- 1977. u Bursi, Šaban Seidi — zlatnu;
- 1980. u Prievdizu, Prvoslav Ilić — srebrnu;
- 1982. u Varni, Prvoslav Ilić — srebrnu, Karolj Kasap — bronzanu, Jožef Tertelji — bronzanu, Šaban Trstena — bronzanu;
- 1983. u Budimpešti, Šaban Seidi — zlatnu, Šaban Trstena — srebrnu;
- 1984. u Jenčepingu, Šaban Trstena — zlatnu;
- 1985. u Lajpcigu, Šaban Trstena — srebrnu;
- 1986. u Atini, Jožef Tertelji — zlatnu;
- 1987. u Atini, Zoran Šorov — srebrnu.

Omladinci su osvojili 18 medalja — tri zlatne, osam srebrnih i sedam bronzanih:

- 1970. u Husgavarni, Marko Mataruga — zlatnu, Darko Nišavić — zlatnu, ekipno — srebrnu, Ivica Frgić — srebrnu, Momir Petković — srebrnu;
- 1972. na Hvaru, Marko Mataruga — srebrnu, Momir Petković — srebrnu, Risto Darlev — bronzanu;
- 1976. u Poznanju, Šaban Seidi — srebrnu;
- 1982. u Lajpcigu, Čabo Majoroš — bronzanu, Šaban Trstena — bronzanu;
- 1984. u Lođu, Bela Renko — srebrnu, Davor Lukić — srebrnu, Sande Donev — bronzanu;
- 1986. u Malmu, Bela Renko (olimpijske nade) — zlatnu; u Lidkopingu, Agib Ejupi (olimpijske nade) — bronzanu, Abaz Emiri (olimpijske nade) — bronzanu;
- 1987. u Katovicama, Mustafa Sulja — bronzanu.

Kadeti su osvojili devet medalja — dve zlatne, dve srebrne i pet bronzanih:

- 1986. u Bursi, Špendi Kamberi — zlatnu, Mustafa Sulja — zlatnu, Vehbi Hajdari — srebrnu, Hamdi Sulja — bronzanu, Vojislav Matić — bronzanu, ekipno — bronzanu, Bujor Mačera — bronzanu, Sefedin Krasnići — bronzanu;
- 1988. Zolt Agošton — srebrna.

SMUČANJE

Smučari su prvu medalju osvojili 1975, kada je na prvenstvu Evrope u kategoriji omladinaca Bojan Križaj osvojio zlatnu medalju u slalomu.

Od 1975. do 1988. smučari su, takmičeći se u četiri kategorije, osvojili ukupno 35 medalja. Kontinuitet u osvajanju medalja postignut je u periodu 1979—1988. Posebno je bila uspešna 1984, u kojoj su smučari na tri takmičenja osvojili šest medalja. Među ovih šest medalja najznačajnija je srebrna medalja, prva medalja osvojena na olimpijskim igrama. I 1982, kao i 1988 bile su uspešne: po pet osvojenih medalja na pet takmičenja. Sem ove tri izuzetno uspešne godine, smučari su na takmičenjima 1980, 1983, 1985, 1986. i 1987. osvajali po tri medalje.

Seniori su osvojili 11 medalja, seniorke — pet, omladinci 13 i omladinke šest medalja. Svih 35 medalja osvojilo je samo 16 takmičara i takmičarki: pet takmičara osvojilo je po jednu medalju, sedam takmičara po dve, Jure Franko i Rok Petrović po tri, Mateja Svet i Bojan Križaj po šest medalja.

Na *olimpijskim igrama seniori* su osvojili tri medalje:

- 1984. u Sarajevu, Jure Franko (veleslalom) — srebrnu;
- 1988. u Kalgariju, ekipno (skokovi) — srebrnu, Matjaž Debelak (skokovi) — bronzanu.

Seniorke su osvojile jednu medalju:

- 1988. u Kalgariju, Mateja Svet (slalom) — srebrnu.

Na *svetskim prvenstvima seniori* su osvojili osam medalja — jednu zlatnu, četiri srebrne i tri bronzane:

- 1979. Svetski kup u 11 zemalja, Bojan Križaj (veleslalom) — bronzanu;
- 1980. Svetski kup u 11 zemalja, Bojan Križaj (slalom) — srebrnu;
- 1981. Svetski kup u 11 zemalja, Bojan Križaj (slalom) — bronzanu;
- 1982. u Šladmingu, Bojan Križaj (slalom) — srebrnu, Boris Strel (veleslalom) — bronzanu;
- 1985/6. Svetski kup u 11 zemalja, Rok Petrović (slalom) — zlatnu, Bojan Križaj (slalom) — srebrnu;
- 1988. u Obersdorfu, Primož Ulaga (skokovi) — srebrnu.

Seniorke su osvojile četiri medalje — jednu srebrnu i tri bronzane:

- 1985/6. Svetski kup u 11 zemalja, Mateja Svet (u ukupnom plasmanu) — bronzanu;
- 1987. u Kranj Montani, Mateja Svet (veleslalom) — srebrnu, (slalom) — bronzanu, (superveleslalom) — bronzanu.

Omladinci su osvojili 12 medalja — četiri zlatne, četiri srebrne i četiri bronzane:

- 1977. u Kranjskoj Gori, Boris Strel (veleslalom) — zlatnu;
- 1980. u Madoni di Kampiljo, Jure Franko (slalom) — srebrnu, (veleslalom) — bronzanu;
- 1982. u Aurnu, Tomaš Čižman (kombinacija) — bronzanu;
- 1983. u Sestrijueru, Rok Petrović (slalom) — zlatnu, (veleslalom) — bronzanu, Tomaš Čižman (kombinacija) — bronzanu;
- 1984. u Trondhajmu, Janez Štirn (skokovi) — srebrnu; u Karabaset Veliju, Saša Robič (slalom) — srebrnu;

— 1985. u Jasni, Robert Zan (veleslalom) — zlatnu, Saša Robič (slalom) — srebrnu;
— 1988. u Madoni di Krampiljo, Gregor Grile (veleslalom) — zlatnu.

Omladinke su osvojile šest medalja — dve zlatne, jednu srebrnu i tri bronzane:

— 1982. u Aurnu, Andreja Leskovšek (slalom) — zlatnu, (veleslalom) — srebrnu;
— 1984. u Karabaset Veliju, Veronika Šarec (slalom, veleslalom) — dve bronzane, Mateja Svet (veleslalom) — zlatnu;
— 1985. u Jasni, Katja Lesjak (veleslalom) — bronzanu.

Na *evropskim prvenstvima omladinci* su osvojili jednu medalju:

— 1975. u Majrhofenu, Bojan Križaj (slalom) — zlatnu.

SPORTSKO VAZDUHOPLOVSTVO

Prvi trofeji na svetskim prvenstvima osvojeni su 1950. Za proteklih 39 godina takmičari u ovom sportu nastupali su na 52 takmičenja (Bled je bio domaćin i organizator sedam takmičenja) i osvojili 91 medalju: 27 zlatnih, 31 srebrnu i 33 bronzane.³ Bez medalje su ostajali 1953, 1959, 1967—1969, 1975. i 1979. Medalje su osvajali neprekidno od 1980. do 1987. Najuspešnija je bila 1987, kada je na tri takmičenja osvojeno osam medalja. Uspesna je bila i 1974. sa sedam, kao i 1955. sa šest osvojenih medalja. U nastupanjima 1958, 1972, 1976. i 1984. osvajano je po pet medalja, itd.

U osvajanju 91 medalje učestvovalo je 95 modelara, jedriličara, padobranaca, aero-reli takmičara, para-ski takmičara: 50 takmičara osvojilo je po jednu medalju, 28 po dve, sedam po tri, četiri po četiri, tri po pet, Vilim Khom osvojio je sedam, Oton Velunšek osam i Emil Fresl devet medalja.

Po broju osvojenih medalja najuspešniji su modelari — osvojili su 45 medalja (gotovo 50% svih osvojenih medalja): 16 zlatnih, 15 srebrnih i 14 bronzanih medalja. Drugo mesto, sa po 13 osvojenih medalja, dele padobranci i raketni modelari. Padobranci su osvojili tri zlatne, pet srebrnih i pet bronzanih medalja, a raketni modelari dve zlatne, pet srebrnih i šest bronzanih. Jedriličari su osvojili osam medalja: tri zlatne, jednu srebrnu i četiri bronzane; vozači aero-relija osvojili su šest medalja: tri zlatne, jednu srebrnu i dve bronzane; takmičari u para-skiju imaju tri trofeja: dve srebrne i jednu bronzanu; učesnici na takmičenjima brzinskih modela osvojili su dve medalje: jednu srebrnu i jednu bronzanu, dok je u padobranskim skokovima osvojena jedna srebrna medalja.

Na svetskim prvenstvima osvojeno je 47 medalja: 10 zlatnih, 20 srebrnih i 17 bronzanih, a na evropskim prvenstvima 44 medalje: 17 zlatnih, 11 srebrnih i 16 bronzanih.

³ Sportisti se u vazduhoplovstvu takmiče u modelarstvu, jedriličarstvu, padobranstvu, aero-reliju, brzinskom modelarstvu, padobranskim skokovima i u para-skiju.

Seniori su osvojili 88 medalja, seniorke dve i omladinci jednu medalju.

Na *svetskim prvenstvima seniori* su osvojili 45 medalja — devet zlatnih, 19 srebrnih i 17 bronzanih:

— 1950. u Trlohetenu, Stjepan Bernferst (modelarstvo) — zlatnu; u Erebru, Milan Borišek (padobranstvo) — bronzanu;
— 1951. na Bledu, Ljube Petkovski (modelarstvo) — srebrnu, Voja Vukčević (padobranstvo) — srebrnu;
— 1952. u Gracu, Branislav Gunić (modelarstvo) — zlatnu;
— 1954. u Hagu, Emil Fresl (modelarstvo) — srebrnu; u Krenfildu, Zvonimir Rajn i Božidat Komac (aero-reli) — zlatnu;
— 1956. u Moskvi, Jovan Belošević (padobranstvo) — bronzanu; u Sent Jenu, Zvonimir Rajn i Vasilije Stepanović (jedriličarstvo) — srebrnu;
— 1957. u Mladjoj Boleslavi, Slobodan Babić (modelarstvo) — zlatnu, ekipno (modelari) — srebrnu, Mustafa Hadžović (modelarstvo) — bronzanu;
— 1958. u Bratislavi, Petar Dedić (padobranstvo) — zlatnu, ekipno (padobranci) — bronzanu, Mladen Miličević (padobranstvo) — bronzanu;
— 1965. u Kauhaki, ekipno (modelari) — srebrnu;
— 1970. na Bledu, ekipno (padobranci) — srebrnu, Milan Dimić (padobranstvo) — bronzanu;
— 1971. u Geteborgu, Vilim Kmoh (modelarstvo) — srebrnu;
— 1972. u Vršču, ekipno (raketno modelarstvo) — srebrnu, ekipno (raketno modelarstvo) — bronzanu, Zoran Miličević (raketno modelarstvo) — bronzanu;
— 1973. u Viner Nojštadt, ekipno (modelari) — bronzanu;
— 1974. u Dubnici, ekipno (raketno modelarstvo) — srebrnu, ekipno (raketno modelarstvo) — srebrnu, Desimir Kačavenda (raketno modelarstvo) — bronzanu, ekipno (raketno modelarstvo) — bronzanu;
— 1976. u Kursevelu, Stefan Pesjak (padobranstvo) — zlatnu, ekipno (padobranstvo) — srebrnu;
— 1977. u Savonjiju, ekipno (padobranstvo) — srebrnu, ekipno (padobranstvo) — srebrnu, Pavel Ješl (padobranstvo) — bronzanu;
— 1978. u Jamboliju, Dušan Madžarac (raketno modelarstvo) — srebrnu, ekipno (raketno modelarstvo) — bronzanu;
— 1981. u Burgasu, Anton Videnšek (modelarstvo) — zlatnu;
— 1983. u Goulburgu, ekipno (modelarstvo) — srebrnu, Mirko Karanović (modelarstvo) — bronzanu;
— 1984. u Višiju, ekipno (padobranski skokovi) — srebrnu;
— 1987. u Beogradu, ekipno (raketno modelarstvo) — zlatnu, Marjan Čuden (raketno modelarstvo) — zlatnu, Bogo Stempihar (raketno modelarstvo) — srebrnu, Miroslav Stančević (raketno modelarstvo) — bronzanu; u Sarajevu, Roman Pogačar (para-ski) — srebrnu, ekipno (para-ski) — bronzanu, u Thoursu, Kenan Jusufbašić (modelarstvo) — bronzanu.

Seniorke su osvojile jednu medalju:

— 1987. u Sarajevu, Snežana Trbonja (para-ski) — srebrnu.

Omladinci su osvojili jednu medalju:

— 1986. u Ankari, Jug Bogdan (padobranstvo) — zlatnu.

Na *evropskim prvenstvima seniori* su osvojili 43 medalje: 17 zlatnih, 11 srebrnih i 15 bronzanih:

— 1954. u Briselu, ekipno (modelari) — srebrnu, Emil Fresl (modelarstvo) — zlatnu;
— 1955. u Samoboru, ekipno (modelari) — zlatnu, Ljubomir Nešić (modelarstvo) — zlatnu, Gradimir Rančin (modelarstvo) — srebrnu; u Briselu, Emil Fresl (brzinsko modelarstvo) — srebrnu; Vilim Kmoh (brzinsko modelarstvo) — bronzanu; u Parizu, Branko Ivanuš (aero-reli) — zlatnu;
— 1956. u Subotici, ekipno (modelari) — srebrnu;
— 1958. u Bukureštu, ekipno (modelari) — bronzanu, Slobodan Babić (modelarstvo) — bronzanu;
— 1960. na Bledu, ekipno (modelari) — zlatnu, Mirko Bjelajac (modelarstvo) — zlatnu, Emil Fresl (modelarstvo) — bronzanu;
— 1961. u Gracu, Jože Krumpar (aero-reli) — zlatnu;
— 1962. na Bledu, ekipno (modelari) — zlatnu, Miroslav Zupanski (modelarstvo) — zlatnu, Vilim Kmoh (modelarstvo) — bronzanu;
— 1963. u Grčkoj, Ciril Križnar i Jože Kukovec (aero-reli) — bronzanu;

- 1964. na Bledu, ekipno (modelari) — bronzanu;
- 1966. na Bledu, ekipno (modelari) — srebrnu, Lajoš Bisak (modelarstvo) — bronzanu;
- 1972. u Otočcu, ekipno (modelari) — zlatnu, Dušan Varda (modelarstvo) — srebrnu;
- 1974. u Hamburgu, ekipno (modelari) — zlatnu, Branko Leskošek (modelarstvo) — bronzanu; u Čakovcu, ekipno (modelari) — srebrnu;
- 1976. u Zagrebu, ekipno (modelari) — bronzanu; u Hamburgu, ekipno (modelari) — zlatnu; na relaciji Grac—Pariz, Svetomir Trifunović i Mijo Ban (aero-reli) — bronzanu;
- 1978. u Donaučingenu, Mijo Ban i Svetomir Trifunović (aero-reli) — zlatnu, Oto Verbančić i Stipe Radić (aero-reli) — srebrnu;
- 1980. u Mostaru, ekipno (modelari) — zlatnu, ekipno (modelari) — srebrnu, Branko Leskošek (modelarstvo) — zlatnu;
- 1981. u Genku, ekipno (modelari) — srebrnu;
- 1982. u Cilpihu, ekipno (modelari) — bronzanu;
- 1984. u Livnu, Mirsad Kapetanović (modelarstvo) — srebrnu, Radoje Blagojević (modelarstvo) — bronzanu; na Bledu, Ivo Šimenc (jedriličarstvo) — zlatnu, Janez Stariha (jedriličarstvo) — bronzanu;
- 1986. u Rietiju, Ivo Šimenc (jedriličarstvo) — zlatnu, Igor Kolarić (jedriličarstvo) — bronzanu.

Seniorke su osvojile jednu medalju:

- 1985. u Subotici, Milena Cestnik (jedriličarstvo) — bronzanu.

STONI TENIS

Stoni tenis je jedan od sedam sportova u kojima su do drugog svetskog rata osvojene medalje na svetskim prvenstvima. Na svetskim prvenstvu u Kairu 1939, naši takmičari osvojili su dve medalje. S promenljivim uspesima učestvovali su na brojnim takmičenjima do 1964, a od tada do danas oni su neprekidno osvajali medalje.

Sa 160 osvojenih medalja (u šest kategorija) stoni tenis je najuspešniji i najtrofejniji sport u Jugoslaviji. Četiri godine bile su veoma uspešne: 1972, 1974, 1976. i 1984, kada je osvajano po 10 medalja — ukupno 40. U 1975, 1987. i 1988. osvajano je po devet, 1966. i 1986. po osam, 1978. sedam medalja, itd.

Seniori su osvojili 60 medalja: 11 zlatnih, 18 srebrnih i 31 bronzanu; seniorke šest medalja: tri srebrne i tri bronzane; omladinci 23 medalje: šest zlatnih, pet srebrnih i 12 bronzanih; omladinske 30 medalja: pet zlatnih, sedam srebrnih i 18 bronzanih; pioniri su osvojili 12 medalja: jednu zlatnu, tri srebrne i osam bronzanih, a pionirke 13 medalja: dve zlatne tri srebrne i osam bronzanih. U zajedničkim nastupanjima u dublovima, seniori i seniorke su osvojili osam medalja: dve zlatne, dve srebrne i četiri bronzane; omladinci i omladinke sedam medalja: tri zlatne, jednu srebrnu i tri bronzane; pioniri i pionirke jednu bronzanu medalju.

Na 55 takmičenja nastupila su 82 takmičara i takmičarke, od kojih je 35 osvojilo po jednu medalju, 16 po dve, šest po tri, pet po četiri, tri po pet, jedan takmičar sedam, četiri takmičara po osam, dva takmičara po devet, dva takmičara po deset, jedan takmičar 11, Eržebet Palatinuš i Edvard Vecko po 12, Ilija Lupulesku i Ištvan Korpa po 16, Gordana Perkućin 20, Anton Stipančić 30 i Dragutin Šurbek rekordnih 36 medalja.

Stonoteniseri se takmiče ekipno, pojedinačno, u dublu i u mešovitom dublu. Takmičeći

se ekipno, osvojili su 52 medalje. Na svetskim prvenstvima tri srebrne i pet bronzanih, a na evropskim pet zlatnih, devet srebrnih i 30 bronzanih medalja. Nastupajući u pojedinačnoj konkurenciji, osvojili su 41 medalju. Na svetskim prvenstvima jednu srebrnu i pet bronzanih, a na evropskim osam zlatnih, 12 srebrnih i 15 bronzanih. U disciplini dubla osvojili su 45 medalja: na olimpijskim igrama srebrnu i bronzanu, na svetskim prvenstvima tri zlatne, tri srebrne i četiri bronzane, dok su na evropskim prvenstvima osvojili devet zlatnih, šest srebrnih i 18 bronzanih. U mešovitim dublovima osvojene su 22 medalje: na svetskim prvenstvima tri srebrne i dve bronzane, a na evropskim pet zlatnih, četiri srebrne i osam bronzanih medalja (u šest nastupanja igrači su imali za partnere strane igrače, pa je ta medalja Jugoslovenima uračunata kao medalja osvojena individualno).

Počev od Olimpijade u Seulu 1988, stoni tenis je uključen u olimpijske sportove.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili jednu medalju:

- 1988. u Seulu, Ilija Lupulesku i Zoran Primorac — srebrnu.

Seniorke su osvojile jednu medalju:

- 1988. u Seulu, Gordana Perkućin i Jasna Fazlić — bronzanu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili 27 medalja — tri zlatne, deset srebrnih i 14 bronzanih:

- 1939. u Kairu, ekipno — srebrnu, Zarko Dolinar — bronzanu;
- 1951. u Beču, Vilim Harangozo (mešoviti dubl s Austrijankom Lindom Vertl) — srebrnu, ekipno — bronzanu;
- 1953. u Bukureštu, Zarko Dolinar (mešoviti dubl s Austrijankom Lindom Vertl) — srebrnu;
- 1954. u Londonu, Zarko Dolinar i Vilim Harangozo — zlatnu, Zarko Dolinar (s Lindom Vertl) — bronzanu;
- 1955. u Utrehtu, Zarko Dolinar — srebrnu, Zarko Dolinar i Vilim Harangozo — srebrnu;
- 1965. u Ljubljani, ekipno — bronzanu;
- 1969. u Minhenu, ekipno — bronzanu;
- 1971. u Nagoji, Anton Stipančić (mešoviti dubl s Rumunkom Aleksandru Marijom) — srebrnu, ekipno — bronzanu, Dragutin Šurbek — bronzanu;
- 1973. u Sarajevu, Dragutin Šurbek — bronzanu, Anton Stipančić — bronzanu, Dragutin Šurbek i Anton Stipančić — bronzanu;
- 1975. u Kalkuti, ekipno — srebrnu, Anton Stipančić — srebrnu, Anton Stipančić i Dragutin Šurbek — srebrnu;
- 1977. u Birmingenu, Dragutin Šurbek i Anton Stipančić — bronzanu;
- 1979. u Pjong Jangu, Dragutin Šurbek i Anton Stipančić — zlatnu;
- 1981. u Novom Sadu, Dragutin Šurbek — bronzanu, Dragutin Šurbek i Anton Stipančić — bronzanu;
- 1983. u Tokiju, Dragutin Šurbek i Zoran Kalinić — zlatnu;
- 1987. u Nju Delhiju, Ilija Lupulesku i Zoran Primorac — srebrnu, ekipno — bronzanu;

Seniorke su osvojile jednu medalju:

- 1979. u Pjong Jangu, Eržebet Palatinuš i Gordana Perkućin — bronzanu.

Seniori i seniorke zajednički su osvojili jednu medalju:

- 1981. u Novom Sadu, Dragutin Šurbek i Branka Batinić — bronzanu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili 32 medalje — osam zlatnih, sedam srebrnih i 17 bronzanih:

— 1958. u Budimpešti, Vilim Harangozo — bronzanu;
 — 1962. u Zapadnom Berlinu, ekipno — zlatnu, Vojislav Marković i Janez Teran — zlatnu, Edvard Vecko i Ištvan Korpa — srebrnu;
 — 1964. u Malmeu, ekipno — srebrnu;
 — 1966. u Londonu, ekipno — bronzano, Ištvan Korpa i Edvard Vecko — bronzanu;
 — 1968. u Lionu, Dragutin Šurbek — zlatnu, Edvard Vecko i Anton Stipančić — zlatnu, ekipno — bronzanu;
 — 1970. u Moskvi, Dragutin Šurbek i Anton Stipančić — zlatnu, ekipno — srebrnu, Ištvan Korpa — srebrnu;
 — 1972. u Roterdamu, ekipno — srebrno, Ištvan Korpa — bronzanu, Anton Stipančić — bronzanu;
 — 1974. u Novom Sadu, ekipno — bronzanu, Dragutin Šurbek — bronzanu, Anton Stipančić i Dragutin Šurbek — bronzanu, Anton Stipančić (mešoviti dubl s Rumunkom Marijom Aleksandru) — bronzanu;
 — 1976. u Pragu, ekipno — zlatnu, Anton Stipančić i Dragutin Šurbek — bronzanu;
 — 1978. u Duisburgu, Dragutin Šurbek i Anton Stipančić — bronzanu, Milivoj Karakašević i Zoran Kosanović — bronzanu;
 — 1980. u Bernu, Dragutin Šurbek i Anton Stipančić — srebrnu;
 — 1982. u Budimpešti, Dragutin Šurbek i Zoran Kalinić — zlatnu, ekipno — bronzanu;
 — 1984. u Moskvi, Dragutin Šurbek i Zoran Kalinić — zlatnu, Dragutin Šurbek — bronzanu;
 — 1986. u Pragu, Dragutin Šurbek i Zoran Kalinić — bronzanu, Ilija Lupulesku i Zoran Primorac — bronzanu;
 — 1988. u Parizu, Ilija Lupulesku i Zoran Primorac — srebrnu.

Seniorke su osvojile tri srebrne i jednu bronzanu medalju:

— 1980. u Bernu, Gordana Perkućin — srebrnu;
 — 1982. u Moskvi, ekipno — srebrnu, Branka Batinić i Gordana Perkućin — srebrnu;
 — 1988. u Parizu, Gordana Perkućin i Jasna Fazlić — bronzanu.

Seniори i seniорke zajednički su osvojili sedam medalja dve zlatne, dve srebrne i tri bronzane:

— 1976. u Pragu, Anton Stipančić i Eržebet Palatinuš — zlatnu;
 — 1980. u Bernu, Anton Stipančić i Eržebet Palatinuš — bronzanu;
 — 1982. u Budimpešti, Dragutin Šurbek — Branka Batinić — srebrnu;
 — 1984. u Moskvi, Dragutin Šurbek i Branka Batinić — bronzanu;
 — 1986. u Pragu, Ilija Lupulesku i Gordana Perkućin — srebrnu, Dragutin Šurbek i Branka Batinić — bronzanu;
 — 1988. u Parizu, Ilija Lupulesku i Jasna Fazlić — zlatnu.

Omladinci su osvojili 23 medalje — šest zlatnih, pet srebrnih i 12 bronzanih:

— 1961. u Bad Blankenburgu, ekipno — bronzanu;
 — 1962. na Bledu, ekipno — zlatnu, Edvard Vecko i Ištvan Korpa — zlatnu;
 — 1965. u Pragu, Darko Klevišar — srebrnu, ekipno — bronzanu;
 — 1966. u Sombathelju, Anton Stipančić i Zlatko Cordaš — srebrnu, ekipno — bronzanu;
 — 1972. u Vejleu, Miran Savnik — zlatnu, Zoran Kosanović i Miran Savnik — bronzanu;
 — 1974. u Gepingenu, Damir Jurčić i Jožef Juhas — bronzanu;
 — 1975. u Zagrebu, ekipno — bronzanu;
 — 1976. u Medlingu, Zoran Kalinić — zlatnu, Zoran Kalinić i Zolt Tothorgoši — bronzanu;
 — 1977. u Višiju, Iztok Frank — srebrnu;
 — 1978. u Barseloni, Stefan Kovač i Sandor Janковиć — bronzanu;
 — 1983. u Malmeu, ekipno — bronzanu;
 — 1984. u Lincu, Ilija Lupulesku i Zoran Primorac — zlatnu, ekipno — srebrnu, Ilija Lupulesku — bronzanu;
 — 1985. u Hagu, Ilija Lupulesku i Zoran Primorac — zlatnu, ekipno — bronzanu;
 — 1986. u Briselu, Zoran Primorac (mešoviti dubl s Rumunkom Giošu) — srebrnu, ekipno — bronzanu;

Omladinke su osvojile 30 medalja — pet zlatnih, sedam srebrnih i 18 bronzanih:

— 1966. u Sombathelju, Tatjana Ječmenica i Mirjana Resler — zlatnu, ekipno — bronzanu, Tatjana Ječmenica — bronzanu;

— 1967. u Vejleu, Mirjana Resler — zlatnu, ekipno — bronzanu;
 — 1968. u Lenjingradu, ekipno — bronzanu, Mirjana Resler — bronzanu, Mirjana Resler i Irena Srbec — bronzanu;
 — 1969. u Obertraueru, ekipno — bronzanu;
 — 1971. u Ostendau, ekipno — bronzanu;
 — 1972. u Vejleu, ekipno — bronzanu;
 — 1973. u Pireju, ekipno — bronzanu;
 — 1974. u Gepingenu, ekipno — srebrnu, Eržebet Palatinuš — bronzanu;
 — 1975. u Zagrebu, ekipno — zlatnu, Eržebet Palatinuš — bronzanu, Dubravka Fabri — bronzanu;
 — 1976. u Medlingu, Eržebet Palatinuš i Dubravka Fabri — zlatnu, ekipno — srebrnu;
 — 1978. u Barseloni, Gordana Perkućin — srebrnu, Gordana Perkućin (u dublu s I. Bolvari — Mađarska) — srebrnu, ekipno — bronzanu;
 — 1979. u Rimu, Gordana Perkućin (u dublu s I. Bolvari — Mađarska) — srebrnu, ekipno — bronzanu, Gordana Perkućin — bronzanu;
 — 1985. u Hagu, Vesna Ojsteršek — srebrnu;
 — 1987. u Atini, ekipno — srebrnu, Jasna Fazlić — bronzanu, Jasna Fazlić i Polona Frelih — bronzanu;
 — 1988. u Novom Sadu, ekipno — zlatnu.

Omladinci i omladinke zajednički su osvojili sedam medalja — tri zlatne, jednu srebrnu i tri bronzane:

— 1966. u Sombathelju, Anton Stipančić i Mirjana Resler — zlatnu;
 — 1969. u Obertraueru, Branko Balent i Đurđa Duganić — bronzanu;
 — 1974. u Gepingenu, Damir Jurčić i Eržebet Palatinuš — bronzanu;
 — 1976. u Medlingu, Zoran Kalinić i Dubravka Fabri — zlatnu;
 — 1977. u Višiju, Iztok Frank i Gordana Perkućin — bronzanu;
 — 1978. u Barseloni, Iztok Frank i Gordana Perkućin — srebrnu;
 — 1984. u Lincu, Ilija Lupulesku i Vesna Ojsteršek — zlatnu.

Pioniri su osvojili 12 medalja — jednu zlatnu, tri srebrne i osam bronzanih:

— 1972. u Vejleu, Danilo Klinger i Viktor Lučić — bronzanu;
 — 1974. u Gepingenu, ekipno — bronzanu;
 — 1976. u Medlingu, ekipno — bronzanu;
 — 1981. u Popolčanima, Ilija Lupulesku — bronzanu;
 — 1982. u Holabrunu, Ilija Lupulesku — srebrnu;
 — 1986. u Briselu, Slobodan Grujić i Almir Krkalić — bronzanu;
 — 1987. u Atini, Slobodan Grujić — zlatnu, Slobodan Grujić i Tarik Hodžić — srebrnu, ekipno — bronzanu;
 — 1988. u Novom Sadu, Slobodan Grujić — srebrnu, ekipno — bronzanu, Slobodan Grujić i Saša Ignjatović — bronzanu.

Pionirke su osvojile 13 medalja — dve zlatne, tri srebrne i osam bronzanih:

— 1972. u Vejleu, Dubravka Fabri — srebrnu, ekipno — bronzanu;
 — 1974. u Gepingenu, ekipno — bronzanu;
 — 1975. u Zagrebu, Gordana Perkućin — zlatnu, ekipno — bronzanu;
 — 1976. u Medlingu, Gordana Perkućin — zlatnu;
 — 1981. u Topolčanima, ekipno — bronzanu, Tatjana Kersnik — bronzanu;
 — 1982. u Holabrunu, Vesna Ojsteršek — srebrnu;
 — 1984. u Lincu, ekipno — srebrnu;
 — 1985. u Hagu, ekipno — srebrnu;
 — 1986. u Briselu, ekipno — bronzanu;
 — 1987. u Atini, ekipno — bronzanu.

Pioniri i pionirke su zajednički osvojili jednu medalju:

— 1972. u Vejleu, Miran Savnik i Dubravka Fabri — bronzanu.

STRELIČARSTVO

Streljari iz Jugoslavije prvo uspešno nastupanje imali su na prvenstvu Evrope 1983, da bi dve godine kasnije ponovo s uspehom nastupili na svetskom i evropskom prvenstvu. U 1983, 1985. i 1988, učestvujući na četiri takmičenja, su osvojili šest medalja: pet zlatnih

i jednu bronzanu. Medalje su osvajala četiri takmičara i takmičarke: dva takmičara osvojila su po jednu medalju i dva takmičara po dve medalje.

Na svetskom prvenstvu seniori su osvojili dve zlatne medalje:

— 1985. u Radštat, Izidor Požar (FILD instiktivni stil) — zlatnu, Simon Pavlin (FILD slobodni stil) — zlatnu.

Omladinke su osvojile jednu bronzanu medalju:

— 1988. u Bolcanu, Simona Fale — bronzanu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili tri medalje:

— 1983. u Kečkemetu, Bojan Ploj (fita na 90 m) — zlatnu;

— 1985. u Radštat, Izidor Požar (FILD instiktivni stil) — zlatnu; Simon Pavlin (FILD slobodni stil) — zlatnu.

STRELJAŠTVO

Prvu medalju strelci iz Jugoslavije osvojili su 1949. u Buenos Airesu. U toku 41 godine nastupanja na velikim međunarodnim takmičenjima, osvojili su ukupno 99 medalja: tri na olimpijskim igrama, 17 na svetskim i 79 na evropskim prvenstvima. Od osvajanja prve medalje 1949. do osvajanja prve olimpijske prošlo je punih 39 godina.

Od osvajanja prve do osvajanja sledeće medalje prošlo je gotovo pet godina. Sve do 1973. strelci su s promenljivim uspesima učestvovali na takmičenjima. Međutim, poslednjih 16 godina nije bilo ni jedne godine a da nisu osvojili medalju. Posebno je uspešna bila 1970, kada su na dva takmičenja osvojili 11 medalja. Uspešna je bila i 1983. s devet, kao i 1965. s osam osvojenih medalja.

U osvajanju (99) medalja učestvovalo je četiri kategorije strelaca. Seniori su osvojili 23 medalje, seniorke 27 medalje, omladinci 43 i omladinke šest medalja. Prema broju osvojenih zlatnih medalja najuspešnije su seniorke: 12 zlatnih medalja (jedna na olimpijskim igrama, pet na svetskim i šest na evropskim prvenstvima). Seniorke su uglavnom i osvajale zlatne medalje na svetskim prvenstvima. Po broju osvojenih zlatnih medalja omladinci zauzimaju drugo mesto sa sedam zlatnih, seniori su na trećem mestu sa četiri, dok su omladinke osvojile dve zlatne medalje.

Medalje je osvajalo 77 takmičara i takmičarki: 32 takmičara osvojilo je po jednu medalju, 12 takmičara po dve, devet takmičara po tri, četiri takmičara po četiri, šest takmičara po pet, pet takmičara po šest, dva takmičara po sedam, jedan takmičar osam medalja, tri takmičara po devet, Rajmond Debevec deset, Desanka Perović-Pešut 11 i Mirjana Mašić-Jovović 16 medalja.

Strelci su ekipno osvojili 60 medalja: devet zlatnih, 23 srebrne i 28 bronzanih. Jedan interesantan podatak: takmičari i takmičarke osvojili su 31 medalju iz ležećeg stava u ekipnom i pojedinačnom plasmanu.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili jednu medalju:

— 1988. u Seulu, Goran Maksimović (vazd. puška 60 met.) — zlatnu.

Seniorke su osvojile dve medalje:

— 1988. u Seulu, Jasna Brajković-Šekarić (vazd. pištolj. 40 m) — zlatnu, (mk. pištolj 30 × 30) — bronzanu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili šest medalja — pet srebrnih i jednu bronzanu:

— 1949. u Buenos Airesu, ekipno (vojnička puška 3 × 20) — srebrnu;

— 1954. u Karakasu, ekipno (vojnička puška 3 × 20) — srebrnu;

— 1958. u Moskvi, ekipno (vojnička puška 3 × 20) — srebrnu;

— 1970. u Feniksu, ekipno (mk puška slob. izbora 60 u ležećem stavu) — bronzanu;

— 1985. u Meksiko Siti, ekipno (vazd. puška 60 kuglica) — srebrnu;

— 1987. u Budimpešti, ekipno (vazd. puška 60 kuglica) — srebrnu.

Seniorke su osvojile osam medalja — pet zlatnih i tri srebrne:

— 1970. u Feniksu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) zlatnu, Desanka Perović-Pešut (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu i (stand. mk puška 3 × 20) — srebrnu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — zlatnu, Desanka Perović-Pešut (vazd. puška 40 kuglica) — srebrnu;

— 1974. u Tunu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — srebrnu;

— 1986. u Suhl, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu;

— 1987. u Budimpešti, Jasna Brajković (vazd. pištolj 60 kuglica) — zlatnu.

Omladinci su osvojili tri medalje — jednu srebrnu i dve bronzane:

— 1958. u Moskvi, Branislav Lončar (mk puška slob. izbora 3 × 30) — srebrnu, ekipno (mk puška slob. izbora 3 × 30) — bronzanu, Miroslav Stojanović (mk puška slob. izbora u ležećem stavu) — bronzanu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili 16 medalja — tri zlatne, šest srebrnih i sedam bronzanih:

— 1955. u Bukureštu, ekipno (mk puška slob. izbora 40 u ležećem stavu) — bronzanu;

— 1963. u Oslu, Miroslav Stojanović (mk puška slob. izbora 3 × 30) — srebrnu, ekipno (mk puška slob. izbora 3 × 30) — bronzanu, Branislav Lončar (mk puška slob. izbora 3 × 30) — bronzanu;

— 1965. u Bukureštu, ekipno (mk puška slob. izbora u ležećem stavu) — zlatnu, Branislav Lončar (mk puška slob. izbora u ležećem stavu) — zlatnu, ekipno (mk puška slob. izbora 3 × 40) — srebrnu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu;

— 1969. u Plzenu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — srebrnu;

— 1975. u Bukureštu, ekipno (mk puška slob. izbora 3 × 40) — srebrnu; u Londonu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — srebrnu;

— 1978. u Kopenhagenu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — bronzanu, Srećko Pejović (vazd. puška 40 kuglica) — srebrnu;

— 1981. u Titogradu, Blagoje Marinković (mk puška slob. izbora iz stojećeg stava) — bronzanu;

— 1987. u Bratislavi, Rajmond Debevec (vazd. puška 60 kuglica) — bronzanu;

— 1988. u Stavangeru, ekipno (vazd. puška 60 m) — zlatnu.

Seniorke su osvojile 17 medalja — šest zlatnih, tri srebrne i osam bronzanih:

— 1965. u Bukureštu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — bronzanu;

— 1969. u Parizu, Desanka Perović-Pešut (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — srebrnu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — bronzanu;

ŠAH

- 1971. u Seulu, Mirjana Mašić-Jovović (stand. mk puška 3 × 20) — zlatnu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu;
- 1974. u Vingsredu, ekipno (stand. mk puška 6P u ležećem stavu) — zlatnu, Mirjana Mašić-Jovović (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu;
- 1975. u Sofiji, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu;
- 1979. u Frankfurtu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — srebrnu, Valerija Sabadka (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu;
- 1982. u Rimu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — bronzanu;
- 1983. u Bukureštu, Mirjana Mašić-Jovović (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — srebrnu;
- 1986. u Helsinkiju, Jasna Brajković (vazd. pištolj 60 kuglica) — zlatnu;
- 1987. u Lahtiju, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — bronzanu;
- 1988. u Stovangeru, ekipno (vazd. pištolj) — bronzanu.

Omladinci su osvojili 40 medalja — sedam zlatnih, 17 srebrnih i 16 bronzanih:

- 1955. u Bukureštu, Josip Ćuk (mk puška slob. izbora 40 u stojećem stavu) — zlatnu, ekipno (mk puška slob. izbora 40 u stojećem stavu) — srebrnu, (mk puška slob. izbora 3 × 40) — srebrnu, (mk puška slob. izbora u ležećem stavu) — bronzanu, (mk puška slob. izbora 40 u klečećem stavu) — bronzanu;
- 1957. u Beogradu, ekipno (mk puška slob. izbora 3 × 20) — srebrnu, Branko Karašić (mk puška slob. izbora 60 u ležećem stavu) — srebrnu;
- 1965. u Kairu, Jovan Čerčić (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — srebrnu, i (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — bronzanu;
- 1968. u Visbadenu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — srebrnu, Miroslav Šipek (stand. mk puška u ležećem stavu) — srebrnu;
- 1970. u Visbadenu, Slobodan Veličković (vazd. puška 40 kuglica) — zlatnu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — srebrnu, (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — bronzanu, (vazd. puška 40 kuglica) — zlatnu, Zoran Lazić (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu;
- 1971. u Meziboriju, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — bronzanu; u Seulu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu, Zdravko Milutinović (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu;
- 1973. u Lincu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — bronzanu;
- 1974. u Enšedeu, Zoran Simović (vazd. puška 40 kuglica) — srebrnu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — bronzanu;
- 1975. u Sofiji, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu;
- 1976. u Skoplju, Hrvoje Rabuzin (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — srebrnu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu; u Parizu, Željko Sikavica, (vazd. pištolj 40 kuglica) — srebrnu;
- 1977. u Andorji, Franc Peternel (vazd. puška 40 kuglica) — zlatnu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — srebrnu; u Rimu, ekipno (stand. mk puška 3 × 20) — bronzanu;
- 1978. u Kopenhagenu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — bronzanu;
- 1980. u Oslu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — srebrnu, Rejmond Debevec (vazd. puška 40 kuglica) — srebrnu;
- 1982. u Rimu, (mk puška slob., izbora 3 × 20) — srebrnu, ekipno (mk puška slob. izbora 60 u ležećem stavu) — bronzanu; Goran Maksimović (ruk. puška slob. izbora 60 u ležećem stavu) — bronzanu;
- 1983. u Bukureštu, ekipno (mk puška slob. izbora 3 × 20) — srebrnu, Goran Maksimović (mk puška slob. izbora 3 × 20) — srebrnu, Rajmond Debevec (mk puška slob. izbora 3 × 20) — bronzanu;
- 1988. u Jeni, ekipno — bronzanu.

Omladinke su osvojile šest medalja — dve zlatne i četiri bronzane:

- 1983. u Dortmundu, ekipno (vazd. puška 40 kuglica) — zlatnu, Valentina Atanaskovska (vazd. puška 40 kuglica) — bronzanu; u Bukureštu, Valentina Atanaskovska (stand. puška 60 u ležećem stavu) — zlatnu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — bronzanu;
- 1984. u Vingstedu, ekipno (stand. mk puška 60 u ležećem stavu) — bronzanu;
- 1985. u Osijeku, Vesna Brajković (vazd. pištolj 30 plus 30 kuglica) — bronzanu.

Prvu medalju za Jugoslaviju posle drugog svetskog rata osvojio je šahista. Bio je to Nenad Petrović, kome je na svetskom takmičenju u problemskom šahu pripala zlatna medalja. Na sledeću medalju čekalo se četiri godine — sve do Šahovske olimpijade u Dubrovniku 1950, na kojoj je jugoslovenska reprezentacija osvojila zlatnu medalju — jedinu zlatnu medalju na šahovskim olimpijadama.

Ako se izuzmu 1955, 1966, 1969, 1971. i 1986. godina, nije bilo godine u kojoj šahisti nisu uspevali da osvoje bar jednu medalju. Tri godine — 1984, 1985. i 1987. mogu se ubrajati u veoma uspešne, jer su osvajane po četiri medalje.

Ukupno je osvojeno 63 medalje: 14 zlatnih, 24 srebrne i 25 bronzanih.

Šahisti su imali uspeha na takmičenjima u sedam kategorija: seniori su osvojili 37 medalja — šest zlatnih, 18 srebrnih i 13 bronzanih; seniorke su osvojile četiri medalje — jednu srebrnu i tri bronzane; omladinci 13 medalja — pet zlatnih, dve srebrne i šest bronzanih; omladinke samo jednu srebrnu medalju; kadeti — dve bronzane; kadetkinje — četiri medalje — jednu zlatnu, dve srebrne i jednu bronzanu i pioniri dve zlatne medalje.

U osvajanju 63 medalje učestvovalo je 75 takmičara i takmičarki: 44 takmičara osvojila su po jednu medalju, deset takmičara po dve, pet takmičara po tri, pet takmičara po četiri, tri takmičara po pet, jedan takmičar osvojio je šest medalja, jedan takmičar — osam, Bruno Parma osvojio je 10 medalja, Milan Velimirović 11, Marjan Kovačević 12, Aleksandar Matanović 13, Borislav Ivkov 14, dok je velemajstor Svetozar Gligorić osvojio 17 medalja.

Na šahovskim olimpijadama seniori su osvojili 16 medalja — dve zlatne, šest srebrnih i osam bronzanih:

- 1950. u Dubrovniku, ekipno — zlatnu;
- 1952. u Helsinkiju, ekipno — bronzanu;
- 1954. u Amsterdamu, ekipno — bronzanu;
- 1956. u Moskvi, ekipno — srebrnu;
- 1958. u Minhenu, ekipno — srebrnu;
- 1958/60. ekipno (dopisni šah) — bronzanu;
- 1960. u Lajpcigu, ekipno — bronzanu;
- 1962. u Varni, ekipno — srebrnu;
- 1964. u Tel Avivu, ekipno — srebrnu;
- 1968. u Luganu, ekipno — srebrnu;
- 1970. u Zigenu, ekipno — bronzanu;
- 1972. u Skoplju, ekipno — bronzanu;
- 1974. u Niči, ekipno — srebrnu;
- 1980. u La Valetti, ekipno — bronzanu;
- 1984. u Solunu, Miodrag Mladenović (problemski šah) — bronzanu;
- 1988. u Solunu, Marjan Kovačević (problemski šah) — zlatnu.

Seniorke su osvojile četiri medalje — jednu srebrnu i tri bronzane:

- 1963. u Splitu, ekipno — srebrnu;
- 1982/85. ekipno (dopisni šah) — bronzanu;
- 1988. u Solunu, ekipno — bronzanu, Vesna Bašagić — bronzanu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili 15 medalja — tri zlatne, osam srebrnih i četiri bronzane:

- 1946. Nenad Petrović (problemski šah) — zlatnu;
- 1976. u Varni, ekipno (problemski šah) — zlatnu;

- 1977. u Malinskoj, ekipno (problemski šah) — bronzanu;
- 1978. u Kenterberiju, ekipno (problemski šah) — srebrnu;
- 1980. na Bledu, ekipno (problemski šah) — bronzanu, Milan Velimirović — bronzanu;
- 1981. u Arnhemu, ekipno (problemski šah) — srebrnu, Marjan Kovačević — srebrnu;
- 1982. u Varni, ekipno (problemski šah) — zlatnu, Milan Velimirović — srebrnu;
- 1983. u Tel Avivu, ekipno (problemski šah) — srebrnu;
- 1984. u Sarajevu, ekipno (problemski šah) — srebrnu, Milan Velimirović — srebrnu;
- 1987. u Gracu, ekipno (rešavanje problema) — srebrnu;
- 1984/87. ekipno (kompozicija problema) — bronzanu.

Omladinci su osvojili 11 medalja — četiri zlatne, dve srebrne i pet bronzanih:

- 1951. u Birmingenu, Borislav Ivkov — zlatnu;
- 1953. u Kopenhagenu, Borislav Ivkov — bronzanu;
- 1959. u Milhenštajnu, Bruno Parma — srebrnu;
- 1961. u Hagu, Bruno Parma — zlatnu;
- 1963. u Vrnjačkoj Banji, Bojan Kurajica — bronzanu;
- 1965. u Barseloni, Bojan Kurajica — zlatnu;
- 1973. u Tesideu, Slavoljub Marjanović — bronzanu;
- 1974. u Manili, Slavoljub Marjanović — srebrnu;
- 1977. u Insbruku, Petar Popović — bronzanu;
- 1979. u Skieniu, Predrag Nikolić — bronzanu;
- 1981. u Ciudad Meksiku, Ognjen Cvitan — zlatnu.

Omladinke su osvojile jednu medalju:

- 1985. u Dobrni, Alisa Marić — srebrnu.

Kadeti su osvojili dve medalje:

- 1974. u Point — Sant Menžeu, Oskar Orel — bronzanu;
- 1975. u Parizu, Predrag Nikolić — bronzanu.

Kadetkinje su osvojile četiri medalje — jednu zlatnu, dve srebrne i jednu bronzanu:

- 1984. u Parizu, Mirjana Marić — bronzanu;
- 1985. u Tel Avivu, Mirjana Marić — zlatnu, Nataša Bojković — srebrnu;
- 1987. u Insbruku, Nataša Bojković — srebrnu.

Pioniri su osvojili dve medalje:

- 1979. u Meksiko Sitiju, Miroljub Lazić — zlatnu;
- 1987. u San Hozeu, Miroslav Marković — zlatnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili šest medalja — jednu zlatnu, četiri srebrne i jednu bronzanu:

- 1957. u Beč-Badenu, ekipno — srebrnu;
- 1961. u Oberhauzenu, ekipno — srebrnu;
- 1965. u Hamburgu, ekipno — srebrnu;
- 1967/70. Franček Brglez (dopisni šah) — zlatnu;
- 1977. u Moskvi, ekipno — bronzanu;
- 1983. u Plovdivu, ekipno — srebrnu.

Omladinci su osvojili dve medalje — jednu zlatnu i jednu bronzanu:

- 1975. u Groningenu, Dragan Barlov — zlatnu;
- 1978. u Groningenu, Predrag Nikolić — bronzanu.

TENIS

Pre drugog svetskog rata jugoslovenski teniseri su 1939. osvojili drugo, a godinu dana kasnije i prvo mesto na prvenstvu Evrope.

Posle rata teniseri su sve do 1981. nastupali s promenljivim uspesima, a bilo je i perioda od sedam godina (1963—1972) bez medalja.

S pojavom generacije talentovanih igrača, od 1981. do kraja 1988. osvojene su 22 medalje,

što je gotovo 60% od ukupno 38 osvojenih medalja u tenisu.

Veoma je uspešna bila 1983, kada su omladinci, pioniri i pionirke osvojili pet medalja. Uspešne su bile i 1976, 1981, 1984. i 1985 — sa po četiri medalje.

Od ukupno 38 osvojenih medalja seniori su osvojili osam, seniorke četiri, omladinci sedam, omladinke pet, pioniri tri, dok su pionirke s deset medalja na prvom mestu, i ne samo zbog najvećeg broja medalja već i zbog osvojenih pet zlatnih medalja na svetskim i evropskim prvenstvima.

Medalje je osvajalo 35 takmičara: 20 takmičara osvojilo je po jednu medalju, šest takmičara po dve, šest takmičara po tri, Dragutin Mitić osvojio je četiri medalje, Mima Jaušovec šest, dok je Monika Seleš ubedljivo prva s devet osvojenih medalja.

Na olimpijskim igrama — nezvanično takmičenje — *seniorke* su osvojile jednu medalju:

- 1984. u Los Angelesu, Sabrina Goleš — srebrnu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili jednu medalju:

- 1939. u Bostonu, ekipno — bronzanu.

Seniorke su osvojile jednu medalju:

- 1984. u Sao Paolu, ekipno — bronzanu.

Omladinci su osvojili dve medalje — jednu zlatnu i jednu srebrnu:

- 1954. u Višiju, ekipno — srebrnu;
- 1981. u Majami Biču, Bruno Orešar — zlatnu.

Pioniri su osvojili jednu medalju:

- 1983. u Orlando, Goran Ivanišević i Igor Svenšek — zlatnu.

Pionirke su osvojile tri medalje — dve zlatne i jednu srebrnu:

- 1963. u Karakasu, Monika Seleš — zlatnu;
- 1985. u Orlando, Monika Seleš — zlatnu, Monika Seleš i (Del Orso) — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili sedam medalja — tri zlatne i četiri srebrne:

- 1938. u Berlinu, ekipno — srebrnu;
- 1939. u Zagrebu, ekipno — zlatnu;
- 1946. u Varburgu, ekipno — srebrnu;
- 1947. u Zagrebu, ekipno — srebrnu;
- 1963. u Beogradu Nikola Pilić i Borivoje Jovanović — zlatnu;
- 1981. u Atini, Slobodan Živojinović — zlatnu, Branko Horvat i Goran Prpić — srebrnu.

Seniorke su osvojile dve medalje:

- 1976. u Prerovu, Mima Jaušovec — zlatnu;
- 1977. u Mariboru, Mima Jaušovec i (Pampulov — Bugarska) — zlatnu.

Seniori i seniorke zajednički su osvojili jednu medalju:

- 1981. u Atini, Slobodan Živojinović i Renata Šašak — zlatnu.

Omladinci su osvojili pet medalja — jednu zlatnu, tri srebrne i jednu bronzanu:

- 1976. u Atini, ekipno — srebrnu;
- 1977. u Ankari, ekipno — bronzanu;

- 1982. u Niredinazi, Goran Prpić — zlatnu;
- 1983. u Ženevi, Bruno Orešar — srebrnu;
- 1984. u Ostendeu, Bruno Orešar i Igor Šarić — srebrnu.

Omladinke su osvojile pet medalja — dve zlatne, dve srebrne i jednu bronzanu:

- 1972. u Mariboru, Mima Jauševac — zlatnu i srebrnu;
- 1976. u Mariboru, ekipno — zlatnu; u Spoletu, ekipno — srebrnu;
- 1977. u Rogaškoj Slatini, ekipno — bronzanu.

Pioniri su osvojili dve medalje:

- 1983. u Blou, Goran Ivanišević — srebrnu;
- 1988. u Lisabonu, Marčelo Manola — srebrnu.

Pionirke su osvojile sedam medalja — tri zlatne: tri srebrne i jednu bronzanu:

- 1983. u Blou, Monika Seleš — bronzanu;
- 1984. u Blou, Monika Seleš — zlatnu;
- 1985. u Hajdelbergu, Monika Seleš — zlatnu
Monika Seleš i Helena Ninčević — srebrnu;
- 1986. u Hajdelbergu, Monika Seleš — zlatnu,
Monika Seleš i Darija Dešković — srebrnu;
- 1988. u Lisabonu, Barbara Mulej — srebrnu.

VATERPOLO

Prva potvrda intenzivnog rada vaterpolista ostvarena je u Beču 1950. na prvenstvu Evrope osvajanjem trećeg mesta i bronzane medalje. Samo dve godine kasnije podmladena reprezentacija je na Olimpijskim igrama u Helsinkiju osvojila srebrnu medalju. Srebrnu medalju osvojili su i na prvenstvu Evrope u Torinu 1954.

I u vaterpolu je naizmenično dolazilo do uspona i padova. Međutim, upornošću i savremenim stručno-naučnim pristupima u radu stalno je poboljšavan kvalitet igre, pa rezultati nisu izostajali. Tako je došao i period od šest godine (1983—1988), kada su vaterpolisti osvojili 11 medalja, više od 40% svih osvojenih medalja u periodu od 39 godina.

Osvojeno je ukupno 27 medalja. Seniori su osvojili 20, a omladinci sedam (i to u periodu 1983—1988).

Najuspešnija je bila 1987. godina — osvojene su tri medalje: jedna zlatna i dve srebrne. Uspešne su bile i 1983, 1985. i 1988, kada su osvojene po dve medalje.

U osvajanju medalja učestvovalo je 117 vaterpolista: 32 takmičara osvojila su po jednu medalju, 26 takmičara po dve, 24 takmičara po tri, 20 takmičara po četiri, deset takmičara po pet (među njima je i Ratko Rudić), Ozren Bonačić, Mirko Vičević i Goran Rađenović po šest medalja, Petar Bunić i Igor Millanović po sedam medalja.

Seniori su osvojili titulu prvaka sveta, a omladinci titulu prvaka Evrope.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili sedam medalja — tri zlatne i četiri srebrne:

- 1952. u Helsinkiju — srebrnu;
- 1956. u Melburnu — srebrnu;
- 1964. u Tokiju — srebrnu;
- 1968. u Meksiko Siti — zlatnu;
- 1980. u Moskvi — srebrnu;
- 1984. u Los Anđelesu — zlatnu;
- 1988. u Seulu — zlatnu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili tri medalje — jednu zlatnu i dve bronzane:

- 1973. u Beogradu — bronzanu;
- 1978. u Zapadnom Berlinu — bronzanu;
- 1986. u Madridu — zlatnu.

Omladinci su, takođe, osvojili tri medalje — dve srebrne i jednu bronzanu:

- 1983. u Barseloni — srebrnu;
- 1985. u Istambul — bronzanu;
- 1987. u Sao Paulu — srebrnu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili deset medalja — pet srebrnih i pet bronzanih:

- 1950. u Beču — bronzanu;
- 1954. u Torinu — srebrnu;
- 1958. u Budimpešti — srebrnu;
- 1962. u Lajpcigu — bronzanu;
- 1966. u Utrehtu — bronzanu;
- 1970. u Barseloni — bronzanu;
- 1974. u Beču — bronzanu;
- 1977. u Jenčepingu — srebrnu;
- 1985. u Sofiji — srebrnu;
- 1987. u Strasburu — srebrnu.

Omladinci su osvojili četiri medalje — dve zlatne i dve srebrne:

- 1983. u Istambul — srebrnu;
- 1984. na Tenerifima — srebrnu;
- 1987. u Atini — zlatnu;
- 1988. u Venedalu — zlatnu.

VESLANJE

Sa četiri osvojene medalje u periodu između dva svetska rata, od toga zlatnom medaljom u osmercu na otvorenom prvenstvu Evrope 1932. u Beogradu — veslači su na drugom mestu po uspesima pre drugog svetskog rata: iza gimnastičara, a ispred tenisera. Otvorena evropska prvenstva pre drugog svetskog rata u suštini su bila svetska, jer su učestvovali najjače svetske ekipe.

Prvu medalju u posleratnom periodu doneli su Jugoslaviji veslači četverca bez kormilara — zlatnu medalju sa Olimpijskih igara u Helsinkiju 1952.

Uspešnije od ostalih bile su 1953, 1978, 1980. i 1987, kada su veslači osvojali po dve medalje. Od ukupno osvojene 24 medalje, seniori su osvojili 19, a omladinci pet. Učestvovalo je 88 takmičara, od kojih je 81 osvojio po jednu medalju, šest takmičara po dve i Milorad Stanulov tri medalje.

Na olimpijskim igrama seniori su osvojili pet medalja — jednu zlatnu, jednu srebrnu i tri bronzane:

- 1952. u Helsinkiju, četverac bez kormilara — zlatnu;
- 1980. u Moskvi, dubl-skul — srebrnu; dvojac s kormilarem — bronzanu;
- 1984. u Los Anđelesu, dubl-skul — bronzanu;
- 1988. u Seulu, dvojac bez kormilara — bronzanu.

Na svetskim prvenstvima seniori su osvojili četiri medalje:

- 1966. na Bledu, četverac s kormilarem — bronzanu;

- 1975. u Montrealu, skif: Dragan Obradović — bronzanu;
- 1976. u Filahu, dvojac bez kormilara — bronzanu;
- 1978. u Hamiltonu, skif: Milorad Stanulov — bronzanu.

Omladinci su osvojili pet medalja — tri srebrne i dve bronzane:

- 1978. u Beogradu, četverac bez kormilara — srebrnu;
- 1981. u Sofiji, četverac bez kormilara — bronzanu;
- 1983. u Višiju, dvojac bez kormilara — srebrnu;
- 1987. u Kelnu, dubl-skul — srebrnu; dvojac bez kormilara — bronzanu.

Na evropskim prvenstvima seniori su osvojili deset medalja — dve zlatne, jednu srebrnu i sedam bronzanih:

- 1929. u Bidgošću, osmerac — srebrnu;
- 1932. u Beogradu, osmerac — zlatnu;
- 1933. u Budimpešti, osmerac — bronzanu;
- 1934. u Lucernu, četverac s kormilarom — bronzanu;
- 1953. u Kopenhagenu, skif: Petar Vlašić — zlatnu; dubl-skul — bronzanu;
- 1954. u Amsterdamu, osmerac — bronzanu;
- 1955. u Gendu, dubl-skul — bronzanu;
- 1958. u Poznanju (otvoreno), četverac s kormilarem — bronzanu;
- 1964. u Amsterdamu (otvoreno), osmerac — bronzanu.

SPORTOVI S JEDNOM I DVE OSVOJENE MEDALJE

Za razliku od navedenih 28 sportova, u kojima su osvojene najmanje po tri medalje, takmičari i takmičarke iz sedam sportova osvojili su ukupno osam medalja: jednu zlatnu i dve srebrne na svetskim, i tri srebrne i dve bronzane medalje na evropskim prvenstvima. U hazeni su osvojene dve medalje na svetskim prvenstvima, a u preostalim šest sportova po jedna medalja.

Medalje su osvojili:

Biciklizam — na prvenstvu sveta 1975. u Lozani, omladinac Miodrag Marinković (kriterijum trka na 30 km) — srebrnu;

Dizanje tegova — na prvenstvu Evrope 1951. u Milanu, Andrija Maleč — bronzanu;

Hazena — seniorke na prvenstvima sveta 1930. u Pragu — srebrnu i 1934. u Londonu — zlatnu;

Konjički sport — na prvenstvu Evrope 1963. u Roterdamu, omladinac Vladan Marinkov — srebrnu;

Sportskim ribolov — na prvenstvu Evrope 1981. u Hanoveru, Mithad Čehajić — srebrnu;

Umetničko klizanje — na prvenstvu Evrope 1981. u Insbriku, Sandra Dubravčić — srebrnu;

Umetničko koturaljkanje — na prvenstvu Evrope 1969. u Milanu, Barbka Šenk i Mitja Šketa — bronzanu.

Ni jedna medalja na olimpijskim igrama, svetskim i evropskim prvenstvima nije osvojena u sledećim sportovima: mačevanju, rag-

biju, hokeju na ledu, hokeju na travi i skokovima u vodu s daske i tornja.

* * *

U osvajanju 1374 medalje — 345 zlatnih, 485 srebrnih i 544 bronzanih učestvovala su 1974 takmičara i takmičarke u kategorijama seniora, seniorke, omladinaca, omladinki, kadeta, kadetkinja, pionira i pionirke.

Pregled osvojenih medalja bio bi nekompletan ako se ne bi uključili osvajači vrednih medalja na takmičenjima studenata, invalida i lica oštećenog sluha.

Jedino kompletnim sagledavanjem svih osvojenih medalja na takmičenjima najvišeg međunarodnog ranga dobija se prava slika vrednosti vrhunskog sporta u Jugoslaviji.

SPORT STUDENATA

Učestvujući na svetskim i evropskim studentskim sportskim igrama, jugoslovenski studenti osvajali su medalje u 17 sportova: atletici, džudu, fudbalu, gimnastici, kajak/kanuu, košarci, odbojci, plivanju, rvanju, rukometu, smučanju, stonom tenisu, tenisu, umetničkom klizanju, vaterpolu i veslanju.

Prve medalje osvojene su na Međunarodnoj zimskoj sportskoj nedelji (FISU) u smučanju u Bad Gaštajnu 1951, a poslednje na 13. zimskoj univerzijadi u Štrpskom Plesu 1987. u smučanju i smučarskim skokovima. Osvojene su ukupno 163 medalje: sedam na šahovskim olimpijadama (četiri srebrne i tri bronzane), 154 na univerzijadama i takmičenjima svetskog ranga (39 zlatnih, 56 srebrnih i 59 bronzanih) i dve srebrne medalje na turnirima evropskog ranga.

U osvajanju medalja učestvovala su 404 takmičara i takmičarke: 303 takmičara osvojila su po jednu medalju, 83 po dve, 15 takmičara po tri (Milan Muškatirović, Boris Čukvac i Ante Nardeli osvojili su po tri zlatne medalje), dok su Hilda Cajer, Mirjana Šegrt i Eržebet Korpa osvojile po četiri medalje.

Među osvajačima medalja na studentskim sportskim igrama, 156 takmičara i takmičarki osvojilo je medalje i u svojim osnovnim sportovima: atletici — sedam takmičara, džudou — deset, gimnastici — dva, kajak-kanuu — jedan, košarci — 35, odbojci — jedan, plivanju — tri, rukometu — 21, rvanju — pet, smučanju — četiri, stonom tenisu — šest, šahu — 16, tenisu — pet, vaterpolu — 37, veslanju — tri takmičara.

Najviše medalja osvojeno je 1987. godine — 26 medalja na tri takmičenja. Na Univerzijadi u Zagrebu osvojeno je rekordnih 19 medalja: sedam zlatnih, sedam srebrnih i pet bronzanih. Veći broj medalja osvojeno je i na univerzijadama u Dortmundu 1953 — 10 (četiri zlatne, četiri srebrne i dve bronzane), u Parizu 1957 — takođe deset (tri zlatne, tri srebrne i četiri bronzane).

Studenti sportisti osvajali su medalje kako sledi:⁴

- 1951. Bad Gaštajn, smučanje: zlatna, srebrna i dve bronzane.
- 1953. Sent Moric, smučanje: zlatna. Dortmund, atletika: dve zlatne, četiri srebrne i dve bronzane; vaterpolo: zlatna; fudbal: zlatna.
- 1955. Jahorina, smučanje: dve zlatne, dve srebrne i četiri bronzane.
- Lion, šahovska olimpijada: srebrna.
- 1956. Upsala, šahovska olimpijada: bronzana.
- 1957. Oberameg, smučanje: zlatna.
- Pariz, atletika: dve zlatne, tri srebrne i četiri bronzane; vaterpolo: zlatna.
- Zel am Zee, smučanje: zlatna, srebrna i bronzana.
- 1958. Zlatni pjasci, šahovska olimpijada: bronzana.
- 1959. Torino, atletika: dve zlatne, tri srebrne i jedna bronzana; plivanje: bronzana; vaterpolo: zlatna.
- Zel am Zee, smučanje: zlatna, srebrna i bronzana Samoni, smučanje: tri bronzane.
- Lenjingrad, šahovska olimpijada: bronzana.
- 1961. Sofija, plivanje: zlatna i srebrna; tenis: dve zlatne i srebrna; vaterpolo: zlatna.
- 1962. Vilars, umetničko klizanje: bronzana.
- Marijanske Lazni, šahovska olimpijada: srebrna.
- 1963. Porto Alegre, plivanje: bronzana.
- Budva, šahovska olimpijada: srebrna.
- 1965. Budimpešta, atletika: bronzana; gimnastika: srebrna i bronzana; odbojka: bronzana; plivanje: zlatna.
- 1966. Pontevedro, fudbal: srebrna.
- 1967. Tokio, atletika: zlatna.
- 1969. Drezden, šahovska olimpijada: srebrna.
- 1970. Torino, atletika: zlatna; plivanje: zlatna, dve srebrne i bronzana.
- 1972. London, džudo: bronzana.
- Bukurešt, fudbal: srebrna.
- 1973. Moskva, atletika: zlatna; rvanje: srebrna i dve bronzane.
- Hanover, stoni tenis: srebrna i bronzana.
- Lund, rukomet: bronzana.
- 1974. Brisel, džudo: srebrna i dve bronzane.
- 1975. Rim, atletika: četiri srebrne i tri bronzane.
- 1976. Haifa, stoni tenis: tri zlatne, četiri srebrne i dve bronzane.
- 1977. Varšava, rukomet: srebrna.
- Sofija, atletika: zlatna i srebrna; rvanje: dve srebrne i bronzana.
- 1978. Rio de Janeiro, džudo: srebrna i bronzana.
- 1979. Ciudad Meksiko, košarka: srebrna; vaterpolo: bronzana.
- 1980. Vroclav, džudo: zlatna i bronzana.
- 1981. Jaka, smučanje: dve srebrne.
- Pariz, rukomet: bronzana.
- Bukurešt, atletika: zlatna i srebrna; košarka: bronzana; rvanje: srebrna i bronzana.
- 1983. Sofija, smučanje: srebrna.
- Edmonton, atletika: srebrna; košarka: srebrna i bronzana.
- 1985. Beluno, smučanje: zlatna i dve srebrne.
- Kobe: atletika: bronzana; košarka: bronzana; vaterpolo: srebrna.
- 1986. Amsterdam, veslanje: srebrna i bronzana.
- Grac, atletika: srebrna i bronzana.
- 1987. Zagreb, atletika: dve zlatne i tri srebrne; kajak: bronzana; košarka: dve zlatne; odbojka: zlatna; plivanje: dve srebrne; tenis: dve zlatne, srebrna i bronzana; vaterpolo: bronzana; veslanje: srebrna i dve bronzane.
- Bukurešt, rukomet: bronzana.
- Strpsko Plesi, smučanje: srebrna i pet bronzanih.

SPORT INVALIDA

Od 12 sportova u kojima se invalidi takmiče, u osam se takmiče u međunarodnoj konkurenciji: u atletici, golbalu, plivanju, sedećoj odbojci, smučanju, stonom tenisu, streljaštvu i šahu. Na takmičenjima učestvuju paraplegičari, cerebralni paralitičari, distrofičari, amputirci i slepi.

⁴ U prikazu osvojenih medalja studenata ne primenjuje se dosadašnja metodologija, s obzirom na to da su studentske sportske igre multidisciplinarne.

Od 1961, kada je osvojena prva medalja — na šahovskoj olimpijadi, do kraja 1988. sportisti invalidi osvojili su rekordnih 278 medalja: 77 paraolimpijskih (olimpijskih), 53 na svetskim i 148 na evropskim prvenstvima. Od toga 93 zlatne, 104 srebrne i 81 bronzana medalja.

U osvajanju medalja učestvovalo je 120 takmičara i takmičarki: 49 takmičara osvojilo je po jednu medalju, 15 takmičara po dve, 21 takmičar po tri, devet takmičara po četiri, četiri takmičara po pet, pet takmičara po šest, sedam takmičara po sedam, dva takmičara po osam, četiri takmičara po devet, četiri takmičara po deset, pet takmičara po 11 medalja, a jedna takmičarka osvojila je 18 medalja.

Kontinuitet osvajanja medalja započeo 1975. trajao je do kraja 1988. Ovo je razdoblje kada su sportisti invalidi u pojedinim godinama, na jednom ili više takmičenja, osvajali po više desetina medalja. Tako su 1984. na tri takmičenja osvojili 33 medalje, 1981. na tri takmičenja 30 medalja a 1970. usvojili su 28 medalja itd.

Za poslednjih pet godina, od 1984. do 1988, osvojeno je 108 medalja.

Sportisti invalidi osvojili su sledeće medalje:

- 1961. Mešede, šahovska olimpijada (slepi) — zlatna.
- 1964. Kilungsborg, šahovska olimpijada (slepi) — zlatna.
- 1966. Timendorfstrand, šah (slepi) — zlatna i srebrna.
- 1968. London, šahovska olimpijada (slepi) — srebrna.
- 1969. Beč, atletika (paraplegičari) — zlatna, dve srebrne i dve bronzane.
- 1970. Sent Etjen, plivanje (amputirci) — zlatna, srebrna i tri bronzane; atletika (slepi) — zlatna i bronzana.
- Ermel, šah (slepi) — zlatna i srebrna.
- Beč, atletika (paraplegičari) — sedam zlatnih, osam srebrnih i tri bronzane; stoni tenis (paraplegičari) — srebrna.
- 1972. Medulin, šahovska olimpijada (slepi) — srebrna.
- Hajdelberg (paraolimpijada), atletika (paraplegičari) — zlatna, srebrna i dve bronzane.
- 1975. Badberleburg, šah (slepi) — bronzana.
- 1976. Kuortane, šahovska olimpijada (slepi) — srebrna.
- 1977. Poznanj, atletika (slepi) — dve srebrne i dve bronzane.
- 1978. Edinburg, atletika (cerebralni paralitičari) — tri zlatne, četiri srebrne i tri bronzane; streljaštvo (cerebralni paralitičari) — zlatna i srebrna; plivanje (cerebralni paralitičari) — zlatna; stoni tenis (cerebralni paralitičari) — srebrna.
- Briž, šah (slepi) — bronzana.
- 1979. Beč, atletika (paraplegičari) — 10 zlatnih, devet srebrnih i sedam bronzanih.
- Rems, šah (distrofičari) — zlatna.
- 1980. Arnhem (paraolimpijada), plivanje (amputirci) — dve zlatne, tri srebrne i tri bronzane; atletika (paraplegičari) — srebrna i tri bronzane; atletika (slepi) — bronzana; atletika (cerebralni paralitičari) — bronzana; stoni tenis (amputirci) — dve zlatne i srebrna; sedeća odbojka (amputirci) — bronzana.
- Nordvijskerhont, šahovska olimpijada (slepi) — srebrna.
- Cajst, šah (distrofičari) — zlatna.
- 1981. Beč, atletika (paraplegičari) — 10 zlatnih, 12 srebrnih i četiri bronzane.
- Fuld, atletika (slepi) — zlatna.
- Tuzla, šah (distrofičari) — dve zlatne i bronzana.
- 1982. London, šah (distrofičari) — dve zlatne.

Greve, atletika (cerebralni paraličari) — zlatna i srebrna; golbal (slepi) — srebrna.

— 1983. Grosbek, šah (distrofičari) — dve zlatne, srebrna i bronzana.

Varna, atletika (slepi) — dve zlatne i pet srebrnih.

Pariz, atletika (paraplegičari) — pet zlatnih, četiri srebrne i bronzana; atletika (amputirci) — zlatna i srebrna.

Ingolštadt, stoni tenis (amputirci) — srebrna.

— 1984. Stok Mandevil, atletika (paraplegičari) — dve zlatne, srebrna i dve bronzane.

Insbruk (paraolimpijada), smučanje (amputirci) — bronzana.

Njujork (paraolimpijada), atletika (slepi) — dve zlatne, četiri srebrne i bronzana; atletika (amputirci) — dve srebrne i bronzana; atletika (cerebralni paraličari) — tri zlatne i srebrna; golbah (slepi) — bronzana; plivanje (amputirci) — zlatna, srebrna i četiri bronzane; stoni tenis (amputirci) — zlatna, srebrna i tri bronzane; streljaštvo (amputirci) — zlatna.

— 1985. Bendorm, šahovska olimpijada (slepi) — srebrna.

Rim, atletika (slepi) — tri zlatne, tri srebrne i sedam bronzanih.

Brisel, atletika (amputirci) — srebrna i bronzana.

Olštin, golbal (slepi) — zlatna.

Kristijansen, sedeća odbojka (amputirci) — dve srebrne.

Delden, stoni tenis (amputirci) — zlatna i bronzana.

Lindlar, šah (distrofičari) — dve zlatne i bronzana. — 1986. Geteborg, šah (distrofičari) — dve zlatne i bronzana.

Dižon, stoni tenis (amputirci) — srebrna i dve bronzane.

Raermond, golbal (slepi) — zlatna.

Gits, atletika (cerebralni paraličari) — zlatna, dve srebrne i dve bronzane; stoni tenis (cerebralni paraličari) — bronzana.

— 1987. Moskva, atletika (slepi) — četiri zlatne, dve srebrne i bronzana.

Millon Kinsi, golbal (slepi) — zlatna.

Sarajevo, sedeća odbojka (amputirci) — srebrna.

Stok Mendevil, stoni tenis (amputirci) — srebrna.

Pariz, šah (distrofičari) — dve srebrne.

Arnhem, streljaštvo (amputirci) — srebrna i bronzana.

— 1988. Seul, paraolimpijade — atletika (slepi) — dve zlatne, dve srebrne i bronzana; atletika (amputirci) — tri bronzane; atletika (cerebralni paraličari) — srebrna i bronzana; atletika (paraplegičari) — zlatna i dve bronzane; golbal (slepi) — zlatna; plivanje (amputirci) — srebrna i dve bronzane; stoni tenis (amputirci) — srebrna; streljaštvo (amputirci) — srebrna.

Zalageršeg, šahovska olimpijada (slepi) — srebrna.

SPORT LICA OŠTEĆENOG SLUHA

U nacionalnim sportskim takmičenjima lica sa oštećenim sluhom zastupljeno je 15 sportova, a u međunarodnim 13: atletika, biciklizam, gimnastika, fudbal, košarka, odbojka, rvanje, rukomet, skokovi u vodu, smučanje, stoni tenis, streljaštvo i šah.

Od 1949, kada su osvojili prvu medalju na V svetskim igrama, do kraja 1986, sportisti sa oštećenim sluhom osvojili su 79 meda-

lja: 27 zlatnih, 23 srebrne i 29 bronzanih. Seniorke su osvojili 71, a seniorke osam medalja.

Medalje je osvajalo 167 takmičara i takmičarki. Tako je 98 takmičara osvojilo po jednu medalju, 32 takmičara po dve, 18 takmičara po tri, 11 takmičara po četiri, pet takmičara po pet, jedan takmičar (Mirko Jerman) šest medalja, jedan takmičar (Milosav Vesković) sedam, dok je jedan takmičar (Rista Kojić) osvojio rekordnih 13 medalja.

Izuzetno uspešna bila je 1969, kada je na XI svetskim igrama u Beogradu osvojeno 17 medalja. Uspešna je bila i 1957. sa 11 medalja, kao i 1973. i 1977. sa po devet osvojenih medalja. Od 1982. do kraja 1988. rezultati su sve slabiji, tako da u 1987. i 1988. nije osvojena ni jedna medalja.

Na II zimskoj olimpijadi osvojene su dve medalje: srebrna i bronzana; na svetskim sportskim igrama osvojene su 63 medalje: 26 zlatnih, 21 srebrna i 26 bronzanih. Na evropskim prvenstvima osvojene su četiri medalje: zlatna, srebrna i dve bronzane.

Prikaz osvojenih medalja:

— 1949. Kopenhagen, atletika — bronzana.

— 1953. Brisel, fudbal — zlatna.

Oslo (olimpijada), smučanje — srebrna i bronzana.

— 1957. Milano, atletika — srebrna i dve bronzane; streljaštvo — dve zlatne, četiri srebrne i bronzana; fudbal — zlatna.

— 1961. Helsinki, fudbal — zlatna.

— 1965. Vašington, atletika — srebrna; fudbal — zlatna; streljaštvo — zlatna, dve srebrne i dve bronzane.

— 1967. Pizen, streljaštvo — zlatna, srebrna i bronzana.

— 1968. Đenova, biciklizam — bronzana.

— 1969. Beograd, biciklizam — četiri bronzane; fudbal — zlatna; gimnastika — srebrna i dve bronzane; odbojka — srebrna; skokovi u vodu — bronzana; rukomet — dve zlatne; rvanje — srebrna i dve bronzane; streljaštvo — bronzana; stoni tenis — bronzana.

— 1973. Malme, rukomet — zlatna; fudbal — bronzana; rvanje — zlatna, tri srebrne i dve bronzane; biciklizam — bronzana.

— 1974. Vilafranko, biciklizam — zlatna, srebrna i bronzana.

— 1975. Turk, košarka — bronzana.

— 1977. Bukurešt, rukomet — zlatna; rvanje — tri zlatne, četiri srebrne i bronzana.

— 1978. Obersdorf, šah — srebrna.

— 1980. Amsterdam, šah — srebrna.

— 1981. Keln, rukomet — zlatna; rvanje — četiri zlatne i dve bronzane.

— 1982. Palma de Majorka, šah — zlatna.

— 1984. Vašington, šah — zlatna.

— 1985. Los Anđeles, rukomet — zlatna.

— 1986. Algavern, šah — zlatna.

Pripremio: BORIVOJE LEČIĆ, sportski radnik i novinar, Beograd

UČEŠĆE JUGOSLAVIJE NA IX KONFERENCIJI ŠEFOVA DRŽAVA ILI VLADA NESVRSTANIH ZEMALJA

Deveta konferencija šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja održana je u Beogradu, od 4. do 7. septembra 1989.¹ Jugoslavija je bila domaćin IX konferencije i na njoj je preuzela dužnost predsedavajućeg pokreta nesvrstanih zemalja u narednom trogodišnjem periodu. Konferenciji na vrhu prethodio je sastanak ministara inostranih poslova (1. i 2. septembra) i sastanak visokih funkcionera nesvrstanih zemalja (31. avgusta 1989).

OSNOVNI PODACI O KONFERENCIJI

UČESNICI. Na konferenciji je učestvovalo 97 nesvrstanih zemalja i jedan oslobodilački pokret u svojstvu punopravnih članova, sedam zemalja i devet međunarodnih organizacija sa statusom posmatrača i 19 zemalja i 19 međunarodnih organizacija sa statusom gosta. Delegacije je predvodilo 56 šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja, pet zamenika šefa države i dva potpredsednika vlade. Ostale delegacije predvodili su uglavnom ministri inostranih poslova.

Na IX konferenciji učestvovala su sledeće zemlje u svojstvu *punopravnog člana*: Alžir, Angola, Argentina, Avganistan, Bahrein, Bangladeš, Barbados, Belize, Benin, Bolivija, Bocuana, Burkina Faso, Burindi, Butan, CAR, Čad, Džibuti, Egipat, Ekvador, Ekvatorijalna Gvineja, Etiopija, Gabon, Gambija, Gana, Gvajana, Gvineja, Gvineja Bisao, Indija, Indonezija, Irak, Iran, Jamajka, AR Jemen, NDR Jemen, Jordan, Jugoslavija, Kamerun, Katar, Kenija, Kipar, Kolumbija, Komori, Kongo, DNR Koreja, Kuba, Kuvajt, Laos, Lesoto, Liban, Liberija, Libija, Madagaskar, Malavi, Malvini, Malezija, Mali, Malta, Maroko, Mauricijus, Mauritanija, Mozambik, Nepal, Niger, Nigerija, Nikaragva, Obala slonovače, Oman, Pakistan, Palestina, Panama, Peru, Ruanda, Sao Tome i Principe, Saudijska Arabija, Sejšeli, Senegal, Sijera Leone, Singapur, Simija, Somalija, Sudan, Surinam, Svazilend, Sri Lanka, Tanzanija, Togo, Trinidad i Tobago, Tunis, Uganda, Ujedinjeni

¹ O učešću Jugoslavije na VIII konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja vidi: *Jugoslavenski pregled*, 1986, sv. 10, str. 503-514.

Arapski Emirati, Vanuatu, Venecuela², Vijetnam, Zair, Zambija, Zelenortska Republika, Zimbabve i SWAPO.

U svojstvu *posmatrača* učestvovali su: Antigua i Barbuda, Brazil, Filipini, Meksiko, Mongolija, Papua Nova Gvineja i Urugvaj, kao i Ujedinjene nacije, Afrički nacionalni kongres, Organizacija afroazijske solidarnosti, Arapska liga, Organizacija afričkog jedinstva, Islamska konferencija, Panafrički kongres Azanije, Narodnooslobodilački i socijalistički pokret Kanaka, Socijalistička partija Portorika, Međunarodni centar za preduzeća u javnom vlasništvu.

U svojstvu *gosta* učestvovala su: Australija, Austrija, Bugarska, Čehoslovačka, Finska, Grčka, Kanada, Mađarska, DR Nemačka, Novi Zeland, Norveška, Poljska, Portugalija, Rumunija, Sveta Stolica, San Marino, Španija, Švedska, Švajcarska, kao i Sekretarijat Komonvelta, FAO, Međunarodni komitet Crvenog krsta, Međunarodna konferencija o pitanju Palestine, IFAD, SELA, Liga društva Crvenog krsta i Crvenog polumeseca, PTA, SADCC, Ad hoc Komitet UN za Indijski okean, Komitet UN za neotuđiva prava palestinskog naroda, UNCTAD, Savet UN za Namibiju, UNDP, UNIDO, UNHCR, UNIDIR, UNICEF, INSTRAW, Specijalni komitet UN protiv aparthejda, Svetski savez za Svetsku federaciju, Specijalni komitet UN za dekolonizaciju, Svetski savet za hranu, Svetski program za hranu, Svetska zdravstvena organizacija.

PORUKE UPUĆENE KONFERENCIJI.

Konferenciji su uputili poruke: predsednik SAD-a Džordž Buš; predsednik Vrhovnog sovjeta SSSR-a i generalni sekretar CK KP SS Mihail Gorbačov; kancelar SR Nemačke Helmut Kol; premijer Japana Tašiko Kaifu; predsednik Francuske Fransoa Miteran u ime EEZ, kao predsedavajući, i u ime svoje zemlje; premijer NR Kine Li Peng; papa Jovan Pavle II. Poruke su uputili i iz zemalja posmatrača i gostiju u pokretu nesvrstanih zemalja državnici: Kanade, Brazila, Meksika, Poljske, DR Nemačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske, Čehoslovačke, Mongolije i Kostarike; iz nesvrstanih zemalja: predsednici Kolumbije, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Bahreina, Bocuane i Gvajane; iz međunarodnih organizacija: Komisija EEZ, FAO i Organizacija islamske konferencije, kao i brojne druge organizacije i pokreti u svetu.

OSNOVNA TEMATIKA KONFERENCIJE.

IX konferencija šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja usvojila je sledeći dnevni red:

² Venecuela je primljena u svojstvu punopravnog člana na IX konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja. Status gosta zatražile su i ostvarile sledeće zemlje: Bugarska, Čehoslovačka, Kanada, Mađarska, DR Nemačka, Norveška i Poljska. Od punopravnih članova nisu učestvovala na IX KNZ: Grenada, Santa Lucija, Bahami i Kampučija.

1. Otvaranje Konferencije;
2. Usvajanje dnevnog reda, izbor funkcionera i organizacija rada — Preporuke Sastanka ministara spoljnih poslova nesvrstanih zemalja održanog u Beogradu 1. i 2. septembra 1989;
3. Prijem novih članova i učešće posmatrača i gostiju;
4. Izveštaj predsedavajućeg VIII konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja;
5. Izveštaj predsednika Komiteta AFRICA fonda;
6. Pregled aktuelne međunarodne situacije i uloga pokreta nesvrstanih zemalja u jačanju mira i međunarodne bezbednosti, doprinosu popuštanju međunarodne zategnutosti kako bi ono postalo trajni i sveobuhvatni proces;
7. Pregled i procena ekonomske situacije u svetu kako bi se unapredili razvoj zemalja u razvoju i rast i stabilnost svetske privrede;
8. Jačanje multilateralne saradnje, posebno uloge Ujedinjenih nacija;
9. Unapređivanje ekonomske, socijalne i kulturne saradnje među nesvrstanim i drugim zemljama u razvoju i racionalizacija i harmonizacija odgovarajućih programa pokreta nesvrstanih zemalja i Grupe 77;
10. Vreme i mesto daljih sastanaka nesvrstanih zemalja;
11. Razno.

Kao što se vidi, osnovnu odrednicu Konferencije predstavljalo je razmatranje sledećih pitanja: aktuelna međunarodna situacija i uloga pokreta nesvrstanih zemalja u jačanju mira i međunarodne bezbednosti, kao i mogućnosti njegovog doprinosa procesu popuštanja međunarodne zategnutosti, kako bi postao trajan i sveobuhvatan; pregled i ocena ekonomske situacije u svetu u cilju unapređenja položaja zemalja u razvoju, kao i doprinosa rastu i stabilnosti svetske privrede; jačanje multilateralne saradnje, posebno uloge Ujedinjenih nacija; unapređivanje ekonomske, socijalne i kulturne saradnje među nesvrstanim i drugim zemljama u razvoju.

RAD KONFERENCIJE. Konferenciji na vrhu predsedavao je dr Janez Drnovšek, predsednik Predsedništva SFRJ, koji je bio šef jugoslovenske delegacije na IX konferenciji nesvrstanih zemalja.

Biro Konferencije sačinjavali su: predsedavajući — Jugoslavija; potpredsednici za Afriku: Kongo, Liberija, Maroko, Nigerija, Sudan, Togo, Tunis, Zair; potpredsednici za Aziju: Bangladeš, DNR Koreja, Indonezija, Kuvajt, Malezija, Palestina, Sirija, NDR Jemen; potpredsednici za Latinsku Ameriku i Karibe: Argentina, Kuba, Jamajka, Nikaragva, Peru; potpredsednik za Evropu — Malta; potpredsednik za oslobodilačke pokrete: Narodna organizacija jugozapadne Afrike SWAPO, član Biroa po funkciji bio je raniji predsedavajući Zimbabve.

Generalni sekretar Konferencije bio je Dževad Mujezinović, član Saveznog izvršnog veća. Generalni izvestilac bio je Džordž Jakovu, ministar inostranih poslova Kipra. Predsedavajući u Političkom komitetu bio je L. J. Mvananšiku, ministar inostranih poslova Zambije. Predsedavajući u Ekonomskom komitetu bio je Natvar Sing, državni ministar za inostrane poslove Indije.

U toku četvorodnevnog rada IX konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja održano je osam radnih i dve svečane sednice — inauguraciona i završna.

U generalnoj debati učestvovali su 84 nesvrstane zemlje i devet posmatrača. Istupali su: 41 šef države, četiri potpredsednika države, 12 predsednika vlade, dva zamenika premijera, 22 ministra i tri ambasadora.

Prilikom svečanog otvaranja Konferencije učesnicima se obratio predsednik Predsedništva SFRJ dr Janez Drnovšek, šef delegacije SFRJ na IX konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja.

Uz predsednika Predsedništva SFRJ i predsedavajućeg Konferencije dr Janeza Drnovšketa, na svečanoj sednici govorili su: predsednik Zimbabvea dr Robert Mugabe, koji je tom prilikom predao dužnost predsedavajućeg pokreta nesvrstanih zemalja Jugoslaviji i generalni sekretar Ujedinjenih nacija Perez de Kueljar.

U ime regiona Konferenciju su pozdravili: predsednik Egipta Hosni Mubarak kao predstavnik Afrike; predsednik Palestine Jaser Arafat kao predstavnik Azije; predsednik Ekvadora Rodrigo Borha kao predstavnik Latinske Amerike i Kariba; predsednik SWAPO-a Sam Nujoma kao predstavnik oslobodilačkih pokreta; predsednik Kipra Džordž Vasiliu kao predstavnik Evrope.

Predsednik vlade Indije Radživ Gandhi podneo je izveštaj u svojstvu predsedavajućeg Fonda »AFRICA«, a Džulius Njerere u svojstvu predsednika Komisije Juga.

Savezni sekretar za inostrane poslove Budimir Lončar je, u svojstvu predsedavajućeg Ministarskog sastanka nesvrstanih zemalja, podneo izveštaj o njegovom radu.

Generalna debata je bila usmerena na pitanja dnevnog reda, definisanje prioriteta politike pokreta nesvrstanosti i njegovog budućeg delovanja, pri čemu su dijalog i saradnja s drugim ključnim međunarodnim faktorima isticali kao bitan preduslov opstanka pokreta kao uticajnog svetskog činioca. Dat je niz novih, konkretnih inicijativa. Sa stanovišta odnosa prema ostalim međunarodnim faktorima posebno je značajan način tretiranja ekonomskih problema na IX konferenciji, odnosno povezivanja detanta i razvoja, i zahtevi za tzv. »ekonomski detant«. Orijentacija na dijalog i saradnju manifestovala se i u drugim brojnim aktivnostima tokom Konferencije. Inicirane su veoma značajne akcije, posebno na međunarodnom ekonomskom planu: inici-

jativa petorice (Jugoslavija, Indija, Egipat, Venecuela i Senegal) o dijalogu Sever-Jug i inicijativa petnaestorice za saradnju Jug-Jug.

DOKUMENTI KONFERENCIJE. IX konferencija šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja usvojila je dokumente koji predstavljaju osnovu za aktivno, kreativno i efikasno nastupanje pokreta nesvrstanih zemalja. Među njima poseban značaj ima Deklaracija.

Deklaracija IX konferencije je glavni i strateški dokument politike pokreta nesvrstanih. Ona sadrži analizu i ocenu međunarodne situacije i definiše ulogu i prioritete delovanja pokreta u uslovima popuštanja zategnutosti, snažnijih integracionih procesa, i okretanja ključnih međunarodnih faktora jačanju bezbednosti i saradnje u svetu. Deklaracija identifikuje i izoštrava pravce aktivnosti pokreta kao dugoročne ciljeve, ali i neposredno u uslovima brzih i krupnih promena u međunarodnim odnosima, omogućavajući time njegovo prilagođavanje aktuelnim svetskim procesima. Ona odražava težnju nesvrstanih zemalja za uspostavljanje dijaloga i saradnje, preko pokreta, s drugim ključnim faktorima međunarodnih odnosa u rešavanju najznačajnijih problema današnjice. Pored uobičajenih pitanja, Deklaracija posebno ukazuje na značaj ekonomskih problema i razvoja, ljudskih prava i zaštite životne sredine, kojima je na IX konferenciji poklonjena posebna pažnja, kao najznačajnijim u ovom periodu.

Ostali dokumenti. Na IX konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja, pored Deklaracije, usvojeno je više političkih i ekonomskih dokumenata, razrađenih u Političkom i Ekonomskom komitetu Konferencije.

Politički dokumenti: Međunarodna bezbednost i razoružanje; Liban; Avganistan; Latinska Amerika i Karibi; Kipar; Iran—Irak; Zapadna Sahara; Koreja; Pitanje Palestine; Arapsko-izraelski sukob; Jugoistočna Azija; Jug Afrike; Čad; Nova Kaledonija, Dekolonizacija; Međunarodni terorizam; Mir i međunarodno pravo; Antarktik; Problemi izbeglica; Ravnomernija raspodela mesta u sistemu Ujedinjenih nacija; Miroljubivo korišćenje nuklearne energije; Informacije i komunikacije; Majot, Malgaška ostrva i Čagos arhipelag.

Ekonomski dokumenti: Svetska privreda i međunarodni ekonomski odnosi; Spoljni dug, finansiranje razvoja i monetarna pitanja; Međunarodna trgovina i primarni proizvodi; Nauka i tehnologija; Hrana i poljoprivreda; Najmanje razvijene zemlje; Ekonomska saradnja među zemljama u razvoju; Čovekova okolina; Kritična ekonomska situacija u Africi; Životni uslovi palestinskog naroda; Životni uslovi arapskih i sirijskih građana na okupiranom arapskom sirijskom Golanu; Uloga žena

u razvoju; Industrijalizacija; Prirodne katastrofe; Zemlje u razvoju bez izlaza na more; Opstanak dece i razvoj; Zloupotreba i ilegalno rasturanje droga.

IX konferencija je kao *posebne dokumente* usvojila i: Izjavu o Namibiji; Dokument o stanju na Jugu Afrike; Odluku o Fondu »AFRICA«; Saopštenje sa sastanka Komiteta devetorice nesvrstanih zemalja o Palestini. Kao zvanični dokument usvojena je i Izjava ad hoc komiteta Organizacije afričkog jedinstva o Jugu Afrike i pitanju Južne Afrike.

Na predlog predsednika Zambije Keneta Kaunde, na završnoj svečanoj sednici, IX konferencija je usvojila *Rezoluciju zahvalnosti vladi i narodima Jugoslavije*.

MINISTARSKI SASTANAK. U toku Ministarskog sastanka nesvrstanih zemalja koji je predhodio i obavio ključne pripreme za Konferenciju na vrhu, izvršena je suštinska razmena mišljenja o biti politike nesvrstanih i orijentacije Pokreta nesvrstanih u novim uslovima, kao i mogućnostima da daju neposredniji i značajan doprinos savremenim pozitivnim svetskim kretanjima. Pored rada na Deklaraciji, glavna pitanja Ministarske konferencije bila su nacrt dnevnog reda Samita i Izveštaj ministra inostranih poslova Kipra Džordža Jakovua o radu Ministarskog komiteta za unapređenje delovanja Pokreta.

Ministarskom sastanku je predsedavao Savezni sekretar za inostrane poslove Budimir Lončar.

Proces osavremenjivanja delovanja Pokreta koji je začel na inicijativu Jugoslavije na Ministarskoj konferenciji nesvrstanih zemalja na Kipru, septembra 1988. godine, bio je jedan od najznačajnijih pravaca akcije u pripremanima IX konferencije, koji je doneo i konkretne rezultate već na ovom najvišem skupu nesvrstanih zemalja. Ostvareni su prodori ka prilagođavanju Pokreta pozitivnim promenama u svetu u cilju jačanja njegove uloge, kao faktora dalje pozitivne evolucije u međunarodnim odnosima. U tom cilju na IX konferenciji je usvojen poseban dokument pod naslovom »Izveštaj i preporuke ministarskog komiteta«. Ovim dokumentom su na najvišem nivou prihvaćeni i utvrđeni osnovni elementi budućeg političkog nastupa i funkcionisanja Pokreta nesvrstanih zemalja. Time je učinjen početni korak u dugoročnom procesu, čije će odvijanje u najvećoj meri zavistiti od daljeg razvoja međunarodnih odnosa. U nastupajućem periodu biće potrebno nastaviti napore, kako bi se ovaj proces dalje unapređivao.

DEKLARACIJA IX KONFERENCIJE

Šefovi država ili vlada nesvrstanih zemalja na svojoj IX konferenciji održanoj od 4. do 7. septembra 1989. u Beogradu,

Svesni da sadašnji trenutak razvoja čovečanstva obeležavaju tehnološke, ekonomske, i političke promene, koje omogućavaju opšti napredak, ali da istovremeno postoje mnoge nasleđene i novostvorene smetnje izgradnji mirnijeg, bezbednijeg, pravičnijeg, ravnopravnijeg, demokratičnijeg i humanijeg sveta,

Imajući na umu ulogu i odgovornost nesvrstanih zemalja da u najvećoj meri doprinesu očuvanju mira i unapređenju razvojne saradnje svih zemalja i trasiranju puteva ka blagostanju zemalja i naroda na osnovu mira, ravnopravnosti i pravde,

Inspirisani načelima i ciljevima nesvrstanih, potvrđujući njihovu trajnu valjanost, koristeći iskustva pokreta i svesni njegovog dragocenog doprinosa međunarodnom razvoju i njegovih još većih mogućnosti danas,

IZJAVLJUJU

1. Svet je na raskršnici: u stanju koje nije više ni najveća zategnutost ali ni stabilan mir, ni opšta stagnacija, ali ni razvoj. Iako postoji osnov za nadu, nema razloga za preterani optimizam. Svet se mora opredeliti u kom pravcu će krenuti, suočen sa novim izazovima kao i novim mogućnostima.

2. Naučni i tehnološki napredak, ali i zajednička iskušenja, povećavaju globalnu međuzavisnost, ali još uvek ne potiru težnje naroda za slobodom, nezavisnošću i nacionalnim identitetom. Osnovu međuzavisnosti mora da čini ravnopravnost, a ne dominacija i podređenost. Neizbežni i podsticajni integracioni procesi koji se sada afirmišu moraju da budu u interesu svih a ne u funkciji stvaranja novih hegemonija. Sadašnja asimetrija u ekonomskom i tehnološkom razvoju može biti prevaziđena samo uravnoteženim razvojem čitave međunarodne zajednice i naporima u cilju najšire demokratizacije međunarodnih odnosa.

3. Došlo je do poboljšanja svetske političke klime, mada ne u dovoljnoj meri. Ostvaren je ohrabrujući napredak u rešavanju regionalnih i globalnih problema, čemu su nesvrstane zemlje dale suštinski doprinos. U mnogim delovima sveta rađaju se nove ekonomske i političke ideje. To otvara pogodan prostor za nove inicijative. S druge strane, ukoliko se ne udovolji nastalim ekonomskim imperativima i posebno zahtevima zemalja u razvoju, tenzije, koje iz toga mogu nastati mogu poremetiti sadašnje tokove u pravcu opšteg mira i harmonije. Detant bez ekonomske komponente ne može opstati.

4. Mnoge zemlje danas u svetu, preduzimaju široke reforme politike kako bi se prilagodile stvarnosti sveta koji se brzo menja. Veći stepen otvorenosti i saradnje od suštinskog je značaja za uspeh trenda u pravcu globalne integracije.

5. Zalaganje za potpuno razoružanje, posebno u oblasti oružja za masovno uništavanje je imperativ, s obzirom da je ono neophodno za obezbeđenje samog opstanka ljudske

vrste na našoj planeti. Oštra suprotnost između ogromnih vojnih izdataka i teške bede potencira značaj konkretnog uobličavanja koncepta veze između razoružanja i razvoja. S obzirom na bolje izgleda za razoružanje, otvaraju se nove mogućnosti za sve zemlje a posebno za one sa najvećim nuklearnim i konvencionalnim arsenalima za preusmeravanje dodatnih finansijskih sredstava, ljudske energije i stvaralaštva u razvoj. Tesnu povezanost razoružanja i razvoja treba posmatrati kao doprinos širim naporima da se ekonomskom razvoju da prednost nad prioritetima koje je nametnula opasna i nerazumna trka za vojnom moći.

6. Nesvrstane zemlje nemaju pretenzije niti mogu same da menjaju svet, ali se ni svet više ne može uređivati bez njih. Nesvrstani teže ne konfrontaciji, već sporazumevanju, bez obzira na to da li se radi o zajedničkim problemima čovečanstva ili problemima od regionalnog interesa. Nesvrstane zemlje su spremne da aktivno učestvuju u njihovom usklađivanju i rešavanju, polazeći od politike i ciljeva nesvrstavanja i principa i ciljeva Povelje UN koje su istorijska baština i imperativ čovečanstva.

7. Veliki vojno-politički savezi, glavni nosioci hladnog rata, još uvek su prisutni, iako se njihova kohezija i trajni značaj ozbiljno dovode u pitanje. Iako je smanjena opasnost blokovskog sukoba, stabilan mir još uvek nije na vidiku.

8. Sovjetski Savez i Sjedinjene Države krenuli su putem smanjivanja svojih džinovskih vojnih arsenala i oružanih snaga. Oni su takođe angažovani u širokom dijalogu koji ima za cilj poboljšanje međusobnih odnosa, što vodi popuštanju zategnutosti u svetu. Rezultirajući detant otvara mogućnosti međunarodnoj zajednici. One se pre svega zasnivaju na sagledavanju neposredne opasnosti za opstanak ljudske vrste, koju predstavljaju trka u nuklearnom naoružanju, kao i druge vojne i nevojne pretnje bezbednosti, kao što su oružani sukobi, okupacija, upotreba sile, ogromna ekonomska neravnopravnost unutar zemalja i između zemalja, beda, glad, nemaština, teret dugova, bolesti, zloupotreba droge, i svi oblici terorizma kao i degradacija životne sredine. Rešavanje takvih ogromnih i složenih problema zahteva usaglašen i koherentan pristup u multilateralnim okvirima.

9. Neka krizna žarišta u savremenom svetu su vrlo stara. Ovi sukobi koji ne retko imaju duboke regionalne korene otežani su i dobijaju nove dimenzije zbog mešanja, intervencije i angažovanja spoljnih sila. Rezultirajući sukobi podrivaju međunarodne odnose, donose velike ljudske patnje i onemogućavaju međunarodnoj zajednici da se okrene velikim problemima našeg vremena. Zato je pokret nesvrstavanja rešen da aktivno učestvuje u svim naporima u cilju uspešnog rešavanja kriznih žarišta u svetu, bez obzira na njihove istorijske ili savremene uzroke i

da ne dozvoli da rešenja nametnu spoljne sile na štetu interesa neposredno zainteresovanih strana. U tom kontekstu, nesvrstane zemlje posebno izražavaju svoju solidarnost sa svim narodima koji još nisu ostvarili svoje pravo na samoopredeljenje.

10. Ekonomska situacija u ogromnoj većini zemalja u razvoju se dramatično pogoršala, posebno u najmanje razvijenim zemljama. One se guše zbog odliva kapitala i svoje sve manje kupovne moći. Ubrzani ekonomski i socijalni razvoj zemalja u razvoju je ne samo imperativ ovih zemalja, već je i u interesu sveta. Kao i pre petnaest godina, novi međunarodni ekonomski poredak je i dalje težak ali aktuelan cilj. Plodove razvoja treba da uživaju najširi slojevi stanovništva. Potrebna su strukturna prilagođavanja u svim oblastima, u skladu sa njihovim razvojnim ciljevima i prioritetima da bi se odgovorilo na izazove razvijene tehnologije i posebno, one koje donosi tehnologija budućnosti. Sa svoje strane, razvijene zemlje treba da su svesne činjenice da njihovo blagostanje nije jednom za uvek obezbeđeno i da neće moći da bude stabilno u opštem osiromašenom globalnom okruženju. Pozivamo razvijeni svet da se s najvećom dobrom voljom, odlučnošću i bez predrasuda suoči sa sukobom koji je stariji i dublji od hladnoratovske i blokovske konfrontacije — sukobom između izobilja i siromaštva.

11. Rastući ekološki problemi koji predstavljaju opasnost za sam opstanak čovečanstva svedoče o međuzavisnosti interesa svih zemalja. Svi trpimo od posledica degradacije životne sredine. Nema sumnje da su najrazvijenije zemlje najviše doprinele dramatičnom porastu te opasnosti. Te zemlje takođe raspolažu sredstvima i tehnologijom za suzbijanje ovog problema. U zemljama u razvoju zaštita životne sredine mora se smatrati sastavnim delom procesa razvoja. Ulažu se početni, ali nedovoljni međunarodni naponi za proučavanje i otklanjanje pretnje životnoj sredini. Naš pokret i naše zemlje spremni su da tome daju svoj puni doprinos. Značajno je, međutim, da takva međunarodna saradnja bude zasnovana na punom poštovanju suvereniteta država.

12. Značajan proces dekolonizacije, iz kojeg su nikle mnogobrojne suverene države, danas većinom članice našeg pokreta, ulazi u odlučujuću fazu. Izražavajući zadovoljstvo tim epohalnim činom, čijem smo neizbežnom, ali i skupom cenom plaćenom trijumfu mnogo doprineli, ne možemo a da ne budemo potpuno svesni da sa sticanjem nezavisnosti zemalja, nisu iščezli svi oblici zavisnosti, posebno ekonomske, i da još ima naroda pod kolonijalnim ropstvom ili jedva zamaskiranog neokolonijalizma. Potpuno iskorenjivanje kolonijalizma i ekonomska emancipacija svih naroda, kao nezaobilazni uslov očuvanja i jačanja njihove političke nezavisnosti, ostaje prioritetni zadatak našeg pokreta.

13. Rasizam i diskriminacija na osnovu boje kože, vere, etničke pripadnosti, kulture, odnosno načina života još uvek se praktikuju u ovom dobu koje ima sve mogućnosti da postane doba istinskog razuma, ljudskog dostojanstva i slobode. Pokret ih je oduvek smatrao istorijskim anahronizmom i sramotom naše civilizacije. U viziji humanijeg i demokratskijeg sveta za razne oblike rasizma i nacionalne, verske ili druge netolerancije nema mesta.

Konstatujemo da je aparthejd svojevrsan i omražen oblik institucionalizovanog rasizma koji su civilizovane zemlje s pravom osudile kao zločin protiv čovečanstva. Mi ćemo stoga povećati, proširiti, pojačati i zaoštriti sankcije u cilju izolacije ovog gnusnog režima i iskorenjivanja sistema aparthejda. Pozivamo zajednicu naroda da nam se pridruži u ovom značajnom poduhvatu.

14. Opštepoznata je istina da se svim oblicima terorizma, uključujući i državni, krše osnovna prava pojedinca, ugrožava stabilnost unutar i između zemalja i da zaslužuju opštu osudu kao i da se protiv njih povede borba svim raspoloživim zakonitim sredstvima.

15. Nedoželjena trgovina drogom, nesmanjena proizvodnja i potražnja droge i jačanje terorizma u vezi s tim poprimili su opasne razmere. Princip zajedničke odgovornosti je osnovni element u borbi protiv ovog zla.

16. Uprkos svim iskušenjima, sistem Ujedinjenih nacija izdržao je probu vremena. Čak i oni koji su zaobilazili Ujedinjene nacije kao forum za zajedničku akciju država sve više uviđaju da je svetska organizacija nezamenljiv instrument regulisanja međunarodnih odnosa i rešavanja međunarodnih problema koji se tiču svih. Bez Ujedinjenih nacija ne bi bilo moguće ostvariti potpunu i najširu demokratizaciju međunarodnih odnosa, što je oduvek bio jedan od primarnih ciljeva našeg pokreta. Naše zemlje i naš pokret su doprineli proširivanju aktivnosti Ujedinjenih nacija s ciljem uklanjanja uzroka rata, unapređenja razvoja i vraćanja vere u dostojanstvo ljudske ličnosti i zemalja. Striktno poštovanje i dalje jačanje međunarodnog prava je neophodno za mir i harmoniju među narodima i zemljama. U tom pogledu ishod nedavno održanog sastanka nesvrstanih zemalja u Hagu i njegova inicijativa u vezi sa Dekadom međunarodnog prava predstavljaju značajan doprinos.

17. U nastojanju da formulišemo takvu strategiju koja će našem pokretu omogućiti da aktivnije utiče na stanje u svetu i međunarodne odnose i da stvara što povoljnije uslove za razvoj naših zemalja na pragu XXI veka, nepresušivo vrelo inspiracije imamo u kolektivnoj viziji velikih utemeljivača nesvrstanih, a čvrst oslonac za delotvornost naše akcije u doprinosu koji smo dali menjanju sveta, u neprekinutom kontinuitetu od Beograda 1961, Kaira 1964, Lusake 1970, Alžira

1973, Kolomba 1976, Havane 1979, Nju Delhija 1983, Hararea 1986. i Beograda 1989.

18. Suprotstavili smo se blokovskoj podeli i konfrontaciji koja je nosila pretnju nuklearnog uništenja i otežavala borbu naroda za nacionalno oslobođenje. U vreme oštih ideoloških podela, stvorili smo pokret zasnovan na principu ideološkog pluralizma i zalagali se za miroljubivu koegzistenciju u međunarodnim odnosima, što danas predstavlja osnovu za pregovaranje i sporazumevanje velikih sila i drugih značajnih aktera međunarodnih odnosa. Pleoaje našeg pokreta za obustavljanje i preusmeravanje trke u naoružavanju u ne maloj meri je doprineo sadašnjim akcijama i naporima u cilju uspostavljanja stabilnijeg i miroljubivog sveta. Bez našeg istorijskog doprinosa uspešnom sprovođenju procesa dekolonizacije ne bi se mogla zamisliti nastajuća multipolarnost sveta, koji karakteriše sve veća međuzavisnost svih članica međunarodne zajednice. Našu veru u moć pregovaranja i saradnje prepoznajemo danas u sadašnjim nastojanjima da krizna žarišta budu rešena na bazi uvažavanja legitimnih interesa svih zainteresovanih strana. Osećanje pravde kojim su naši narodi zadvojeni i težnje naših zemalja ka napretku, koji predstavljaju pokretačku snagu u njihovoj borbi za bolji svet, nisu se mogli pomiriti s neravnopravnošću i diskriminacijom bilo koje vrste i bilo gde, a još manje s tim da ogromne razlike u ekonomskom razvoju i prosperitetu postanu tragična i trajna sudbina čovečanstva.

19. Sledeći primer naših velikih prethodnika koji su imali sposobnost da predvide i smelost da menjaju, postavili smo sebi veliki zadatak da kritički i svestrano sagledamo svoje mesto i ulogu u današnjem svetu mena i promena i da utvrdimo realan redosled prioriteta u ostvarivanju ciljeva našeg pokreta na osnovu naših principa.

20. Naš kredo u doba hladnog rata motivisan vitalnim interesom naših zemalja da očuvaju slobodu akcije i da deluju u pravcu korenitog menjanja postojećeg sistema međunarodnih političkih i ekonomskih odnosa, sastojao se u neučestvovanju u podelama koje su bile nametnute.

Sada kada je svet postao multipolarnan i kada se sve više integriše, naši osnovni interesi i potreba da ojačamo efikasnost pokreta zahtevaju da igramo aktivnu i neposrednu ulogu u upravljanju svetskim poslovima. Samo na taj način možemo postati pravi sudionik procesa ekonomskog i tehnološkog napretka, koji vodi ka većoj međuzavisnosti i integrisanosti sveta.

21. Naše aktivno učešće i sveobuhvatan doprinos procesima i tokovima razvoja na globalnom, regionalnom i subregionalnom planu, i naše sve šire povezivanje sa svim zemljama ili grupama zemalja sa kojima imamo zajednička osnovna shvatanja i ciljeve u pogledu ovih procesa i trendova, takođe će dalje proširiti domet i koncept nesvrstanosti.

22. Odgovarajući na izazove sveta koji se menja, ne treba da budemo opterećeni predrasudama ili dogmom, koje nikada nisu bile svojstvo našeg pokreta. Bili smo prvi koji su ukazali na neodrživost postulata hladnog rata. Naš pristup savremenim pojavama i zbivanjima mora biti realističan, dalekovid i kreativan da bismo bili na visini istorijskog zadatka našeg pokreta i autentični tumači interesa naših zemalja.

23. To od nas takođe zahteva efikasniju akciju i bolje funkcionisanje. U prošlosti nesvrstane zemlje nisu sebi dozvolile da upadnu u zamku da misle da bi svoju akciju mogle ojačati stvaranjem trećeg bloka. One nikada nisu prihvatile ništa što bi moglo ugroziti demokratski karakter pokreta i odnose ravnopravnosti u njemu. Ali, od vitalnog je značaja da neprestano iznalazimo nove mogućnosti i da poboljšavamo metode delovanja u cilju unapređenja efikasnosti našeg pokreta.

II

Ojačani tekovinama, koje smo ostvarili u borbi protiv imperijalizma, kolonijalizma, neokolonijalizma, rasizma, aparthejda i svih vidova dominacije, inspirisani izazovima i zahtevima sa kojima se danas suočavamo kao zemlje i kao pokret, i rukovođeni principima i idejama politike nesvrstanosti, u našim naporima da ostvarimo svetski mir, ravnopravnost, saradnju i blagostanje za sve, saglasili smo se da delujemo u skladu sa sledećim prioritetima naših zajedničkih nastojanja:

Prvo, sve do uspostavljanja trajnog i stabilnog mira zasnovanog na sveobuhvatnoj i održivoj strukturi međunarodne bezbednosti, koja se može odmah primeniti, napori za mir, razoružanje i rešavanje sporova mirnim putem i dalje će biti naš prvi i prevashodni zadatak.

Doprineli smo stvaranju međunarodnih uslova koji doprinose otklanjanju uzroka i strahota rata. Opšte približavanje između Sjedinjenih Američkih Država i Sovjetskog Saveza, doprinosi popuštanju međunarodne zategnutosti i stvaranju osnovnih preduslova za uspostavljanje trajnog mira. Ohrabreni smo pozitivnim razvojem u oblasti razoružanja do kojeg je došlo potpisivanjem Ugovora o raketama srednjeg dometa. Međutim, zabrinuti smo zbog smanjenog zamaha nuklearnog razoružanja u poslednje vreme. Istorija pregovora o razoružanju vrvi od primera propuštenih prilika. Svet još uvek ugrožavaju ogromni arsenali nuklearnog oružja koji se i dalje usavršavaju i uvećavaju. Jedina nada za nuklearno razoružanje leži u odbacivanju ravnoteže straha i prihvatanju cilja potpune eliminacije nuklearnog oružja od strane nuklearnih sila. Međutim, potpuno smo svesni činjenice da se ni nuklearno ni konvencionalno razoružanje ne može sprovesti bez učešća svih međunarodnih faktora.

Drugo, želimo da zajednički tražimo delotvorna i prihvatljiva rešenja za otvorene probleme u međunarodnim ekonomskim odnosima. Spremni smo da uspostavimo konstruktivan i plodan dijalog sa razvijenim svetom o ekonomskim pitanjima koji se tiču ne samo interesa naših zemalja već i međunarodne zajednice kao celine. Ne može biti stabilnosti i boljih izgleda za svet bez smanjenja disproporcija u globalnom razvoju.

Zadatak s kojim se suočavamo postaće mnogo lakši ako se rešava u kontekstu rasta i ekspanzije svetske privrede. Najveći izazov je izrada paketa mera koje bi obezbedile povratak svetske privrede na veće stope rasta. Trajan rast u svetskoj privredi može se osigurati jedino ako se svi njeni sastavni delovi razvijaju u harmoniji.

Ubrzani razvoj zahteva pre svega znatno povećanje neto transfera sredstava u zemlje u razvoju, posebno u najmanje razvijene zemlje u razvoju, trajno i sveobuhvatno rešenje problema spoljne zaduženosti zemalja u razvoju, liberalizaciju svetske trgovine uklanjanjem protekcionističkih barijera i podsticajne cene sirovina i stabilne monetarne uslove.

Svesni smo vlastite odgovornosti za efikasno funkcionisanje privreda naših zemalja. Naši napori ne mogu biti uspešni bez jačanja naše međusobne saradnje. Takođe, bez uspostavljanja veza i dijaloga sa razvijenim svetom ne može biti rešenja za ekonomske probleme sa kojima se suočavaju naše zemlje. U tom cilju neophodno je podsticajno međunarodno ekonomsko okruženje. Očekujemo konkretne predloge koje treba da pripremi Komisija Juga u vezi sa svim ovim pitanjima.

Brz napredak nauke i tehnologije ima ogroman uticaj na opšte tokove u svetu. Otuda je za pokret od najvećeg značaja da se založi i obezbedi tešnju saradnju na tom planu kako na liniji Jug—Jug tako i Sever—Jug. Transfer tehnologije je postao imperativ za obezbeđenje brzog ekonomskog razvoja.

Upravljanje svetskom privredom treba da bude zasnovano na široj osnovi kako bi odražavalo interese svih zemalja i grupa zemalja i razvijalo politiku koju svi mogu da podrže. Savremeni ekonomski i socijalni problemi i potrebe u budućnosti su takvi da nijedna zemlja sama ili grupa zemalja ne može da ih rešava izolovano. Oni zahtevaju kolektivan napor zasnovan na zajedništvu interesa. Redovne konsultacije Sever—Jug na najvišem nivou o međunarodnim ekonomskim problemima su neophodne radi obezbeđenja ravnopravnog i kolektivnog učešća u ostvarivanju odnosa međuzavisnosti sveta.

Nesvrstane zemlje podržavaju napore koji se u koordinaciji sa ostalim zemljama u razvoju ulažu u okviru Grupe 77. U vezi s tim, one pozdravljaju spremnost zemalja u razvoju, izraženu u Deklaraciji iz Karakasa od 23. juna 1989. godine, da se uključe u svetsku privredu kao i njihovu rešenost da se povede ozbiljan i konstruktivan dijalog u cilju jačanja

međunarodne solidarnosti i saradnje za razvoj. Energično pozivamo razvijene zemlje da pozitivno odgovore na ovu inicijativu.

Treće, potvrđujemo našu podršku pravu svih naroda koji žive pod kolonijalnom ili stranom dominacijom i okupacijom na samoopredeljenje i nezavisnost. Neshvatljivo je da u osvit XXI veka preko 20 teritorija i milioni ljudi još uvek živi u takvim uslovima. Na inicijativu našeg pokreta, Ujedinjene nacije su proglasile poslednju deceniju ovoga veka Dekadom za iskorenjivanje kolonijalizma, što je cilj koji smatramo moralnom obavezom čitavog čovečanstva. Mi nadalje potvrđujemo potrebu jačanja naše solidarnosti sa nesvrstanim i drugim zemljama koje su izložene agresiji, intervenciji ili mešanju u unutrašnje stvari.

Četvrto, kako se približavamo XXI veku, zaštita životne sredine se pojavljuje kao krupno globalno pitanje, koje dramatično naglašava sve veću međuzavisnost sveta. To zahteva hitne zajedničke mere saradnje i globalni dogovor kojim se obezbeđuje trajan i prihvatljiv razvoj u pogledu životne sredine. Takva saradnja trebalo bi da se razvija u opštim okvirima ciljeva za oživljavanje rasta, stvaranja zdrave, čiste, kvalitetne životne sredine i podmirenje osnovnih potreba svih. Multilateralni pristupi treba da istaknu mere podrške i da nastoje da prevaziđu postojeću asimetriju. Međunarodna zajednica mora da izdvoji dodatna neto finansijska sredstva za saradnju na planu očuvanja životne sredine i da olakša pristup zemalja u razvoju tehnologijama koje su bezbedne po okolinu.

Ozbiljnu opasnost za naš ekosistem predstavlja neselektivno odlaganje otrovnih i drugih opasnih otpadnih materija na našim teritorijama, koje se vrši bez ikakvog vođenja računa o razornom uticaju koje to ima na životnu sredinu. Zahtevamo da se odmah prestane sa tom praksom. Niko ne bi smeo da odlaže nuklearne ili bilo koje druge otrovne otpadne materije na teritorije drugih zemalja ili na otvorenom moru.

U uverenju da i sama budućnost čovečanstva zavisi od zaštite životne sredine, spremni smo da sa svoje strane učinimo sve da zaustavimo ili sprečimo zagađivanje vode, zemlje i vazduha. Degradacija zemljišta, deforestacija, zagađenje vode i vazduha, dezertifikacija rezultat su, pored ostalih uzroka, prekomernog pritiska na prirodne resurse, zbog siromaštva, neznanja i porasta stanovništva. Postoje široke mogućnosti za zajedničke napore u cilju zaštite i unapređenja životne sredine u okviru celokupne međunarodne zajednice u kontekstu sveobuhvatnih napora za razvoj. Mi ćemo dati svoj doprinos tom cilju.

Peto, tek u našem veku, sprovođenjem procesa dekolonizacije, naporima u okviru UN u cilju primene demokratskih normi u odnosima među državama, kao i stvaranjem odgovarajućih ekonomskih uslova, stvorene su pretpostavke za ostvarivanje osnovnih ljudskih

prava i sloboda. Sprovedenjem principa i ciljeva našeg pokreta značajno smo doprineli stvaranju uslova za unapređenje ljudskih prava u savremenoj međunarodnoj zajednici. Mi smatramo da pravo svakog pojedinca da u potpunosti uživa građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava, predstavlja izvor najveće inspiracije za naš pokret. Potvrđujemo dragocen doprinos svih žena i snažno podržavamo njihove težnje ka priznavanju njihovih prava. Posebno podvlačimo potrebu ulaganja većih napora radi potpunog uključivanja žena u procese razvoja. Time unapređenje ljudskih prava i sloboda postaje jedan od osnovnih ciljeva našeg pokreta.

Šesto, naše zemlje i naš pokret i dalje doprinostiti da UN budu istinski demokratski predstavnik cele međunarodne zajednice, da se njihove aktivnosti proširuju u cilju iskorjenjivanja uzroka rata, unapređenja rasta i prosperiteta i vraćanje vere u dostojanstvo ljudske ličnosti i zemalja. Zajedno s drugim zemljama članicama, obavezujemo se da ćemo se zalagati za jačanje uloge i efikasnosti UN, kako bi mogle da u potpunosti vrše svoju legitimnu odgovornost u rešavanju svih krupnih problema sa kojima se suočava savremeni svet, među kojima i sve veće opasnosti od zloupotrebe droge i svih oblika terorizma. U tom cilju, nastojaćemo da obezbedimo da se ojačaju mehanizmi UN i da se njihove aktivnosti efikasno koordiniraju. Multilateralizam, čiji su stožer Ujedinjene nacije, ima sve značajniju ulogu kako na globalnom tako i na regionalnom planu.

Nadahnuti svojim velikim vizionarstvom, lideri nesvrstanih zemalja su u Beogradskoj deklaraciji 1961. godine definisali suštinske ciljeve pokreta koji su tada stvorili kao prelazak sa starog poretka, zasnovanog na dominaciji, na novi poredak, zasnovan na slobodi, jednakosti i društvenoj pravdi i unapređenju blagostanja za sve. Ovim ciljevima nesvrstanosti mi, šefovi država ili vlada, okupljeni ponovo u Beogradu, nakon skoro tri decenije, nemamo ništa da dodamo niti oduzmemo. Mi se borimo i borićemo se za svet mira, slobode, pravde i blagostanja za sve. Nikada nismo smatrali da imamo monopol na ove ciljeve. Nikada nismo smatrali da možemo biti zadovoljni onim što smo postigli. Nikada nismo smatrali da se ovi plemeniti ciljevi i ideali mogu postići bez dijaloga i saradnje sa zemljama izvan našeg pokreta. Nastojaćemo da iskoristimo svaku priliku za takav dijalog i saradnju radi ostvarivanja plemenitih ciljeva našeg pokreta — i u tom smislu — čitavog čovečanstva.

Svet mora da postane zajednički dom u kome će svi imati svoja prava, obaveze i odgovornosti.

Mi smo svesni naših.

GOVOR PREDSEDNIKA PREDSEDNIŠTVA SFRJ DR JANEZA DRNOVŠEKA PRILIKOM SVEČANOG OTVARANJA KONFERENCIJE

Predstavlja mi izuzetnu čast i zadovoljstvo što u Beogradu, glavnom gradu Jugoslavije, mogu u ime Predsedništva SFRJ i svoje ime, da pozdravim najviše predstavnike više od stotinu nesvrstanih zemalja. Pozdravljam i visoke predstavnike zemalja-posmatrača i zemalja-gostiju, kao i uvažene predstavnike međunarodnih i regionalnih organizacija i institucija koji prate rad Devete konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja.

Meni lično čini posebno zadovoljstvo, a počastvovan sam što mogu u ime svih Vas da odam priznanje Republici Zimbabveu i njenom predsedniku Robertu Mugabeu, koji su u proteklom periodu, u ulozi predsedavajućeg dali veliki doprinos razvoju našeg pokreta. Državnička veština, mudrost predsednika Mugabea i njegova pomoć bili su dragoceni i u pripremanju ove Konferencije.

Posebno želim da pozdravim generalnog sekretara Organizacije Ujedinjenih nacija gospodina Pereza de Kueljara, koji je svojim prisustvom počastvovao ovaj skup zemalja koje su u svoj program i aktivnosti čvrsto utkale ideje-vodilje svetske Organizacije.

Naša zemlja je sa osećanjem odgovornosti prihvatila, da posle toliko godina ponovo bude domaćin ovako značajnog skupa. U ovom istom gradu, pre tačno dvadeset osam godina, inicijativom prvih lidera pokreta, okupio se malobrojni skup zemalja da svetlu otkrije svoje ideje i vizije. To su bila vremena hladnog rata i dubokih blokovskih podela koje su u sve nas unosile neizvesnost i strah od nuklearnog uništenja. To je, istovremeno, bilo vreme antikolonijalnih revolucija, koje su nezaustavljivom snagom širile prostore slobode, nezavisnosti i ravnopravnosti naroda.

Promene u savremenim međunarodnim odnosima potvrđuju da su ciljevi i opredeljenja politike i pokreta nesvrstanosti bili i ostali na linijama stremljenja čovečanstva ka bezbednijem i pravednijem svetu. U svom istupanju na poslednjem Samitu, na kome je učestvovao u Havani, predsednik Tito je naš pokret nazvao »svest čovečanstva«. Da bi to i opravdali, već ovih dana predstoji nam zajednički rad na angažovanju svih svojih snaga i mogućnosti, kako bi podstakli unutrašnje snage naših zemalja i bili sposobni da uhvatimo korak sa burnim i dramatičnim promenama koje obeležavaju današnji svet.

U sve više međuzavisnom svetu, uz opšti mada neravnomeran napredak čovečanstva, saznanje da nuklearno oružje ne sme i ne može biti upotrebljeno demantuje politiku stvaranja vojne premoći i otvara prostor za međunarodni

dijalog na sporazumevanju i popuštanju zategnutosti. Blokovski monolitizam gubi svoj smisao kao i konfrontacije i isključivosti koje su ga pratile. Sa velikim nadama i očekivanjima pozdravljam prve sporazume u oblasti razoružanja i rešavanja tzv. regionalnih kriza koje u raznim delovima sveta još uvek ugrožavaju svetski mir i bezbednost.

Pružajući podršku procesu pregovaranja i sporazumevanja, čije pozitivno dejstvo, za razliku od detanta iz sedamdesetih godina sada oseća najšira međunarodna zajednica, ne možemo da pređemo preko zabrinjavajuće činjenice da je izostao ekonomski detant. Pod ovim podrazumevamo smanjivanje neravnoteže u svetskoj privredi i uspostavljanje širih pregovaračkih komunikacija između razvijenih i zemalja u razvoju. Bez toga, pojedinačni naponi zemalja u razvoju da savladaju teškoće sa kojima su suočene, nemaju izgleda na uspeh.

Neravnomeran privredni razvoj u svetu, zaostajanje zemalja u razvoju od kojih su neke u dramatičnom položaju, postaje najdublja protivurečnost današnjeg sveta. Sve je očiglednije da će svetski mir i bezbednost sve više biti direktno povezani sa pitanjima razvoja.

Promene čiji smo svedoci, a nažalost ne uvek i učesnici, zahtevaju od svih činilaca u međunarodnim odnosima da se brže prilagođavaju novim svetskim tokovima. To podrazumeva i oslobađanje od balasti različitih ideoloških predubeđenja i jednostranih predstava o sebi i drugima. Danas u međunarodnim odnosima prevladava dijalog, međuzavisnost raste, svetski mir ostaje cilj ali je to sve više i način življenja, kako pojedinaca tako i država.

Da bi pokret nesvrstanosti održao korak sa svetskim procesima trebalo bi da se u njih uključe na nov način. Za nesvrstane zemlje, pored pitanja mira, bezbednosti i razoružanja, su najvažnija pitanja razvoja čovekovih neposrednih interesa i prava. Da bi pokret nesvrstanosti mogao odgovoriti na sve ove zahteve i izazove današnjeg vremena nužno je njegovo osavremenjivanje i to je jedan od ključnih zadataka pred kojim se nalazi naša Deveta konferencija.

Pod osavremenjivanjem pokreta nesvrstanosti podrazumevamo stalni napor da se objektivno procene promene u svetu i istovremeno iniciraju i podstiču dalji pozitivni procesi, a u skladu sa tim usavršava i metod delovanja pokreta.

Smatram da je proces osavremenjivanja metoda našeg rada već počeo. On je došao do izražaja i u toku priprema ovog Samita, kroz konsensus, kako da se usmere aktivnosti i odrede prioritete našeg pokreta.

Pogled na svet pokreta nesvrstanosti, kao pokreta koji je zasnovan na političkom i ideološkom pluralizmu, ne proističe ni iz jedne preuzete ideologije, već ga određuju nacionalni interesi naših zemalja. Sasvim je prirod-

no da u različitim fazama razvoja međunarodnih odnosa, koji ne teče ravnomerno, nacionalni interesi naših zemalja nalažu potrebu preispitivanja, pa i menjanja stanovišta koja nisu izdržala probu vremena. Realno sagledavanje nacionalnih interesa, kao i interesa međunarodne zajednice kao celine, omogućava da brže dođemo do demokratskog konsenzusa za zajedničko delovanje.

Očuvanje afirmacije pokreta nesvrstanosti kao nezavisnog, vanblokovskog i globalnog faktora u međunarodnim odnosima i vitalni interesi naših zemalja, stavljaju nas pred zadatak da na ovom Samitu utvrdimo prioritete aktivnosti, u razdoblju koje je pred nama. Ovi prioriteti naznačeni su i u dokumentima koje je Jugoslavija, kao domaćin ovog skupa i predsedavajući u narednom periodu pripremila, široko se konsultujući sa ostalim nesvrstanim zemljama.

Smatram da strateška opredeljenja našeg pokreta ostaju neizmenjena. Jačanje mira i međunarodne bezbednosti u svim aspektima ostaju naša stalna preokupacija, kao i zalaganje za jačanje započetih procesa razoružanja. Sa još većom energijom ćemo se i nadalje zalagati za uklanjanje aktuelnih kriznih žarišta i rešavanje međunarodnih sporova mirnim putem.

Budući da ekonomski problemi sve presudnije određuju život međunarodne zajednice, najveći značaj pridajemo njihovom rešavanju. U tome prioritet ima stvaranje uslova za uravnoteženiji ekonomski i tehnološki razvoj svih zemalja. Brži razvoj zemalja u razvoju, uz maksimalno korišćenje njihovih unutrašnjih snaga, zahteva i pomoć međunarodne zajednice, a pre svega onih najrazvijenijih. Koncentrisan izraz neodrživosti sadašnjeg položaja zemalja u razvoju i defektnosti sistema međunarodnih ekonomskih odnosa dobija svoj izraz u dužničkoj krizi, koja skoro već jednu deceniju iscrpljuje privredu i društvo velikog broja zemalja u razvoju. Svedoci smo paradoksalne pojave odlivanja sredstava iz zemalja u razvoju zbog previsokih kamata, koje su rezultat privrednih politika razvijenih zemalja. Ponegde razvoj je potpuno stao. Životni standard pada. Socijalne tenzije, koje vode u političke konflikte su sve veće. Veliku odgovornost za takvo stanje nose razvijene zemlje. Zbog toga pozdravljamo sve inicijative koje nagoveštavaju evoluciju shvatanja poverilaca o kritičnim razmerama problema i neophodnosti zajedničkog delovanja na njihovom rešavanju. Ali, problem dugova je još daleko od zadovoljavajućeg rešenja, zato moramo intenzivirati naše napore. U toku Konferencije razmišćemo iskustva i utvrditi pravce za razrešavanje dužničkih i razvojnih problema. Ti pravci treba da se odraze u inicijativama za uspostavljanje novog dijaloga između razvijenih i zemalja u razvoju. Mišljenja sam, da je svetu potrebna nova Konferencija na vrhu između predstavnika Severa i Juga. Dodao bih da su razvojni problemi usko povezani sa procesom razoružanja u svetu. U ovaj proces

trebalo bi, pored blokovskih snaga uključiti i nesvrstane zemlje. Razoružanjem se oslobađaju znatna sredstva koja bi mogla uveliko pridoneti razrešavanju razvojnih problema.

Politika i pokret nesvrstanih zemalja od svojih početaka bili su snažno angažovani na pitanjima slobode, prava i ravnopravnosti naroda i zemalja u svetu. Sloboda i nezavisnost naroda, kao i slobode i prava čoveka, pojedinca ne smeju da poznaju granice. Uzvišeni cilj svake društvene zajednice, njenog društvenog i političkog razvoja treba da budu prava i slobode njenih građana i to u svim domenima. Oslobođenje od gladi, patnji i nemaštine prvi je korak, kojeg mora da sledi obezbeđivanje prava čoveka na lični, kulturni i društveni razvoj, na slobodu misli i izražavanja svoje ličnosti. Poštovanje individualnih prava čoveka postalo je danas opšta civilizacijska tekovina koju bi trebali utkati u temeljne vrednosti pokreta nesvrstanosti.

Uznemireni smo vidljivim posledicama nedovoljne zaštite ljudske okoline i sporim prodiranjem saznanja da ekološka pretnja sve neposrednije ugrožava sudbinu čitave ljudske zajednice. Posebno smo zabrinuti zbog opasnosti kojima su izložene mnoge zemlje u razvoju od nekontrolisanog izvoza prljavih tehnologija iz razvijenih zemalja. Destruktivnim i neracionalnim korišćenjem prirodnih izvora i energije nepovratno razaramo prirodnu sredinu. Dužni smo da više pažnje i energije posvećujemo nacionalnim programima i međunarodnoj saradnji u oblasti zaštite čovekove sredine.

S obzirom na uticaj koji razvijene zemlje imaju na svetske razvojne procese, kao i zbog njihove izuzetne odgovornosti za očuvanje okoline uključujući i negativne ekološke učinke, neophodno bi bilo i ovo pitanje uvrstiti u novi razvojni dijalog između Severa i Juga.

Zbog toga bi različiti oblici otpisivanja dugova u cilju očuvanja okoline u zemljama u razvoju, naročito u najsiromašnijim, mogli biti jedan od značajnih vidova međusobne saradnje.

Na kraju, smatram da ponovo moramo istaći nezamenjivu ulogu Organizacije Ujedinjenih nacija kao središta saradnje i aktivnosti svih zemalja. Sistem Ujedinjenih nacija je od ključnog značaja za ostvarivanje zadataka i ciljeva našeg pokreta u svim oblastima. Šta više, rekao bih, da su ciljevi pokreta nesvrstanosti i Organizacije Ujedinjenih nacija kompatibilni, a u mnogim tačkama identični.

U očekivanju da ćemo na glavnim pravcima razvoja u svetu dati naše adekvatne doprinose i podsticaje, usmerene na jačanje mira, uveren sam da će ova Konferencija značiti krupan korak napred.

Dozvolite mi da ponovo zaželim dobrodošlicu učesnicima ovog impozantnog skupa. Naš glavni grad se potrudio da bude dostojan domaćin i nadam se da su stvoreni svi potrebni uslovi za vaš prijatan boravak i nesmetan

rad. Bićemo zadovoljni ako ovih dana u našoj sredini, nađete nove potvrde našeg tradicionalnog gostoprimstva i prijateljstva.

AKTIVNOST JUGOSLOVENSKE DELEGACIJE

Delegaciju Jugoslavije na IX konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja sačinjavali su: dr Janez Drnovšek, predsednik Predsedništva SFRJ; Ante Marković, predsednik Saveznog izvršnog veća; Budimir Lončar, savezni sekretar za inostrane poslove; Suada Muminagić, potpredsednik Skupštine SFRJ; dr Franc Horvat, savezni sekretar za ekonomske odnose s inostranstvom; Aleksandar Simović, predsednik Odbora za spoljnu politiku Saveznog veća Skupštine SFRJ; Dragoslav Pejić, ambasador, stalni predstavnik SFRJ u UN u Njujorku.

Jugoslovenska delegacija je imala posebne obaveze i odgovornosti za uspeh Konferencije, imajući u vidu njenu ulogu domaćina i predsestavajućeg pokreta nesvrstanosti.

U toku temeljnih priprema, koje su otpočele odmah posle donošenja odluke o održavanju IX konferencije u Jugoslaviji, vođene su najšire konsultacije u cilju utvrđivanja koncepcije Konferencije i njenih dokumenata. Nacrti koje je Jugoslavija pripremila široko su podržani među nesvrstanim zemljama.

Jugoslavija je poklonila izuzetnu pažnju političkim pripremama Konferencije, koje su se odvijale u nekoliko faza. U više navrata u Beogradu i u sedištima drugih nesvrstanih zemalja, u sedištu Ujedinjenih nacija, kao i na brojnim međunarodnim skupovima, obavljena je iscrpna razmena mišljenja s najvećim brojem nesvrstanih zemalja i, na osnovu toga, koncipirani su nacrti dokumenata i predlozi za buduću aktivnost i orijentaciju pokreta.

Prema ustaljenoj praksi, kao domaćin IX konferencije i budući predsestavajući, Jugoslavija je pripremila nacрте dokumenata — Deklaraciju, kao glavni, i odvojene dokumente o najvažnijim pitanjima, kao i dnevne redove Konferencije, ministarskog sastanka i sastanka visokih funkcionera, koji su joj prethodili.

U svim telima i u svim fazama rada Konferencije, jugoslovenska delegacija je bila aktivna u traženju rešenja i usaglašavanju dokumenata.

Pored toga što je predsedavala Konferenciji na nivou šefova država ili vlada i ministarskom sastanku nesvrstanih zemalja, Jugoslavija je aktivno učestvovala i u radu Političkog i Ekonomskog komiteta, radnih grupa, kao i na svim sastancima koji su održavani tokom Konferencije.

JUGOSLOVENSKE OCENE KONFERENCIJE

U ekspozu koji je podneo u Skupštini SFRJ, *savezni sekretar za inostrane poslove Budimir Lončar* je istakao da je IX konfe-

rencija predočila sveobuhvatnu i celovitu sliku sveta u kojoj, uz zbivanja od dalekosežnog značaja za međunarodne političke odnose, odgovarajuće mesto dobijaju dramatično stanje i problemi u ekonomskoj i socijalnoj sferi.

Podvukao je da je IX konferencija prihvatila pozitivan pristup sadašnjim promenama i procesima u svetu, oslobađajući se balasta političkog apriorizma koji pripada već prevaziđenom vremenu i okolnostima.

Posebno je istakao da je IX konferencija nesvrstanih snažno podržala orijentaciju na dijalog sa svim relevantnim svetskim činiocima kao put neposrednijeg uključivanja pokreta nesvrstanih zemalja u svet i rešavanja njihovih pojedinačnih i zajedničkih problema, upravo kroz taj svet čiji su neodvojivi deo.

Ocenio je da je Konferencija potisnula ideologizaciju, odnosno vratila pokret izvornim opredeljenjima i da je ponovo došlo do izražaja ono što je pokret još u nastajanju postavio kao svetski razvoj — da se ideološke predrasude moraju isključivati, da se razlike moraju uvažavati, da upravo pluralizam mora biti pretpostavka ujedinjavanja sveta.

Takođe je istakao da je skup uspeo da delovanje pokreta uskladi s vremenom i vlastitim ciljevima, posle čega je i mogao krenuti u novi izazov — osavremenjivanje svojih metoda i mehanizama rada.

Savezni sekretar je posebno naglasio da smo, preuzimajući odgovornu dužnost da budemo domaćini IX konferencije na vrhu nesvrstanih zemalja, bili svesni da toga časa započinje veliki posao osavremenjivanja politike i pokreta nesvrstanih. Rezultati Konferencije naišli su na dobar prijem u čitavom svetu. U suštini tih reagovanja je spoznaja, pa i priznanje, da su politika i pokret nesvrstanih kročili u savremene procese, dali im vlastite impulse kao nezanemarljiv element u novom rasporedu snaga u međunarodnim odnosima i, samim tim, faktor koji će uticati na stvaranje nove ravnoteže interesa u cilju jačanja detanta i ukupne stabilnosti u svetu.

Predsedništvo SFRJ je, na sednici održanoj 20. septembra, pozitivno ocenilo tok i ishod IX konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja. Predsedništvo je naglasilo da Deklaracija usvojena na Konferenciji, kao i posebni dokumenti o konkretnim pitanjima, odražavaju pogled pokreta nesvrstanih na savremena kretanja u međunarodnim odnosima i nastojanje pokreta da ovim procesima da sopstveni doprinos. Ukazano je da je opšta ocena učesnika IX konferencije da su se Jugoslavija, svi njeni radni ljudi i građani, posebno Beograd, pokazali kao uspešan domaćin ovog impozantnog svetskog skupa.

JUGOSLAVIJA KAO DOMAĆIN KONFERENCIJE

Predsedništvo SFRJ, na sednici 21. decembra 1988, obrazovalo je jugoslovenski odbor za pripremanje IX konferencije šefova

država ili vlada nesvrstanih zemalja, radi razmatranja najvažnijih pitanja političkih priprema SFRJ za Konferenciju, zauzimanja osnovnih stavova, pokretanja inicijativa i davanja mišljenja i predloga Predsedništvu SFRJ o tim pitanjima. Na čelu Odbora je bio predsednik Predsedništva SFRJ.

Odlukom Saveznog izvršnog veća, donetoj na sednici 24. novembra 1988, formirana je Komisija Saveznog izvršnog veća za pripremu IX konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja, sa zadatkom da koordinira aktivnosti svih subjekata na nivou federacije, kao i odgovarajućih tela grada Beograda.

Komisija je, radi uspešnijeg rada, obrazovala sledeće potkomisije: za finansijska pitanja, za bezbednost, za protokol, za organizaciju smeštaja i turističku ponudu, za saobraćaj, za propagandu, informisanje, novinare i propratne aktivnosti povodom Konferencije, za koordinaciju saradnje s Odborom grada Beograda za pripremu IX konferencije i sa SAVA-centrom. Za predsednika Komisije SIV je imenovao Dževada Mujezinovića, člana Saveznog izvršnog veća.

U periodu priprema za Konferenciju, Komisija je održala 14 sednica, na kojoj su razmatrana pojedina pitanja u vezi s organizacijom Konferencije, i usvajane odgovarajuće odluke, koje su potkomisije sprovodile u život.

Odlukom SIV-a, donetoj na sednici 30. marta 1989, obrazovan je Generalni sekretarijat za pripremu i održavanje IX konferencije, kao privremena stručna služba SIV-a, sa ciljem da obavlja sve stručne, organizacione i administrativne poslove za potrebe Jugoslovenskog odbora za pripremanje IX konferencije, a radi obezbeđenja uslova za rad Konferencije. Njemu je, pored ostalog, stavljeno u zadatak da se stara o sprovođenju odluka SIV-a u vezi s pripremanjem i održavanjem Konferencije; da obezbedi sve tehničke i druge uslove u SAVA-centru za njeno održavanje i nesmetan rad radnih tela; da organizuje rad svih službi (prevodilačka, dokumentaciona, daktilo, konferencijska, itd.); da obezbedi funkcionisanje sredstava PTT i drugih komunikacija za potrebe Konferencije; da realizuje program informativno-propagandne delatnosti u vezi s radom Konferencije i obavlja druge srodne delatnosti koje se tiču organizacije i održavanja IX konferencije.

U završnoj fazi priprema rad na neposrednoj organizaciji Konferencije preuzele su sledeće operativne grupe:

a) sve poslove Konferencije u SAVA-centru organizovao je i koordinirao Generalni sekretarijat Konferencije, s generalnim sekretarom na čelu;

b) sve operativne i organizacione poslove van SAVA-centra, organizovao je Operativni štab SIV-a, s generalnim sekretarom SIV-a Zoranom Miškovićem na čelu;

c) operativnim aktivnostima SSIP-a u toku IX Konferencije rukovodio je zamenik saveznog sekretara za inostrane poslove Milivoje Maksić.

U toku IX konferencije, sva ova tri punkta radila su koordinirano.

Pripreme Beograda za IX konferenciju počele su odmah posle donošenja odluke u Nikoziji da se taj skup održi u glavnom gradu Jugoslavije. Istovremeno, osnovan je Odbor za pripremu grada Beograda za IX konferenciju šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja, na čijem je čelu bio predsednik Skupštine grada Beograda Aleksandar Bakočević. Pripreme su prihvaćene kao povod za veću mobilizaciju grada za izvršavanje tekućih i razvojnih zadataka, kao podsticaj da se mnogi projektovani i novi poslovi okončaju do početka Konferencije.

Pokrenuta je široka aktivnost za uređenje grada, izgrađen je prvi hotel uz učešće stranog kapitala, iskazale su se mnoge inicijative, ispoljena je sposobnost brzog prilagođavanja. Zahvaljujući svemu tome, stvorena je radna atmosfera koja je omogućila da se ostvare mnogi poduhvati, rekordni ne samo za beogradske i jugoslovenske standarde. Hotel JAT-a najviše kategorije izgrađen je na Slaviji za šest meseci, a Geneksovi apartmanski kompleksi, kao i veći deo hotela Hyatt-Regency za osam. Za samo 30 dana izgrađeno je 2,8 km puta kojim je obezbeđena dvostruka povezanost beogradskog aerodroma s gradom.

REZOLUCIJA ZAHVALNOSTI KONFERENCIJE VLADI I NARODIMA JUGOSLAVIJE

Deveta konferencija šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja održana u lepom gradu Beogradu, glavnom gradu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, od 4. do 7. septembra 1989. godine:

Izrazila je svoju iskrenu i duboku zahvalnost Predsedništvu, vladi Jugoslavije i narodu Jugoslavije na njihovoj toploj i prijateljskoj

dobrodošlici koja je krupno doprinela uspehu ove Konferencije;

Čestitala predsedniku Predsedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Njegovoj Ekselenciji dr Janezu Drnovšku na njegovom inspirativnom uvodnom izlaganju u kome je elokventno istakao nezaobilazan i trajan značaj pokreta nesvrstanih; našu duboku privrženost i odanost njegovim principima i ciljevima, koji ostaju u skladu sa težnjama čovečanstva u celini za bezbedniji i pravedniji svet; mir, prosperitet, slobodu i dostojanstvo svih naroda, ljudi i žena; životnu i nezaobilaznu ulogu pokreta u ostvarivanju demokratskih i ravnopravnih odnosa između svih država; pozitivne tokove u rastuće međuzavisnom svetu; i u podsticanju saradnje sa svim narodima za zajedničku sudbinu čovečanstva;

Odala priznanje vladi Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i vlastima grada Beograda na izvanrednim uslovima koji su bili na raspolaganju učesnicima Konferencije, za efikasnu i izvanrednu organizaciju i kvalitet usluga stavljenih na raspolaganje Konferenciji;

Odala svoje visoko priznanje Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, jednoj od osnivača pokreta i dva puta zemlji-domaćinu naših konferencija na vrhu, za doprinos stalno rastućoj i sve efikasnijoj ulozi pokreta nesvrstanih zemalja u unapređivanju međunarodnog razumevanja i saradnje;

Ponovo ukazala na svoje uverenje da će Konferencija ojačati koheziju i solidarnost nesvrstanih zemalja i tako povećati sposobnost pokreta nesvrstanih zemalja da ostvaruje sve efikasniju i dinamičniju ulogu u svetskim poslovima kako to zahtevaju izazovi našeg vremena.

Pripremila: MILENA VLAHOVIĆ, zamenik načelnika u Upravi za nesvrstane zemlje u Saveznom sekretarijatu za inostrane poslove.

SKUPOVI NESVRSTANIH ZEMALJA IZMEĐU VIII I IX KONFERENCIJE ŠEFOVA DRŽAVA ILI VLADA, I UČEŠĆE JUGOSLAVIJE

Osma konferencija šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja održana je u Harareu od 1. do 6. septembra 1986, u vreme kada su se tek nazirali prvi nagoveštaji moguće nove, uzlazne faze odnosa između dveju vodećih sila. Konferencija je utvrdila buduće pravce i područja delovanja nesvrstanih zemalja, pre svega u očuvanju mira i oživljavanju i učvršćivanju procesa razoružanja, afirmaciji i borbi za nezavisnost, rešavanju kriznih žarišta. Zbog izuzetne pažnje posvećene ekonomskoj problematici, kao i konkretnih preporuka u ovoj oblasti koje su nesvrstane zemlje sebi stavile u zadatak, ova konferencija se s razlogom može označiti kao »samit ekonomskog programa«. Rezultatima, preporukama za akciju i masovnošću učešća na VIII konferenciji u Harareu (učestvovala su sve članice, izuzev, kako je bilo dogovoreno, Grenade) učinjen je još jedan korak u pravcu učvršćivanja pokreta na osnovama izvornih principa (VIII konferencijom obeležena je 25-godišnjica utemeljenja pokreta).¹

Period između VIII i IX konferencije odlikuje neočekivano brzo približavanje supersila, što je nametnulo potrebu preispitivanja mesta nesvrstanih zemalja u novonastalim uslovima. Jugoslavija je bila jedan od inicijatora ovog procesa, kome se postepeno priključio najveći broj nesvrstanih zemalja, uz jedinstvenu ocenu da i pokret nesvrstanih mora uhvatiti korak s novim globalnim tokovima ako želi da zadrži ulogu faktora međunarodnih odnosa. U tom cilju formiran je Ministarski komitet za osavremenjivanje, koji je izradio preporuke za modernizaciju metoda i sadržaja rada pokreta nesvrstanih zemalja.

¹ O skupovima nesvrstanih zemalja između VII i VIII Konferencije vidi *Jugoslovenski pregled*, 1986, sv. 10, str. 515–520.

Jugoslavija je učestvovala u svim aktivnostima nesvrstanih zemalja između dveju konferencija, dajući svojim angažovanjem zapažen doprinos jačanju i reafirmisanju izvornih principa i akcione sposobnosti pokreta, a naročito na Ministarskoj konferenciji u Nikoziji i na Ministarskom sastanku Koordinacionog biroa u Harareu. Za svoj angažman dobila je i posebno priznanje na Ministarskoj konferenciji, gde je konsensusom izabrana za domaćina IX konferencije i predsedavajućeg pokreta u narednom periodu.

Nesvrstane zemlje su u ovom periodu imale značajnu ulogu u radu međunarodnih organizacija. Jugoslavija je, kao član Saveta bezbednosti i aktivni član Koordinacionog biroa u Njujorku, imala mogućnost da i na ovom planu da svoj doprinos reafirmaciji politike nesvrstavanja uspešnim delovanjem u Organizaciji ujedinjenih nacija, koja u ovom periodu doživljava preporod. Pri tome je uvek polazila od odluka VIII konferencije i izvornih principa pokreta nesvrstanih zemalja, čime su dalje ojačani kredibilitet, jedinstvo i akciona sposobnost pokreta.

MINISTARSKI SASTANCI KOORDINACIONOG BIROA I KONFERENCIJA MINISTARA INOSTRANIH POSLOVA

Sastanak ministara inostranih poslova i šefova delegacija na 41. redovnom zasjedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija održan je u Njujorku oktobra 1986. Na ovom sastanku su reafirmisane odluke i preporuke VIII konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja i naglašena je potreba njihovog daljeg sprovođenja u delo u skladu sa razvojem međunarodne situacije.

Vanredni ministarski sastanak Koordinacionog biroa nesvrstanih zemalja održan je u Džordžtaunu (Gvajana) od 10. do 12. marta 1987, sa ciljem da podrži pozitivne procese i težnje za demokratskim promenama u zemljama Latinske Amerike i područja Kariba.

Savezni sekretar Raif Dizdarević je u svom istupanju pozdravio održavanje ovog skupa i istakao da su za rešenje problema ovog područja najpozvanije zemlje regiona. Ukazao je na značaj procesa i uloge grupe Kontadora i Grupe za podršku, ocenivši ih kao jedini realni okvir za političko, miroljubivo rešenje krize u ovom regionu.

Najznačajnija odluka ovog sastanka je formiranje Stalnog komiteta (Komitet devetorice za Centralnu Ameriku), koji je zadužen da se obrati predsednicima Generalne skupštine i Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, generalnom sekretaru UN i Organizacije američkih država, predsedniku SAD-a i ministrima inostranih poslova zemalja-članica Evropske ekonomske zajednice i ukaže im na neodrživi

vost teškog političkog i ekonomskog stanja zemalja ovog regiona i na opasnost koju to predstavlja za svetski mir. Za članove Komiteta izabrali su: Zimbabve, kao predsedavajući Pokreta, Gvajana, Jugoslavija, Alžir, Indija, Kongo, Gana, Peru i Panama.

Sastanak ministara inostranih poslova mediteranskih članica pokreta nesvrstanih zemalja održan je na Brionima (Jugoslavija) 3. i 4. juna 1987, na osnovu odluke VIII konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja u Harareu. Sastanku su prisustvovali ministri inostranih poslova Alžira, Kipra, Egipta, Libana, Libije, Malte, Maroka, PLO, Sirije, Tunisa i Jugoslavije, uz učešće Zimbabvea kao posmatrača u svojstvu predsedavajućeg pokreta. Sastanak je otvorio Lazar Mojsov, predsednik Predsedništva SFRJ.

Na sastanku je razmotrena situacija na Mediteranu od sastanka u Valeti septembra 1984. Konstatovano je da je neophodno što skorije rešenje za opasne sukobe u istočnom Mediteranu koji, zbog središnjeg položaja ovog područja na tromeđi između kontinenata, predstavljaju opasnost za svetski mir.

Ministri su usvojili nekoliko značajnih dokumenata. Brionskom odlukom Jugoslavija je zadužena da inicira razmenu mišljenja s mediteranskim i drugim zemljama Evrope u cilju otvaranja procesa sporazumevanja na Mediteranu. S rezultatima ovog skupa ona je trebalo, preko Koordinacionog biroa u Njujorku da upozna sve članice pokreta nesvrstanih zemalja i da zatraži od generalnog sekretara da dokumente ovog skupa uputi svim članicama UN kao dokument svetske organizacije, te da informiše Bečki sastanak KEBS-a i prezentira izjavu o vezi između bezbednosti i saradnje na Mediteranu i u Evropi. Izjavom je izražena podrška nesvrstanih zemalja pregovorima o uklanjanju nuklearnih raketa iz Evrope i zatraženo da se sve vrste sporazuma o smanjivanju vojnih instalacija i aktivnosti prošire i na područje Mediterana. Istovremeno se pozivaju druge zemlje u regionu da ne dozvole izgradnju vojnih baza ili drugih vojnih objekata na svojoj teritoriji protiv nesvrstanih zemalja Mediterana. Zatraženo je da se sve mere za jačanje poverenja i bezbednosti koje se dogovore u Evropi odnose i na sve vojne aktivnosti i operacije na Mediteranu, te da one treba da podležu i istoj vrsti nadzora. Izražena je spremnost nesvrstanih zemalja Mediterana da doprinesu kroz konkretne akcije naporima koji imaju za cilj smanjivanje vojnih aktivnosti na Mediteranu. Odlučeno je da se ovo saopštenje uputi vladama Sjedinjenih Američkih Država i Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika, kao i Bečkom sastanku KEBS-a. Programom akcije međusobne ekonomske saradnje mediteranskih članica pokreta nesvrstanih zemalja specifikuju se konkretna područja saradnje koju treba intenzivirati i zadužene su zemlje koordinatori

za pojedina područja — Tunis za razmenu informacija i tehničku saradnju, Kipar i Malta za trgovinu i usluge, Maroko za poljoprivredu i ribarstvo, Alžir i Liban za sektor industrije, Egipat za naučnu i tehnološku saradnju i Jugoslavija za turizam.

Vanredna ministarska konferencija nesvrstanih zemalja o saradnji Jug—Jug održana je u Pjongjangu (DNR Koreja) od 9. do 13. juna 1987. Na ovom sastanku ministri su razmotrili opšte stanje u kome se nalazi saradnja Jug—Jug i odgovarajuće mere za ubrzanje sprovođenja postojećih programa akcije nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju. Usvojena su dva dokumenta: Deklaracija i Plan akcije.

Konstatujući da je stanje u međunarodnim ekonomskim odnosima izrazito nepovoljno za zemlje u razvoju — zbog kombinovanih efekata strukturne unutrašnje krize zemalja u razvoju, njihove velike spoljne zaduženosti, visokih kamatnih stopa, ekonomskih politika razvijenih zemalja koje dovode do velikog odliva kapitala iz zemalja u razvoju u razvijene zemlje, protekcionističkih mera razvijenih zemalja, nepovoljne strukture izvoza zemalja u razvoju, pada cena sirovina na svetskom tržištu koji najviše pogađa zemlje u razvoju koje izvoze ove proizvode — ukazano je na neophodnost uspostavljanja novog međunarodnog ekonomskog poretka koji bi ublažio posledice nasleđene ekonomske neravnoteže i omogućio dalji razvoj zemalja u razvoju. Ukazano je na direktnu vezu između mira, razoružanja i razvoja i zatraženo od nesvrstanih zemalja da aktivno i koordinirano učestvuju u radu međunarodne konferencije o razoružanju i razvoju koja je — kako je planirano trebalo da se održi u avgustu 1987.

Pozdravljeni su naponi Grupe 77 da se ojača i unapredi ekonomska saradnja zemalja u razvoju i istaknuta je potreba da se nastave naponi na usklađivanju akcionih programa nesvrstanih zemalja s programima Grupe 77.

Potvrđeni su i razrađeni principi međusobne saradnje — komplementarnost saradnje Jug—Jug sa saradnjom Sever—Jug, stavljanje međusobne saradnje u realne okvire i njeno stimulisanje merama nacionalnih politika i uključivanjem u nacionalne razvojne programe; postepeni prelazak na primenu ekonomskih kriterijuma u saradnji Jug—Jug; potreba da se utvrde prioritarna područja saradnje, podrška bilateralnoj saradnji i integracionim kretanjima na podregionalnom, regionalnom i globalnom planu; poziv međunarodnim organizacijama da pomažu saradnju Jug—Jug; fleksibilniji pristup realizaciji projekata uz okupljanje najzainteresovanijih, a ne svih zemalja.

Sastanak ministara inostranih poslova i šefova delegacija pokreta nesvrstanih zemalja na 42. redovnom zasedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija održan je u Njujorku, od 5. do 7. oktobra 1987, u cilju usaglašavanja

stavova i razmatranja akcija nesvrstanih zemalja o pitanjima koja su na dnevnom redu Generalne skupštine, a koja su od posebnog interesa za nesvrstane zemlje.

Razmotrena je tekuća međunarodna situacija i ocenjeno je da dolazi do novog, ohrabrujućeg, mada ograničenog, razvoja događaja na svetskoj sceni. Pozdravljeni su početni koraci u pravcu smanjenja napetosti između dveju velikih sila i napori u pravcu iznalaženja rešenja za žarišne tačke zategnutosti u raznim delovima sveta. Ukazano je, međutim, da i pored ovih pozitivnih trendova, međunarodna situacija ostaje zategnuta, dok se ekonomsko stanje mnogih zemalja u razvoju i dalje pogoršava.

Specijalni ministarski sastanak Koordinacionog biroa pokreta nesvrstanih zemalja posvećen problemima razoružanja održan je od 26. do 30. maja 1988. u Havani uoči Trećeg specijalnog zasedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (31. maj — 25. jun) posvećenog istoj temi. Na njemu su razmotreni različiti aspekti pitanja razoružanja u svetlu predstojećeg zasedanja GS OUN. Ocenjeno je da je neophodno dati novi podsticaj procesu razoružanja, i doprineti naporima da se zaustavi trka u naoružanju, postigne razoružanje i ojačaju međunarodni mir i bezbednost. Sastanku su prisustvovali predstavnici 74 članica pokreta, 10 zemalja i organizacija posmatrača, kao i 17 zemalja i organizacija-gostiju, što svedoči o njegovom značaju.

Sastanak je uputio apel međunarodnoj zajednici da intenzivira proces razoružanja i poruku moskovskom samitu predsednika SSSR-a i SAD-a (maja 1988) kojom je pozdravio ratifikovanje INF sporazuma, ocenjujući ga kao istorijski korak ka nuklearnom razoružanju. Izražena je nada da će odluke moskovskog susreta voditi daljem popuštanju međunarodne zategnutosti i odlučujuće ojačati međunarodni mir i bezbednost.

Konferencija ministara inostranih poslova nesvrstanih zemalja održana je u Nikoziji (Kipar) od 7. do 10. septembra 1988. Na ovoj konferenciji učestvovala su 93 članice pokreta, a prisustvovalo je 12 zemalja posmatrača i 26 zemalja i međunarodnih organizacija u statusu gosta.

Ova konferencija je značajna, kako zbog aktualizacije stavova pokreta o najvažnijim pitanjima međunarodnih odnosa, tako i zbog naglašene spremnosti nesvrstanih zemalja da se delovanje pokreta prilagodi savremenim kretanjima u međunarodnim odnosima. Utvrđeni su i glavni pravci aktivnosti pokreta u periodu do sledeće konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja.

Osnovni ton ovoj konferenciji dalo je opšte opredeljenje nesvrstanih zemalja da pokret mora biti aktivniji, da mora aktualizovati svoje prioritete i osavremeniti način svog delovanja.

Druga bitna odlika ove konferencije bila je u potvrdi naglasaka na jedinstvu pokreta, što se praktično ispoljilo u efikasnijem i lakšem usaglašavanju stavova u raspravi o kriznim žarištima.

Najznačajniji rezultati Ministarske konferencije na Kipru su donošenje odluka o formiranju Ministarskog komiteta za unapređivanje funkcionisanja pokreta i Komiteta za Kampučiju.

Takođe je značajno da su međunarodni ekonomski problemi i kritičan položaj zemalja u razvoju imali poseban tretman na Konferenciji. Ukazano je na potrebu traženja hitnih rešenja za problem spoljnih dugova, za monetarna i finansijska pitanja, trgovinu, zaštitu životne sredine i razvoja, kao sastavnih delova opštih napora za stabilizaciju međunarodnih odnosa i obezbeđenje daljeg napretka svih zemalja. Preovladalo je i shvatanje da je potrebno da pokret nesvrstanih zemalja ima realniji prilaz pojedinim međunarodnim ekonomskim pitanjima i preuzme svoj deo odgovornosti za sopstveni razvoj.

Jugoslavija se aktivno angažovala u radu ove konferencije, a pre svega u nastojanju da se u načinu rada i u dokumentima koji se usvajaju na skupovima nesvrstanih zemalja krene ka osavremenjivanju. U znak odobravanja ovakve buduće orijentacije pokreta, nesvrstane zemlje su jednodušno predložile da Jugoslavija bude domaćin naredne, IX konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja.

Ministarski sastanak Koordinacionog biroa nesvrstanih zemalja, sazvan radi priprema za IX konferenciju šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja, održan je u Harareu od 17. do 19. maja 1989. Na sastanku su donete odgovarajuće odluke i preporuke u vezi s pripremanjem za IX samit u Beogradu, datumom održavanja IX konferencije, nacrtom dnevnog reda, prijemom Venecuele u punopravno članstvo pokreta i Novog Zelanda u statusu gosta.

Tokom Ministarskog sastanka održani su i posebni sastanci Ministarskog komiteta za unapređenje funkcionisanja pokreta, na kome su odobreni izveštaj i preporuke koji se podnose IX konferenciji, Ministarski sastanak Komiteta devetorice za Palestinu, Ministarski sastanak Komiteta za Kampučiju i sastanak zemalja koordinatora akcionog programa ekonomske saradnje nesvrstanih zemalja.

Osnovna karakteristika sastanka je dalja evolucija stavova nesvrstanih zemalja u oceni međunarodne situacije i uloge pokreta. Međunarodna situacija je pozitivno ocenjena u svetlu kontinuiteta dijaloga između dveju velikih sila, kao i postignutog napretka u smirivanju nekih kriznih žarišta, a pre svega napretka u pregovorima o nezavisnosti Namibije, povlačenja sovjetskih trupa iz Avganistana, kao i volje da se traže rešenja za krizna žarišta na kojima nije postignut značajniji prodor.

Velika pažnja posvećena je i oceni ekonomske situacije u svetu, razvoju, dugovima, monetarnim i finansijskim pitanjima, trgovini i međunarodnim ekonomskim pregovorima, gde je bio vidan umereniji pristup, uz pozivanje na zajednička rešenja na osnovu zajedničkih interesa u okviru saradnje s razvijenim zemljama.

Novo, važno područje kome je posvećeno dosta pažnje je pitanje životne sredine, koje je stavljeno na visoko mesto u redu prioriteta za buduće delovanje pokreta.

Jugoslavija je aktivno učestvovala u radu Konferencije i izradi završnog dokumenta. Savezni sekretar za inostrane poslove Budimir Lončar je, u okviru posebne tačke dnevnog reda, informisao učesnike o toku priprema za IX konferenciju i veoma intenzivnom programu konsultacija sa širokim krugom nesvrstanih zemalja.

Održano je i niz sastanaka Koordinacionog biroa u julu i avgustu 1989. u Njujorku na kojima su usvojene preporuke IX konferenciji o prihvatanju zahteva Mađarske, Poljske, Bugarske, Čehoslovačke, Istočne Nemačke, Kanade i Norveške da prisustvuju IX konferenciji u svojstvu gosta, te o prijemu Venecuele za punopravnog člana.

OSTALI SKUPOVI O PITANJIMA SARADNJE NESVRSTANIH ZEMALJA

Stalni ministarski komitet za ekonomsku saradnju, formiran odlukom VIII konferencije, održao je tri zasedanja, od kojih su prva dva bila organizacionog, a poslednje, održano u Harareu od 4. do 7. jula 1988, suštinskog karaktera. Na dnevnom redu ovog zasedanja bila je ocena stanja dijaloga Sever-Jug i utvrđivanje strategije nesvrstanih zemalja i zemalja u razvoju u oživljavanju ovog dijaloga.

Osnovni cilj ovih sastanaka, kao i uopšte cilj osnivanja Komiteta, bio je da se sagledaju savremena kretanja u međunarodnim ekonomskim odnosima i položaj nesvrstanih zemalja i zemalja u razvoju u njima, da se inicira obavljanje dijaloga s razvijenim zemljama i doprinese uspešnijem nastupanju nesvrstanih i zemalja u razvoju u međunarodnim telima i mehanizmima koji se bave ekonomskim odnosima.

Nezavisna komisija Juga za ekonomska pitanja osnovana je na osnovu mandata VIII konferencije u Harareu, pod predsedništvom Julijusa Njerere. Sačinjavaju je 26 istaknutih državnika, političara i naučnika iz zemalja u razvoju u ličnom svojstvu (iz Jugoslavije A. Papić). Njen osnovni zadatak je da analizira svetske ekonomske probleme s gledišta interesa Juga i da dá sugestije za njihovo rešavanje. U delokrugu Komisije je i međusobna ekonomska saradnja zemalja u razvoju. Rad Komisije trajeće tri godine (do 1990).

Komisija je tokom 1987. i 1988. održala niz sastanaka na kojima su razmatrana najznačaj-

nija pitanja od interesa za nesvrstane i zemlje u razvoju i donete preporuke za njihovo nastupanje. Između ostalog, predloženo je stvaranje tzv. fonda dužnika kao organizovanog nastupanja dužnika, koji bi omogućio međusobnu razmenu informacija, konsultacije i koordinaciju stavova zemalja dužnika o politici i proceduri razmatranja i rešavanja problema. Jedna od preporuka, takođe, bila je da se izradi zajednička strategija zemalja u razvoju za učešće u pregovorima u Urugvajskoj rundi GATT-a. Ocenjena su i dosadašnja dostignuća u međusobnoj saradnji zemalja u razvoju i ukazano je na probleme i slabosti s kojima su suočene, a posebno u pogledu vizije, novih rešenja i pravca budućih akcija. U tom smislu, snažno je izražen stav o potrebi institucionalizacije međusobne saradnje.

Drugi konsultativni sastanak eksperata o pitanjima spoljnog duga održan je u Maroku od 22. do 25. februara 1988. S ovog sastanka je potekla inicijativa za sazivanje međunarodne konferencije o novcu i finansijama u funkciji razvoja.

Fond AFICA osnovan je na osnovu odluke VIII konferencije šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja, radi pružanja pomoći zemljama prve linije fronta i oslobodilačkim pokretima u njihovim nastojanjima da se odupru invaziji, kolonijalizmu i aparthejdu. Izabran je i Komitet Fonda od devet članova, čiji je predsednik Indija, a jedan od članova Jugoslavija.

Sastanak šefova država ili vlada članica Komiteta Afrika fonda održan je u januaru 1987. u Nju Delhiju, na kome su usvojeni osnovni dokumenti — Apel svim zemljama sveta, Poslovnik i Program rada. Akcijom Komiteta, posebno Indije kao predsednika, na ovom sastanku prikupljene su kontribucije od oko 250 miliona dolara.

Na sastanku Komiteta Fonda u avgustu 1987. odlučeno je da se ugovaranje i realizacija doprinosa vrši u direktnim kontaktima između zemalja kontributora i zemalja prve linije fronta i oslobodilačkih pokreta — korisnika Fonda.

Tokom 1988. nastavljena je aktivnost na ostvarivanju odluka VIII samita. Ukupan iznos obećanih kontribucija dostigao je krajem 1988. ekvivalent od 413 miliona dolara (najveći deo u robi i uslugama). Fondu je u međuvremenu pristupilo i više razvijenih zemalja Zapada — Švedska, Norveška, Holandija, Francuska i Italija — i SSSR (najveći kontributor sa oko 100 miliona dolara).

U ovom periodu održana su dva sastanka Komiteta Fonda na ekspertskom nivou (u Brazavilu januara i u Limi avgusta 1988), na kojima je osnovna pažnja posvećena realizaciji obećanih kontribucija i prikupljanju novih. O ukupnom radu Fonda od osnivanja, Komitet je podneo detaljan izveštaj Ministarskom sastanku u Nikoziji.

Opšta konferencija ministara informacija nesvrstanih zemalja održana je u Harareu od

10. do 12. juna 1987, na osnovu odluke VIII konferencije na vrhu nesvrstanih zemalja održane u Harareu 1986. i Konferencije ministara informacija nesvrstanih zemalja (COMINAC I) održane u Džakarti 1984. Cilj Konferencije bio je da se razradi buduća strategija za razvoj saradnje u svim aktivnostima vezanim za informisanje.

Na ovoj konferenciji usvojeni su Deklaracija, s Programom akcije za saradnju, niz tematskih rezolucija — podrške Unesku, o korišćenju regionalnih satelitskih i komunikacijskih sistema, o smanjenju komunikacijskih tarifa, o Pulu novinskih agencija nesvrstanih zemalja, o korišćenju radija kao instrumenta širenja neprijateljskih emisija protiv nesvrstanih zemalja, podrške sredstvima masovnih komunikacija na Jugu Afrike i Apel iz Hararea sredstvima masovnih komunikacija.

U ovim dokumentima je istaknuto da je pravo komuniciranja osnovno ljudsko i socijalno pravo, i da su informacije ključni resurs za obezbeđenje nacionalne nezavisnosti i nacionalnog razvoja, kao i vršenja političke, ekonomske i kulturne moći. Uz ocenu da i na tom planu postoji neravnoteža između razvijenih i nerazvijenih zemalja, ministri informacija su pozvali nesvrstane zemlje na veću uzajamnu saradnju u oblasti razmene informacija, znanja i tehnologije, čime bi se doprinelo stvaranju novog međunarodnog informacionog poretka i tako bar delimično otklonila postojeća asimetrija. Naglašeno je da se međunarodni dijalog i razumevanje mogu unapređivati uklanjanjem nejednakosti u međunarodnom protoku informacija i stavljanjem različitih izvora informacija na raspolaganje svima. Pozvane su sve zemlje da se uzdrže od zloupotrebe sredstava masovnih komunikacija uperene protiv drugih zemalja u cilju ostvarivanja ili održavanja postojeće dominacije u tom području.

U Harareu je, od 7. do 9. juna 1987, neposredno pre Opšte konferencije, održan *Sastanak Međuvladinog koordinacionog saveta za saradnju nesvrstanih zemalja u domenu informacija*, radi priprema Konferencije.

Pored ovih najznačajnijih skupova funkcionera, održan je i niz sastanaka stručnjaka iz nesvrstanih zemalja za oblast informatike i komunikacija koji su razrađivali konkretne oblike multilateralne i bilateralne saradnje nesvrstanih zemalja.

Jugoslavija je vrlo aktivno učestvovala u svim aktivnostima u oblasti informacija, naročito kroz Pul novinskih agencija nesvrstanih zemalja, u intenziviranju saradnje radio-difuznih organizacija i u domenu obrazovanja kadrova.

Na redovnom sastanku Koordinacionog komiteta Pula nesvrstanih zemalja, u Indoneziji septembra 1988, gde su posebno bile razmatrane aktivnosti Pula u vezi s održavanjem IX konferencije nesvrstanih zemalja, jugoslovenska novinska agencija Tanjug podnela je izveštaj o radu ECO Pula.

Jugoslovenska radio-televizija je ostvarila značajne rezultate u sprovođenju programskih zadataka na osnovu odluka III konferencije radio-difuznih organizacija nesvrstanih zemalja, održane na Kipru decembra 1987. Kao predsedavajući grupe programskih stručnjaka, JRT je organizovala sastanak stručnjaka radio-difuznih organizacija u Ohridu, maja 1988. Marta 1989. održan je sastanak Grupe programskih eksperata radio-difuznih organizacija nesvrstanih zemalja na Kipru, na kome je razmatrana koordinacija priprema za izveštavanje na IX konferenciji na vrhu. Jugoslavija je kao budući domaćin najneposrednije učestvovala u radu ovog skupa.

Naučni skup o bezbednosti i odbrani nesvrstanih zemalja, s osloncem na sopstvene snage, održan je na Brionima od 16. do 19. maja 1988. Na ovom skupu je usvojen savremen pristup po kome su ekonomska, tehničko-tehnološka, politička, kulturna i vojna obeležja nesvrstanih zemalja tretirani kao integralni deo bezbednosti i odbrane. Proširena su saznanja o međunarodnom položaju, bezbednosti i odbrani nesvrstanih zemalja, kao i o različitim pristupima problematici bezbednosti i odbrane nesvrstanih zemalja.

I međuvladina konsultativna konferencija eksperata iz nesvrstanih i zemalja u razvoju o novim i visokim tehnologijama održana je u oktobru 1988. u Nju Delhiju. Na njoj je trasiran put za saradnju nesvrstanih i zemalja u razvoju u ovoj oblasti, predviđeno osnivanje Centra za nauku i tehnologiju koji treba da se bavi koordinacijom ovih aktivnosti i postignut je dogovor o izvesnom broju zajedničkih tema iz pojedinih tehnoloških oblasti, koje će u narednoj fazi, u vidu projekata, biti predmet saradnje zainteresovanih nesvrstanih zemalja.

Jugoslavija je, u okviru realizacije Brionskog panel-sastanka o novoj tehnološkoj revoluciji u zemljama u razvoju, aktivno učestvovala i dala, zajedno s Indijom koja je bila zemlja domaćin, značajan doprinos ovom sastanku.

Treći sastanak rukovodilaca nacionalnih agencija za naučno-tehničku saradnju održan je u Panami od 29. novembra do 2. decembra 1988.

U periodu između VIII i IX konferencije održano je šest skupova nesvrstanih zemalja posvećenih zdravstvu — 11, 12. i 13. *sastanak zemalja koordinatora saradnje nesvrstanih zemalja u oblasti zdravstva*, odnosno 11, 12. i 13. *sastanak ministara zdravlja nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju*. Na ovim sastancima izvršena je evaluacija prva tri Međunarodna kolokvijuma za razvoj rukovodećih kadrova u zdravstvu i unapređenje stručne saradnje među zemljama u razvoju radi postizanja cilja »Zdravlje za sve«.

Utvrđene su i konkretne aktivnosti i mere za unapređenje međusobne saradnje nesvrstanih i drugih zemalja u razvoju u oblasti zdravstva i usaglašeni stavovi za aktivnosti ovih zemalja na Svetskoj zdravstvenoj skupštini i u Svetskoj zdravstvenoj organizaciji.

Konsultativni skup stručnjaka iz nesvrstanih i zemalja u razvoju o aktivnostima i programu kulturne saradnje u okviru Svet-ske dekade kulturnog razvoja, održan je u

Zagrebu od 22. do 24. juna 1987. Na osnovu zaključaka ovog skupa, rađeno je na sprovođenju jedne od glavnih odluka — osniva-nje Dokumentacionog centra za kulturnu sa-radnju nesvrstanih zemalja pri Institutu za zemlje u razvoju u Zagrebu.

Pripremila: **BRANA ŠARKIĆ**, savetnik u upravi za nesvrstane zemlje Saveznog sekretarijata za ino-strane poslove.

S A D R Ź A J 1989.

Smrtnost stanovništva	3;	81—90	Devizne doznake jugoslovenskih građana na radu u inostranstvu, 1974—1988.	4;	145—148
Stanovništvo Kosova	9;	321—336	Kalendar godišnjica značajnih događaja i ličnosti koje se u 1989. obeležavaju u čitavoj zemlji	1—2;	47—50
Promene Ustava SFRJ	1—2;	1—30	Obrazovanje odraslih, 1967—1987.	4;	149—162
Preduzeća — oblici i organizacija, samoupravljanje i upravljanje	7—8;	273—288	Međusobno prevođenje dela jugoslovenskih književnosti	9;	357—366
Strana ulaganja	7—8;	289—294	Motorizacija i bezbednost saobraćaja na putevima, 1978—1987.	6;	255—272
Novi sistem društvenog planiranja	4;	129—134	Politika upisa i kriterijumi za izbor kandidata za upis u škole usmerenog obrazovanja	5;	203—208
Finansiranje budžeta Federacije, 1985—1989.	10;	377—382	Organizacije udruženog rada i samoupravne interesne zajednice kulture	1—2;	51—56
Narodna banka Jugoslavije	9;	345—356	Dobitnici Prvomajske nagrade u 1988. i 1989.	5;	209—212
Program mera ekonomske politike za 1989. Stanje i politika zaštite čovekove sredine	6;	221—234	Rezolucija Skupštine SFRJ o osnovama politike razvoja stanovništva i planiranju porodice	5;	187—190
Unutrašnja situacija i međunarodni položaj Jugoslavije	5;	169—186	Penzijsko i invalidsko osiguranje, 1984—1988.	7—8;	305—312
Istupanje Ante Markovića u Skupštini SFRJ prilikom izbora za predsednika Saveznog izvršnog veća	4;	117—124	Zdravstveni radnici	5;	213—220
Sedamdeset godina delovanja i postojanja KPJ—SKJ	3;	69—80	Samoupravni društveno-ekonomski odnosi u zdravstvu	3;	111—116
Stavovi CK SKJ o aktivnosti Saveza komunista u razvoju međunacionalnih odnosa na osnovama socijalističkog samoupravljanja	4;	125—128	Medalje sportista Jugoslavije na olimpijadama, svetskim i evropskim prvenstvima	10;	383—412
Međunarodna aktivnost i saradnja društvenih organizacija udruženja građana	9;	337—344	Učešće Jugoslavije na Olimpijskim igrama u 1988.	1—2;	57—60
Zemljišna politika	1—2;	31—34	Učešće Jugoslavije na IX konferenciji šefova država ili vlada nesvrstanih zemalja	10;	413—424
Finansijsko poslovanje korisnika društvenih sredstava u 1988.	1—2;	35—46	Skupovi nesvrstanih zemalja	10;	425—430
Zajednički programi razvoja	6;	235—254	Posete i susreti predsednika, potpredsednika i članova Predsedništva SFRJ u 1988.	1—2;	61—68
Proizvodnja, prerada i potrošnja olova i cinka 1981—1987.	5;	191—202	Učešće Jugoslavije na 43. zasedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija	4;	163—168
Proizvodnja, prerada i potrošnja aluminijuma, 1981—1987.	3;	91—100	Odnosi Jugoslavije i Turske, 1976—1988.	9;	367—376
Proizvodnja traktora i poljoprivrednih mašina 1970—1987.	4;	135—144			
Kožarsko-prerađivačka industrija, 1977—1988.	3;	101—110			
	7—8;	295—304			

Jugoslovenski pregled izlazi u mesečnim sveskama

Godišnja pretplata: 200.000 dinara

Redakcija i administracija: Moše Pijade 8/I, Beograd. Tel. 333-610, 341-953 i 338-671. Pošt. fah 677. Ziro-račun 60806-603-15832 — OOUR Jugoslovenski pregled, Beograd

Štampa: *Beogradski izdavačko-grafički zavod*, Beograd, Bulevar vojvode Mišića 17